

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MALİYE ANABİLİM DALI

TECİL UYGULAMASININ VERGİ İCRA HUKUKU AÇISINDAN
DEĞERLENDİRİLMESİ

Fatih KARABUĞA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEMMUZ / 2019

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MALİYE ANABİLİM DALI**

**TECİL UYGULAMASININ VERGİ İCRA HUKUKU AÇISINDAN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

Fatih KARABUĞA

**Danışman: Doç. Dr. Neslihan Coşkun KARADAĞ
Jüri Üyesi: Prof. Dr. Şebnem TOSUNOĞLU
Jüri Üyesi: Doç. Dr. Soner YAKAR**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEMMUZ / 2019

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne;

Bu çalışma, jürimiz tarafından MALİYE Ana Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Doç. Dr. Neslihan COŞKUN KARADAĞ
(Danışman)

Üye: Prof. Dr. Şebnem TOSUNOĞLU

Üye: Doç. Dr. Soner YAKAR

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım.

.../.../2019

Prof. Dr. Serap ÇABUK
Enstitü Müdürü

NOT: Bu tezde kullanılan ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndaki hükümlere tabidir.

ETİK BEYANI

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
  - Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
  - Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
  - Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
  - Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,
- bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim. ....../...../2019

Fatih KARABUĞA

ÖZET

TECİL UYGULAMASININ VERGİ İCRA HUKUKU AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

FATİH KARABUĞA

Yüksek Lisans Tezi, Maliye Anabilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Neslihan COŞKUN KARADAĞ

Haziran 2019, 121 Sayfa

Değişik hüküm ve uygulama şekilleri olan tecil müessesesi, sosyal, mali, ekonomik ve teknik amaçlarla vergi hukukunda yerini almıştır. Vergi icra hukukunda da temelde mali olmak üzere farklı amaçlarla düzenlenen bu kurum, idarenin değerlendirmeleri sonucuna göre işlerlik kazanmaktadır.

Vergi icra hukukunu oluşturan 6183 sayılı Kanun hükümlerine göre vergi, resim, harç, ceza ve benzeri kamu gelirleri kamu alacağı kapsamı içine girmektedir. Bu nedenle 6183 sayılı Kanun hükümlerinin uygulama alanı oldukça geniştir. Tecil uygulaması ise, söz konusu alacakların tahsili aşamasında kullanılabilecek modern bir tahsilat usulüdür. Başka bir deyişle tecil, borçluya ödeme kolaylığı getiren mükellef lehine bir düzenlemedir.

Kamu borçlusu, çeşitli gerekçelerle zor duruma düşebilir. Kamu borçlusunun borcunu ödemesi veya haczedilmiş mallarının paraya çevrilmesi kendisini çok zor duruma düşürecek ise, borçlunun yazıyla talep etmesi halinde, idare tarafından belirlenen kamu alacaklarının tahsili faiz ve gerekmesi halinde teminat alınmak suretiyle ertelenebilir. Tecil uygulaması, sosyal hukuk devleti olmanın da bir gereğidir. Borcun ertelenmesi konusunda kanun alacaklı idareye, sınırları tebliğ ve iç genelgelerle belirlenen takdir yetkisi tanınmıştır.

Vergi icra hukukunda yer alan tecil müessesesi, kamu borçlusuna borcunu ödemede kolaylıklar sağlaması, kamu alacağının güvenceye alınması, devletin gelir kaynaklarının kurutulmaması gibi amaçlarla denge sağlanması esasına dayanan bir kurumdur. Dolayısıyla bu yönüyle birçok vergilendirme ve tahsilat ilkesini bünyesinde barındırmaktadır.

Bir kimsenin borcunun belli bir süre ertelenmesi kamu menfaatlerinin dolayısıyla kamu hizmetlerinin başlangıçta planlandığı şekliyle yürütülmesini olumsuz etkileyebilecektir. Bu nedenle kamu alacağının ertelenmesi konusunda idarenin karar verirken borçlunun durumunu kamu menfaatlerini de göz önünde bulundurarak iyi bir değerlendirmeye tabi tutması gerekir. Zira, vergilendirmede temel amaçlarından olan vergi tahsilatının gerçekleşme süresini etkilen bu kadar önemli bir kanunun uygulanmasına ilişkin düzenlemelerin ciddi bir şekilde ele alınması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Verginin Tecili, Taksitlendirme

ABSTRACT**THE EFFECTIVENESS OF THE REPRESENTATION INSTITUTION IN TAX
EXECUTIVE LAW****Fatih KARABUĞA****Master Thesis, Department of Public Finance****Supervisor: Assist. Prof. Dr. Neslihan COŞKUN KARADAĞ****July 2019, 121 Pages**

The deferment institution, which has different terms and practices, has taken its place in tax law for social, financial, economic and technical purposes. This institution, which is regulated for different purposes, mainly fiscal, in tax enforcement law, becomes operational according to the evaluations of the administration.

According to the provisions of the Law No. 6183, which constitutes the tax enforcement law, taxes, duties, fees, fines and similar public revenues are included in the scope of public receivables. Therefore, the application area of the Law No. 6183 is quite wide. Postponement is a modern collection method that can be used in the collection stage of the said receivables. In other words, the deferment is an arrangement in favor of the taxpayer, which provides ease of payment to the debtor.

The public debtor may be in a difficult situation for various reasons. If the public debtor is obliged to pay the debt or to convert the confiscated goods into money, it may be postponed by collecting the interest of the public receivables determined by the administration upon the request of the debtor in writing, and obtaining collateral if necessary. The application of postponement is also a requirement of being a state of social law. The creditor administration has been granted discretionary power with regard to the postponement of the debt, whose limits are determined by notification and internal circulars.

The deferment institution in the tax enforcement law is an institution that is based on the principle of providing balance to the public debtor for the purposes of paying the debt, securing the public receivable and not drying the state's sources of income. Therefore, it incorporates many taxation and collection principles.

Postponing a person's debt for a certain period of time may adversely affect the execution of public interests and thus public services as originally planned. For this reason, the administration should make a good assessment of the debtor's situation by taking public interests into consideration when deciding on the postponement of public receivables. Because, the regulations regarding the implementation of such an important law which affects the realization period of tax collection, which is one of the main purposes of taxation, need to be seriously considered.

Keywords : Postponement of Tax, Installments

ÖNSÖZ

Bu çalışmanın ortaya çıkmasında, kıymetli bilgilerini benimle paylaşan, kendisine ne zaman danışsam bana zamanını ayırıp büyük bir ilgiyle elinden gelenin fazlasını sunan, güler yüzünü ve samimiyetini hiçbir zaman esirgemeyen, kıymetli danışman hocam Doç. Dr. Neslihan COŞKUN KARADAĞ'A teşekkürü bir borç biliyor ve şükranlarımı sunuyorum.

Yine çalışmamda kaynak, yöntem ve mesleki bilgi olarak yol gösteren ve gelecekteki hayatında çok daha başarılı olacağına sonsuz inandığım kıymetli arkadaşım Vergi Müfettişi Mustafa Sefa MAZLUM'A teşekkürü borç bilirim.

Beni bu günlere saygı ve sevgi kelimelerinin anlamlarını bilecek şekilde yetiştirerek getiren ve benden hiçbir zaman desteğini esirgemeyen aileme sonsuz teşekkürler.

Fatih KARABUĞA

Temmuz 2019

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iv
ABSTRACT.....	vi
ÖNSÖZ	viii
İÇİNDEKİLER	ix
KISALTMALAR	xiii
TABLolar LİSTESİ	xiv

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1.Araştırmanın Problemi.....	1
1.2.Araştırmanın Amacı.....	2
1.3.Araştırmanın Önemi	2
1.4.Araştırmanın Sınırlılıkları.....	2

İKİNCİ BÖLÜM

TECİL

2.1. Tecil Kavramı	3
2.2. Tecilin Hukuk Sistemi İçerisindeki Yeri	4
2.2.1. Borçlar Hukuku Açısından Tecil	5
2.2.2. Ceza Hukuku Açısından Tecil	6
2.2.3. İcra İflas Hukuku Açısından Tecil.....	7
2.2.4. Vergi Hukuku Açısından Tecil	9
2.3. Vergi Hukukundaki Tecil Müessesesi İle Diğer Hukuk Dallarındaki Tecil Düzenlemelerinin Kısaca Karşılaştırılması	10
2.4. Tecilin İşlevleri	15
2.5. Tecilin Benzer Kavramlardan Farkı	16
2.5.1. Süreli Red	16
2.5.2. Tehir.....	19
2.5.3. Yeniden Yapılandırma, Af ve Tahsilatın Hızlandırılması	20

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRK VERGİ HUKUKUNDA TECİL MÜESSESESİ

3.1. Ekonomik ve Mali Konulu Tecil Hükümleri	24
3.2. Diğer Özel Tecil Hükümleri	25
3.3. 6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanuna Göre Tecil.....	26
3.3.1. 6183 Sayılı Kanuna Hakim Olan İlkeler	29
3.3.2. 6183 Sayılı Kanunda Yer Alan Tecil Müessesesinin Gerekçesi	33
3.3.3. Tecilin Amacı	35
3.3.4. Tecilin Yasal Dayanağı.....	36
3.3.5. Tecil İşleminin Hukuki Niteliği.....	45
3.3.6. Tecil İşleminin Unsurları.....	46
3.3.7. Tecil Uygulamasının Ana Hatları.....	48
3.3.7.1. Tecil Talep Edebilecekler.....	48
3.3.7.2. Tecil Edilebilecek ve Edilemeyecek Alacaklar	49
3.3.7.2.1. Tecil Edilebilecek Alacaklar	49
3.3.7.2.2. Tecil Edilemeyecek Alacaklar	51
3.3.7.3. Tecil Yetkisi	53
3.3.7.4. Tecil Talebinin Yapılması Ve Koşulları.....	56
3.3.7.4.1. Genel Açıklama.....	56
3.3.7.4.2. Tecil Koşulları.....	61
3.3.7.4.2.1. Yazılı İstemde Bulunma.....	61
3.3.7.4.2.2. Tecil Talebinin Kabul Edilmiş Olması	62
3.3.7.4.2.3. Çok Zor Durum Hali	62
3.3.7.4.2.4. Teminat Alınması.....	69
3.3.7.4.2.5. Tecil Faizi Alınması.....	74
3.3.7.4.2.6. Hüsnüniyet İlkesi	77
3.3.7.5. Gecikme Zammı Yerine Yİ-ÜFE Aylık Değişim Oranı Hesabı	79
3.3.7.6. Tecil Süresinin Uzatılması.....	79
3.3.7.7. Mücbir Sebep Halinde Tecil.....	80
3.3.8. Tecilin Sonuçları.....	80
3.3.8.1. Kamu Alacağına Faiz Uygulama Gereksinimi	81
3.3.8.2. Tecil Şartlarına Uyulmaması	83

3.3.8.2.1. Tecilin Geçerli Sayılması	83
3.3.8.2.2 Yeniden Tecil ve Tecil Yasağı	84
3.3.8.3. Taksitlerin Ödenmemesi	84
3.3.8.4. Teminat veya Hacz edilmiş Malların Değerinin Düşmesi	85
3.3.8.5. Mücbir Sebep Hali	85

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

VERGİ HUKUKUNDA TECİL MÜESSESESİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ

4.1. Vergilendirme İlkeleri Açısından Tecilin Değerlendirilmesi	87
4.1.1. Kanunilik İlkesi	88
4.1.2. Belirlilik İlkesi	90
4.1.3. Uygunluk İlkesi	90
4.1.4. İktisadilik İlkesi	91
4.1.5. Verimlilik İlkesi	91
4.2. 6183 Sayılı Kanuna Hakim Olan İlkeler Bakımından Tecilin Değerlendirilmesi	92
4.2.1. Tahsilatın Devamlılığı İlkesi	93
4.2.2. Vergi Alacağının Kesinleşmesi İlkesi	93
4.2.3. Tahsilatta İktisadilik İlkesi	94
4.2.4. Vergi Alacağının Güvence Altına Alınması	95
4.2.5. Mükelleflere Kolaylık Sağlanması İlkesi	96
4.2.6. Yazılılık İlkesi	97
4.2.7. Alacaklının Para İle Tatmini İlkesi	97
4.2.8. Hapis Cezası Uygulamama İlkesi	98
4.2.9. Modern Tahsil Yöntemleri Kullanma İlkesi	98
4.3. Yasal Düzenlemeler Açısından Tecilin Değerlendirilmesi	99
4.3.1. Tecil Konusunda Karar Vermede İdareye Takdir Yetkisinin Tanınması	99
4.3.2. Tecil Faiz Haddinin Tespiti ve Oranındaki Yükseklik	100
4.3.3. Kamu Alacağının Erteleneceği Kanısını Uyandırma	101
4.3.4. Tecil Taksit Sayılarının İdarece Değiştirilmesi	101
4.3.5. Tecil İhlali Durumunda Gecikme Zammı Uygulanması	102
4.4. Tecilin Mali ve Ekonomik Etkileri Açısından Değerlendirilmesi	102

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ

5.1. Genel Değerlendirme ve Sonuç	105
KAYNAKÇA.....	113
ÖZGEÇMİŞ	121

KISALTMALAR

AATUHK	: Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun
BKK	: Bakanlar Kurulu Kararı
bkz.	: Bakınız
GVK	: Gelir Vergisi Kanunu
İİK	: İcra İflas Kanunu
İYUK	: İdari Yargılama Usulü Kanunu
KDVK	: Katma Değer Vergisi Kanunu
KVK	: Kurumlar Vergisi Kanunu
ÖTVK	: Özel Tüketim Vergisi Kanunu
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TDK	: Türk Dil Kurumu
VDB	: Vergi Dairesi Başkanlığı
VİV	: Veraset ve İntikal Vergisi Kanunu
VUK	: Vergi Usul Kanunu
6183 Sayılı Kanun	: Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun

TABLÖLAR LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 1. Hukuk Dallarında Yer Alan Tecil Uygulamalarının Karşılaştırılması.....	14
Tablo 2. Tahsilatın Hızlandırılması / Vergide Yeniden Yapılandırma / Tecil / Af Karşılaştırması.....	22
Tablo 3. Tecil Düzenlemelerinin Karşılaştırılması (6183 Sayılı Kanunun 48 ve 48/A Maddeleri)	44
Tablo 4. Tecile Yetkililer ve Yetki Sınırları.....	54
Tablo 5. Likidite ve Kaldıraç Analizi Tabloları	67
Tablo 6. Tecil Süresi ve Faiz Oranı Belirleme Tablosu	68
Tablo 7. Tecil Faizi Oranları	76

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1.Araştırmanın Problemi

Mecelle'den bugüne değişik hüküm ve uygulama şekillerine rastlanan ve bugünde borçlar, ceza ve icra iflas hukukunda uygulamaları olan tecil müessesesi, sosyal, mali, ekonomik ve teknik amaçlarla vergi hukukunda da yerini almış, katma değer vergisi, özel tüketim vergisi ve veraset ve intikal vergisinin yanında vergi icra hukukumuzu düzenleyen 6183 sayılı Kanunda da farklı amaç ve yöntemlerle uygulamaya konmuştur.

Vergi icra hukukunu oluşturan 6183 sayılı Kanun hükümleri ile düzenlenen tecil uygulaması, kanun kapsamına giren kamu alacaklarının tahsili aşamasında kullanılabilecek modern bir tahsilat usulüdür. Başka bir deyişle tecil, borçluya ödeme kolaylığı getiren mükellef lehine bir düzenlemedir.

Sosyal hukuk devleti olmanın bir gereği olarak da düzenlenen tecil, anayasal ve yasal düzenlemelerle çerçevesi belirlenen, idareye takdir alanı bırakılan hususlarda da tebliğ ve iç genelgelerle sınırları çizilen bir uygulamadır.

Vergi icra hukukunda yer alan tecil konusu, kamu alacağının güvenceye alınması, kamu borçlusuna borcunu ödemede kolaylıklar sağlaması, devletin gelir kaynaklarının kurutulmaması gibi çok yönlü amaçlarla getirilmiş bir kurumdur. Dolayısıyla vergilendirme ve tahsilata ilişkin birçok ilke esas alınarak temel düzenlemesi yapılmıştır.

Etkisi birçok hususta ortaya çıkabilecek tecil müessesesinin, uygulama yönünden eksik yönleri de yok değildir. Bir kimsenin borcunun belli bir süre ertelenmesi kamu menfaatlerinin dolayısıyla kamu hizmetlerinin planlandığı şekliyle gerçekleştirilmesine etki edebilecektir. Bu nedenle kamu alacağının ertelenmesi konusunda idarenin karar verirken borçlunun durumunu kamu menfaatlerini de göz önünde bulundurarak iyi bir değerlendirmeye tabi tutması gerekir.

Bununla birlikte, vergi icra hukukunun en önemli kurumlarından olup çalışma konusunu da oluşturan tecil uygulaması ile ilgili yazılmış makaleler mevcut olmakla birlikte bunun dışında yapılan akademik çalışma olmadığı dikkatleri çekmektedir.

1.2.Araştırmanın Amacı

Yapılan bu çalışma ile tecil müessesesinin eksiklerinin tespit edilerek, akademik bir boşluğun doldurulması amaçlanmaktadır. Özellikle tecil müessesesinin ilkesel ve uygulamaya ilişkin düzenlemelerinin ele alınıp değerlendirilmesi, tecil ile ilgili yapılması muhtemel yeni kanuni ve idari düzenlemelere yol göstermesi beklenmektedir.

Bu çerçevede, tecilin tanımlanması, hukuk sistemi içindeki yerinin ve işlevlerinin ortaya konması, benzer kavramlardan ayırt edilebilmesi, vergi hukukumuzda hangi amaçlarda ve ne şekilde yer aldığının ortaya konması, vergi icra hukukunda modern bir uygulama olarak karşımıza çıkan uygulama şeklinin tüm detaylarıyla ortaya konarak bu uygulamanın, vergilendirme ve tahsilata hakim olan ilkeler çerçevesinde geçerliliği ortaya konmaya çalışılacaktır. Tüm bu amaçlara ulaşıldıktan sonra da tecil kurumu özelinde getirilen yasal düzenlemelerde ve bu düzenlemelerin uygulanması aşamasında var ise eksiklikler tespit edilerek getirilmesi ve tecil uygulamasının etkinliğinin ortaya konması amaçlanmaktadır.

1.3.Araştırmanın Önemi

Çalışma yukarıda açıklanan problemlerin ele alınması, hukuk düzeni içerisinde tecil uygulamalarının vergi icra hukukunda tecil uygulaması özelinde derlenerek bir çalışmaya aktarılması, tecil uygulamasının vergilendirme ve tahsilata dair ilkeler noktasında etkinliğinin değerlendirilmesi bakımından oldukça önemlidir. Ayrıca, tecile dair mevzuatla getirilen düzenlemelerin ve buna ek olarak ortaya konan uygulama modelinin değerlendirilerek var ise olumlu ve olumsuz yönlerinin ortaya konulması ve öneriler sunulması, tahsilat yazını ve idari birimleri açısından önem taşımaktadır.

1.4.Araştırmanın Sınırlılıkları

Çalışma kapsamında ele alınan kaynakların gerçeği yansıttığı varsayımı altında, kaynakların eski olması, teorik bilginin çalışmada ağırlık taşıması, idare tarafından ortaya konan tecil uygulama sonuçlarına ve yargı kararlarına ulaşım noktasında sorunlar yaşanması çalışmanın sınırlarını oluşturmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

TECİL

2.1. Tecil Kavramı

Tecil, Türk Dil Kurumu Büyük Türkçe Sözlüğüne göre (TDK, 2019) “erteleme” anlamına gelmektedir. Arapça “acl” kökünden gelen “bekletme” sözcüğünden alıntı olduğu görülen¹ bu kelimenin Osmanlıca’da “başka zamana bırakma” “acele etmeme” anlamlarında kullanıldığı anlaşılmaktadır.²

İngilizce’de “postponement” “sus-pension”, Fransızca’da “sursis” sözcükleriyle ifade edilen bu kavram, Almanca’da mühlet, tecil, erteleme anlamlarına gelen “stundung” “nufschau” kelimeleriyle ifadesini bulmaktadır. (Tuncer, 2006, s.162)

Gerek bireyler arasında gerekse bireyler ile kamu kurumları arasında karşılıklı yükümlülüklerin yerine getirilmesi söz konusudur. Yükümlülüklerin yerine getirilmesi belli zaman aralıklarında olduğu gibi bir defaya mahsus, belli bir süre ile sınırlı yükümlülükler şeklinde de olabilmektedir. Bu yükümlülüklerin yerine getirilmesinde bazen zorluklarla karşılaşılması da söz konusu olabilmektedir.

Karşılaşılan zorlukların aşılması amacıyla kanun koyucunun her hukuk dalında bir takım düzenlemelerde bulunduğu görülmektedir.

Çeşitli hukuk dallarında kapsamı kısaca belirlenen tecil (erteleme) için her hukuk dalında kendi içeriğine göre bir tanım yapma gereği doğmaktadır.

Bu kapsam içinde tecil (erteleme):

- 1 Sonraya bırakma, acele etmeme,
- 2 Ödenmesi gereken ticari alacağın vadesinin uzatılması ya da vadeye bağlanması,
- 3 İlk kez suç işleyen kişi için verilen mahkumiyet cezasının şarta bağlı olarak infazının geri bırakılmasını ve TCK’da belirlenen süre içinde suç işlenmezse suçu gerçekleştirmemiş sayan bir önlem olması, (Özcan, 1980)
- 4 Kamu borcunun vadesinde ödenmesi, haciz uygulanması ya da hacz olunmuş malların paraya çevrilmesi borçluyu zor duruma düşürecekse, borçlunun yazılı istemi ve teminat göstermesi üzerine yetkili makamlar ya da onların yetki devrettiği makamlarca kamu alacağının ertelenmesi,

¹ <https://www.etimolojiturkce.com/kelime/tecil> (Erişim tarihi, 13.01.2019)

² <http://www.osmanlicaturkce.com/?k=tecil&t=%40> (Erişim tarihi, 13.01.2019)

gibi anlamlar yüklenerek farklı şekillerde tanımlanabilmektedir. (Kırbaş, 1992, s.115)

Yukarıda yer alan tanımlardan sonuncusu, hiç şüphesiz çalışmanın da konusunu teşkil eden, vergi icra hukukunun en önemli kurumlarından biri olan “tecil” uygulamasına ilişkindir.

Bu bağlamda geniş anlamda tecil, yetkili makam ve mercilerin icranın geciktirilmesi kararına ya da kanun hükümlerine göre, tahsil edilebilir duruma gelmiş olan kamu alacağının ödenmesinin ya da cebri icra ile takip ve tahsilinin belli süreliğine geri bırakılması olarak tanımlanmaktadır. (Şeker, 1987, s.39)

2.2. Tecilin Hukuk Sistemi İçerisindeki Yeri

Mecelleden başlayan bir silsile içerisinde değişik kanunlarda, tecil kavramına ilişkin bazı düzenlemelere doğrudan ya da dolaylı olarak yer verildiği, bu nedenle de söz konusu terimin sıkça karşımıza çıkan önemli bir hukuk terimi olduğu görülmektedir. (Özdemir, 2009)

Hukuk sistemi içinde tecil müessesesinin, borçlar hukukunda, ceza hukukunda, icra iflas hukukunda ve vergi hukukunda yer aldığı görülmektedir. Genel olarak tecil işleminin belli düzenlemelere ve şartlara bağlanması hukuki bir zorunluluktur. Bu düzenlemeler, borçlunun borcunu ödemede kendisine bir şans tanınmasına veya bir suç işleyenin topluma yeniden kazandırılması için işlemiş olduğu suça ilişkin cezanın ertelenmesi ve belli bir süre sonra da bu suçun hiç işlenmemiş sayılmasını sağlamaya yönelik düzenlemelerdir. Başka bir ifadeyle hukuk sistemi içinde yer alan tecilin esasları belli bir hukuki çerçeve içerisine yerleştirilmiştir. Borçluya veya suçluya iyi niyetli olması durumunda bir takım kolaylıkların sağlanması amaç edinilmiştir. Dolayısıyla tecil işlemlerinin hukuki niteliğinde fertlerin birbirleri ile ve kamu ile olan karşılıklı ilişkileri söz konusu olmaktadır.

Borçların tecilinde bir borç ödemesi, belli şartlarda ertelenmekte ancak sonuçta söz konusu borç, borçlu tarafından ödenmektedir. Bu durum Borçlar Hukukunda ve Vergi İcra Hukukunda söz konusu olmaktadır.

Borçlar kanununa göre erteleme iki tarafın anlaşmasına bağlı kılınmıştır. Vergi İcra Hukukunda da alacaklı kamu idaresinin borçlunun tecil başvurusunu kabul etme ya da etmemesi kendi ihtiyarındadır.

Aşağıda, farklı hukuk dallarında tecil müessesesinin durumu ele alınmıştır.

2.2.1. Borçlar Hukuku Açısından Tecil

Türk Borçlar Kanununda (TBK)³ ayrı bir başlık ve bölüm halinde yer almayan tecil; borçların ifa zamanı ile ilgili olarak borcun vadeye bağlanmasında mevcut vadenin uzatılması olarak adlandırılmaktadır. (<http://aghukuk.org/makale-detay.php?id=113>, Erişim tarihi 10.08.2018) Nitekim 818 sayılı mülga Borçlar Kanunu'nun⁴ (BK) 79. ve TBK'nın 95.maddeleri bu çerçevede sürenin uzatılmasını düzenlemektedir.

Özel hukukta, kişilerin edimlerini yapma noktasında karşılaştıkları güçlükler dikkate alınarak iki tarafın kabulü ile edimin belli bir süre ertelenmesi kural olarak benimsenmiştir. Bu düzenleme, vergi hukukunda yer alan ve belli koşullar altında borç vadelerinin tecilini mümkün kılan düzenlemeye benzer niteliktedir. (Gerçek, 2003, s.97)

Borçlar Hukukunun tecil işlemlerinde; tarafların karşılıklı anlaşmaya varmaları halinde hüküm ifade ettiğinden özel hukuk içerisinde yatay ilişkileri esas olmaktadır.

Tecil aynı zamanda borçlunun temerrüde düşmesinden sonra yapıldığı takdirde temerrüdü sona erdiren bir hukuki işlem olmaktadır.

Toplum halinde yaşayan insanların birbirlerine olan edimlerinde güçlüklerle karşılaşmaları durumunda her iki tarafta belli bir fedakarlığı göze alarak bu edimin yerine getirilmesini erteleyebilmekte böylece bir taraf edimini yerine getirmek için yeni bir süre kazanırken edimin yerine getirilmesini isteyen tarafta bu edimin belli bir süre ertelenmesini kabullenerek edimin yerine getirilmesini garanti altına almış olmaktadır.

Borçlar Hukukunda taraflar, bir borcun doğumundan önce ve özellikle o borca ait akitte; borcu vadeye bağlayabilecekleri gibi, bu husustaki bir anlaşmayı sonradan da yapabilmektedirler. Bir borcun sonradan vadeye bağlanmasına ve özellikle mevcut vadenin uzatılmasına tecil (erteleme) anlaşması denir. (Oğuzman, 1987, s.205)

Tecil, alacaklının iki tarafın anlaşmasına bağlıdır. Tecil anlaşması alacağın vadesinde bir değişiklik meydana getirir ve alacaklı tecil süresince alacağını talep edemez. Eğer tecil, alacak muaccel olduktan sonra yapılmışsa işleyen zaman aşımını durdurur. Zira alacak yeni bir vadeye bağlanarak yenilenmiş olmaktadır. Şayet tecil borçlu temerrüt halinde iken yapılmış ise temerrüt sona ermiş olur. (<http://aghukuk.org/makale-detay.php?id=113>, Erişim tarihi 10.08.2018)

³ 4.2.2011 tarihli ve 27836 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Kanunun tam metni için bkz. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6098.pdf> Erişim tarihi 01.08.2018

⁴ Mülga 818 sayılı Borçlar Kanununun tam metni için bkz. <https://www.lexpera.com.tr/mevzuat/kanunlar/borclar-kanunu-818>, Erişim tarihi 01.08.2018

2.2.2. Ceza Hukuku Açısından Tecil

Ceza Hukukumuzda tecil; işlediği bir suçtan dolayı hüküm giyen suçluya ait cezanın infazının belirli bir süre geri bırakılması ve bu süre zarfında yeni bir suç işlemediği takdirde suçlunun, mahkumiyetinin oluşmaması olarak tanımlanabilir. Türk Ceza Kanunu'nun 51.maddesi bu kapsamda yapılan düzenlemelere örnektir.

Hukukumuzda, yargılamanın aşamasına göre farklı erteleme müesseseleri düzenlenmiştir. Bunların iddianamenin düzenlenmesinin ertelenmesi, muhakemenin ertelenmesi, hükmün açıklanmasının ertelenmesi ve hapis cezasının infazının ertelenmesi alt başlıkları ile sıralanması mümkündür. (Şare, 2014, s.164-234)

Ertelme ve benzeri yapıların oluşturulma amacı, ilk kez suç işleyen ya da bu kurumdan yararlanması uygun görülenlerin iyi hal ile geçireceği belli bir süre sonrasında ıslah olmasını temin ederek ceza almaması ya da cezanın infazından vazgeçilerek failin cezaevinden kurtarılması oluşturmaktadır. (Önder, 1963, s.5) Ertelme yoluyla ceza bireyselleştiği gibi, kısa süreli hapis cezalarını gerektiren durumların sakıncaları da giderilmektedir. (Şare, 2014, s.164)

Hukuk kurallarına aykırı hareketleri nedeniyle cezalandırılmaları gereken bireylerin topluma kazandırılmalarını sağlamak amacıyla ilk defa suç işleyenlerin suçlarına bağlı olarak almış oldukları cezalar şartlı olarak geri bırakılmakta, daha sonra suçlu, sanki hiç suç işlememiş gibi toplum içine geri getirilmektedir. Bunu da belli bir süre suç işlememeleri şartına bağlamaktadırlar. Belli edilen süre içerisinde suç işlemeyen kişinin ilk işlemiş olduğu suç silinmektedir.

Bu konu kapsamında ele alınması gereken bir diğer konu da kabahatler hakkında yapılan düzenlemelerdir. Toplumsal düzeni derinden sarsmayan, hızlı ve pratik ceza verilmesi gereken hafif suçlara yaptırım yetkisi, kabahatleri suç olmaktan çıkarma eğilimi sonucu yargıdan idareye geçmiştir. (Gişi, 2017, s.132) Bu çerçevede, hangi kanunda olursa olsun, idari yaptırım uygulanan haksızlıklar 5326 sayılı Kabahatler Kanunu⁵ kapsamındadır. (Zafer, 2007, s.667-680)

Kabahatler Kanunu kapsamında düzenlenen yaptırımlar için de 17.maddede kendine özgü bir düzenleme yapılmış, bu kanuna göre ekonomik durumu müsait olmayan kişiler için yapılacak taksitlendirmelerin 6183 sayılı Kanunun 48.maddesi ile

⁵ 31.03.2005 tarihli ve 25772 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. Kanun metni için bkz. <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5326.pdf>, Erişim tarihi 01.07.2019

ilgisi olmadığı belirtilerek, yapılacak taksitlendirmede teminat ve tecil faizi aranmayacağı da tebliğ ile düzenlenmiştir.⁶

Bu noktada, genel bütçeye gelir kaydedilmesi gereken idari para cezalarının 6183 sayılı Kanuna göre takip ve tahsil edilebilmesi için bu cezalara ait idari yaptırım kararlarının kesinleşmesi gerektiğini de belirtmekte fayda vardır. (Coşkun, 2016, s.501)

2.2.3. İcra İflas Hukuku Açısından Tecil

Özel hukuka bağlı işlemlerden doğan borç-alacak ilişkilerinde alacakların tahsili sırasında çıkan ihtilafların çözümü ile alacakların kamu gücüne dayanarak cebren tahsilini düzenleyen genel kurallar 2004 sayılı İcra İflas Kanununda⁷ (İİK) düzenlenmiştir.

Borçlunun borcunu ödememesi nedeniyle alacağını tahsil edemeyen özel hukuka tabi kişi ya da kuruluşlar bu alacaklarını tahsilde kamu gücünden istifade ederler. Alacakların tahsili için borçlulara, borçlarını ödeme konusunda kamu gücü yaptırımları (haciz, satış vb.) öngörmüştür. Bu koruyucu hükümlerin yerine getirilmesi de yine kamu gücü ile de güçlendirilmiştir.

İcra İflas Kanununda tecil yerine “talik” kavramı kullanılmaktadır. (md.52-56)

Arapça kökenli⁸ talik kelimesinin anlamlarına bakıldığında, “belli bir zamana bırakma” “erteleme” ve “bir işin yapılmasını herhangi bir şarta bağlı tutma” anlamlarına geldiği görülmektedir. (TDK Güncel Türkçe Sözlük, 2019)

Talik halleri, İcra İflas Kanununun borçlunun yararına olacak şekilde kabul ettiği erteleme halleridir. Bu hallerin devamı süresince, kural olarak hiçbir icra takip işlemi yapılması mümkün değildir. Borçlunun yakınlarının ölümü (md.52), borçlunun ölümü (md.53), borçlunun tutuklu, hükümlü ya da asker olması (md.54), borçlunun ağır hastalığı (md.55) durumlarında kanunda belirtilen şartlar dahilinde icra takip işlemlerinin ertelenmesi genel talik hallerini oluşturmaktadır. Yine kanunun 52 ila 56. maddelerinde düzenlenmemekle birlikte, konkordato süresi (md.287-289) iflasın ertelenmesi (md.179) ve fevkalade hallerde süre ve tatil (md.317) durumlarına ilişkin yapılan düzenlemelere bakıldığında da bu hallerin devamı süresince de borçluya kural

⁶ 12.5.2007 tarih ve 26520 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 442 Nolu Tahsilat Genel Tebliği ile yapılan düzenleme için bkz. <http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=9.5.11305&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=taahsilat%20genel%20tebliği>, Erişim tarihi 1.7.2019

⁷ 19.6.1932 tarihli ve 2128 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. Kanunun tam metni için bkz. <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.2004.pdf>, Erişim tarihi 11.10.2018

⁸ Kelimenin etimolojik kökeni için bkz. <https://www.etimolojiturkce.com/kelime/talik> (19.07.2019)

olarak hiçbir icra takip işlemi uygulanamadığı görülmektedir. Bu hallere ise, özel talik halleri denilmektedir. (Kuru, 2016, s.88-90)

İcra takip işlemlerinin yapılmasına cevaz vermeyen ve sınırlı sayıda düzenlenen talik hallerinde, borçlunun mal kaçırma ihtimali varsa haczin yapılması mümkündür. Yine, söz konusu erteleme halleri işleyen süreleri durdurmamakla birlikte, borçlu ya da icra makamları için belirlenen sürenin son günü erteleme süresine denk gelirse, erteleme bitiminden itibaren süre bir gün daha uzamaktadır. (Boran Güneysu, 2012, s.55)

Bu çerçevede ele alınması gereken bir diğer konu ise “icra taahhüdü”, yani borçlunun borcunu belli koşullarda taksitle ödeme taahhüdüdür. (md.78-111-340) İcra İflas Kanunu çerçevesinde yapılan düzenlemeyle borçlu, borcunu eşit taksitlerde ödeyerek kurtulabilmektedir. Borcun taksitle ödenmesi noktasında yapılan düzenlemeler incelendiğinde, bu işlemin hacizden önce⁹ ve hacizden sonra taksitlendirme başlıkları altında irdelendiği görülmektedir. Borç haciz öncesi taksitlendirilmek istendiğinde haciz işlemi; haciz sonrasında taksitlendirilmek istendiğinde ise satış işlemi durmaktadır. (<https://www.celik-hukuk.net/icra-taahhodu-taahhodu-ihlal-icra-taksitlendirmesi/> Erişim tarihi 19.07.2019)

Hacizden önce, borçlunun talebi üzerine alacaklının kabulüyle yapılacak taksitlendirme işlemlerinde, taksit miktarı ve ödeme zamanı serbestçe belirlenebilir. 111.maddedeki şartlara riayet edilmesi gerekme de 340.maddeye göre icra taahhüdü ihlalinin cezalandırılması için taksit miktar ve ödeme tarihlerinin açıkça belirlenmesi gerekmektedir. Haciz öncesi taksitlendirme anlaşması yapılmasıyla icra işlemi durmaktadır. Ancak belirlenen taksitlerden birinin ödenmemesi halinde, alacaklının haciz işlemi yapılmasını isteme hakkı mevcuttur. Ayrıca, taksitin süresinde ödenmemesinin geçerli bir mazereti yoksa 340.maddeye göre borçlunun cezalandırılması da istenebilir. (<https://www.celik-hukuk.net/icra-taahhodu-taahhodu-ihlal-icra-taksitlendirmesi/> Erişim tarihi 19.07.2019)

Hacizden sonra yapılacak anlaşma ile borcun taksitlendirilmesi mümkün olup bu işlemin şartları İİK'nın 111.maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre; borçlunun yeterli miktarda malının haczedilmiş olması, taksitle ödeme taahhüdü ile birlikte ilk taksidi derhal vermesi, aydan aya ödenecek taksitlerin borcun dörtte birinden aşağı tutara denk

⁹ İcra İflas Kanununda temelde hacizden sonra taksitlendirme (md.111) işlemi düzenlenmişse de, Kanunun 78 ve 340.maddelerinden hareketle hacizden önce taksitlendirme işlemi yapılmasının da mümkün olduğu görülmektedir.(ÇELİK Hukuk & Danışmanlık, 2019)

gelmemesi ve nihayet sürenin üç aydan fazla olmaması şarttır. Borçlunun teklifi maddede sayılan şartları taşıyorsa alacaklının rızasına bakılmaksızın, taşımıyorsa alacaklının rızası alınmak suretiyle taksitlendirme işlemi yapılmaktadır. Taksitlendirme ile takip işlemi durmakta ise de, taksitlerin birinin ödenmemesi halinde devam etmektedir. Makul gerekçe olmaksızın ödeme taahhüdünün ihlali durumunda alacaklının talebi üzerine borçlunun tazyik hapsi talep edebilir. (<https://www.celik-hukuk.net/icra-taahhodu-taahhodu-ihlal-icra-taksitlendirmesi/> Erişim tarihi 19.07.2019)

Kamu hukukunun alt dalları arasında sıkı ilişkiler mevcuttur. Vergi Hukukunun bir bölümü olan vergi icra hukuku, icra iflas hukuku ile benzer ve farklı yönler taşır. Her iki hukuk dalının benzer ve farklı yönlerine tecil müessesesinde de rastlamak mümkündür.

Söz konusu benzerlik ve farklılıklar ileride ele alınacaktır.

2.2.4. Vergi Hukuku Açısından Tecil

Vergi hukukunda tecil uygulamasına, mali, sosyal, ekonomik ve teknik amaçlarla başvurulduğu görülmektedir. Örneğin; 6183 sayılı Kanun kapsamında zor durumda olan vergi borçlusunun borcunun ertelenmesi yoluyla mali; Veraset ve İntikal Vergisi kapsamında ihtilaflı borç ve alacaklarda verginin tahakkuk ettirilip ertelenmesi yoluyla sosyal; Ar-ge ve teşvik belgeli yatırımlarda KDV ertelemesi gibi ekonomik; ihraç kayıtlı teslimlerde KDV ertelemesi gibi teknik amaçlarla tecil uygulaması yapılmaktadır. Bu çerçevede, vergi hukuku bakımından belirtilen amaçların gerçekleştirilebilmesi adına, kanuni düzenlemelerle kendiliğinden, yargısal ve idari kararlar vasıtasıyla verginin normal vadesinde tahsilinden vazgeçilerek karşılıklı ya da karşılıksız bir şekilde belirli ya da belirsiz bir süreliğine ertelenmesi bir vergileme tekniği aracı olarak “vergi ertelemesi” sistemi ile olanaklı kılınmış, uygulama alanı bulmuştur. (Özden, 1998, s.151-152)

Bu çerçevede, çalışmanın konusunu oluşturan ve 6183 sayılı Kanun kapsamında zor durumda olan vergi borçlusunun borcunun ertelenmesi uygulamasının da vergi hukukunda mali amaçlarla oluşturulmuş bir tecil uygulaması olduğu görülmektedir.

Tahsilatın devamlılığı için devletin, tahsilatın yapılmasından sonra borçlunun ekonomik durumunu da gözetmesi gerekmektedir. Bu sebeple, vergi tahsilatında mükelleflere kolaylık sağlanması ilkesi çerçevesinde verginin ödeme zamanı, şekli ve yeri konularında avantaj sağlayan yasal düzenlemeler getirilmiş, bunun yanında ise

zamanaşımı, tahsilatın geri bırakılması, verginin tecili ve terkinin gibi müesseselerden mükelleflerin yararlanmasına olanak sağlanmıştır. (Gerçek, 2003, s.97)

Vergiler dahil tüm kamu alacaklarını kapsayacak şekilde düzenlenen kanun maddesiyle getirilen tecil uygulaması bir “vergisel avantaj”dır. (Arıkan, 2004, s.15) Bununla birlikte vergi alacakları dışında kalan kamu alacaklarının tecil edilmesine uygulamada pek rastlanmamaktadır. (Yılmaz, 2015, s.488)

Ülkemizde kamu alacaklarının tahsili noktasında uygulanan özel bir takip sistemi benimsenmiştir. 1909 yılından 1954 yılına dek Tahsili Emval Kanunu’na¹⁰ göre yürütülen, ancak takibin geciktirilmesi ve durdurulması gibi birçok konuda hüküm içermemesi nedeniyle özel bir kovuşturma sistemi kurma, sosyo-ekonomik ihtiyaçları karşılama noktasında yetersiz olan, genel icra usullerine göre ilerleyen bu usulün yerini, günümüzde de geçerliliğini koruyan ve 21.07.1953 tarihinde kabul edilerek 1.1.1954 tarihinde yürürlüğe giren 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun(A.A.T.U.H.K.)¹¹ almıştır.(Serim, 2007, s.3-5)

Vergi icra hukukumuzu düzenleyen, 6183 sayılı Kanunun 1.maddesinde kanun kapsamında tahsili düzenlenen kamu alacakları belirlenmiştir. Bu alacaklar aynı zamanda tecil edilebilecek alacakların kapsamını da oluşturmaktadır. Maddede sayılan vergi, resim, harç, mahkeme masrafı ile bunların ceza, gecikme zammı ve faizleri gibi kamu hizmeti alacakları ve takip masrafları gibi alacakların yanında özel konulu teciller de bulunmaktadır. Özel teciller arasında, mali ve ekonomik gelişmeler bağlamında ortaya çıkan, fiyat farkından doğan teciller, kur farkından doğan teciller, grev halinde bulunan firma borçlarının tecili ve bakanlık yetkisindeki diğer tecil uygulamaları sayılabilir. (Çakır, 1981, 10-12)

2.3. Vergi Hukukundaki Tecil Müessesesi İle Diğer Hukuk Dallarındaki Tecil Düzenlemelerinin Kısaca Karşılaştırılması

Kamu hukukunun alt dalları arasında sıkı ilişkiler mevcuttur. Vergi Hukukunun bir bölümü olan vergi icra hukuku, icra ve iflas hukuku ile benzer ve farklı yönler taşır. Her iki hukuk dalının benzer ve farklı yönlerine tecil müessesesinde de rastlamak mümkündür. Temelde bu iki hukuk dalı olmak üzere, hukuk sistemimizde yer alan tecil düzenlemeleri bu bölümde kısaca karşılaştırılmaya çalışılacaktır.

¹⁰ 5 Ağustos 1325 tarihli Tahsili Emval Kanunu

¹¹ 28.7.1953 tarihli ve 8469 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Kanunun tam metni için bkz. <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.6183.pdf>, Erişim tarihi 01.10.2018

Vergi icra hukukunda yer alan tecil müessesesi kapsamında kamu borcunun ödenmesi, haczin uygulanması ve haczedilen malların paraya çevrilmesinin borçluyu çok zor duruma düşürecek olması halinde tecil talep edilebilmektedir. Bu şarta bağlı düzenlemeler kapsamında, icra iflas hukukunda ise, genel ve özel talik halleri bulunmakla birlikte, haczin uygulanmasından önce ya da sonra takip işlemlerini durduran icra taahhüdünde bulunulabilme halleri düzenlenmiştir. Vergi hukukunda yapılan düzenlemeye benzer şekilde, ortaya çıkan güçlüklerin aşılması amacıyla Borçlar hukuku çerçevesinde de tecil anlaşması yapılabilmektedir. Ceza hukuku bağlamında, kişinin yargılama aşamasında kanunda sayılan şartları taşıması durumunda cezasının ertelenmesi talep edilebilir. Kabahatler kanununa göre de kişinin ekonomik durumunun müsait olmaması durumunda taksitlendirme yapılması olanaklıdır.

İcra hukukunda, borçlunun alacağın taksitlendirilerek ödeneceğini taahhüt etmesi, taahhüdün ihlali durumunda hapisle tazyik edilmesinin istenebileceği düzenlenmiştir. Diğer hukuk dallarındaki gibi vergi icra hukukunda da taahhüt olmakla birlikte, tecilin ihlal edilmesi hapisle tazyik cezasını doğurmaz. Ancak ceza hukukunda yer alan erteleme müessesesi kapsamında, denetim koşullarına riayet etmeyen kişi hakkında ertelenen cezasının kısmen ya da tamamen infaz kurumlarında çektirilmesine karar verileceği belirtilmiştir.

Vergi icra hukukunda yer alan tecil ve taksitlendirme talebinin kabul veya reddi konusunda tecile yetkili alacaklı kamu idaresine takdir hakkı tanınmış iken, icra ve iflas hukukunda menkul ve gayrimenkul malları haczedilmiş borçlu, alacaklının hacizli malları satış talebinden önce borcunu muntazam taksitlerle ödemeyi taahhüt eder ve birinci taksiti peşin öderse icra işlemi durdurulur. Bu taktirde icra dairesinde borçlu ile alacaklının yapacağı taksitlendirme sözleşmesinin devamı süresince; alacaklı hacizli malların satışını talep edemez.¹² Başka bir deyişle, haciz sonrası taksitlendirme talepleri İİK'nın 111.maddesine uygun ise alacaklının rızasına bakılmaksızın, uygun değilse rızası alınarak hayat bulur. Haciz öncesi taksitlendirme yapılabilmesi içinse alacaklının rızası gerekir. Ceza hukukunda yapılan erteleme düzenlemesi incelendiğinde, maddede belirtilen şartları taşıyan kişilerin cezasının ertelenebileceği, başka bir deyişle takdir hakkının yargı organına bırakıldığı görülmektedir. Kabahatler Kanunu çerçevesinde de maddede belirtilen şartlar dahilinde taksitlendirme yetkisinin idarenin takdirine

---

¹² İ.İ.K.Md.111/1 ve 3

bırakıldığı görülmektedir. Borçlar hukuku kapsamında ise tecil anlaşmasının yapılabilmesi için her iki tarafın kabulü gerekmektedir.

Amme alacaklarının tecilinde aranması gereken şartlardan bir tanesi de kamu borçlusunun teminat göstermesi veya borca yeter miktarda hacizli (mahcuz) malının bulunması gereğidir. İcra ve iflas hukukundaki taksitlendirme; haciz öncesi ve sonrasında yapılabilmektedir. Haciz safhası ile haczedilen malların satışının alacaklı tarafından talep edilmesi arasında geçen süre zarfında yapılabilmekte olan taksitlendirme talebi noktasında yeterli miktarda mal haczedilmiş olması başta olmak üzere, maddede belirtilen şartlar mevcutsa alacaklıya herhangi bir tercih hakkı tanınmayarak hacizli mal satışı durdurulup taksitlendirmeye gidilmektedir.¹³ Ceza hukuku bağlamında, erteleme işleminin yapılabilmesi, mağdurun ya da kamunun zararının giderilmesi şart koşularak uygulanabilmektedir. Böylece, zararın tazmini güvence altına alınabilmektedir.

Borçların taksitlendirilmesinde de süre yönünden farklı düzenlemeler mevcuttur. Amme alacaklarında, temel olarak 36 aya kadar taksitlendirme benimsenmişse de yeni düzenlemelerde vergiye uyumlu mükellefler bakımından kamu alacağının göre en fazla beş yıla (60 ay) kadar tecil ve taksitlendirilmesi söz konusudur.¹⁴ İcra ve İflas Hukukuna tabi alacaklarda ise haciz sonrasında yapılacak taksitlendirmeler için üç aylık bir taksitlendirmeye gidilebileceği hükme bağlanmıştır.¹⁵ Haciz öncesi taksitlendirme anlaşmalarında taksit miktarı ve ödeme tarihi belirlenmesinde serbestlik tanınmıştır. Borçlar hukuku bağlamında sürenin uzatılması tarafların anlaşmasına bağlanmışken, kabahatler hukuku çerçevesinde ise idari para cezasının ilk taksiti peşin olmak üzere, bir yıl içinde dört taksitte ödeme yapılması mümkündür.

Vergi icra hukuku ile icra ve iflas hukukunun tecil ve taksitlendirme konusundaki hükümlerinin benzer yönlerinin yanında farklı yönlerinin de bulunduğu görülmektedir. Bu farklı hükümlerden en önemlisinin; kamu alacağına ait erteleme ve taksitlendirmede yetkili makamın re'sen hareket etme, icra kararı alma ve takdir hakkını kullanma konusunda olduğu görülmektedir. Bunun nedeni ise, kamu alacaklarının kamu

¹³ İ.İ.K.Md.106-111

¹⁴ 6183 sayılı Kanunun 48.maddesinin ilk fıkrasının ilk haline göre, her türlü kamu alacağının **iki** yılı geçmemek kaydıyla tecili mümkündür. Bu konuda, 1985 yılında yapılan düzenleme ile vergi, resim, harç, ceza tahkik ve takiplerine ait muhakeme masrafı, vergi cezası, para cezası ve gecikme zammı alacakları ile diğer kamu alacakları için süre farklılaştırmasına gidilerek bunlar için süre **beş** yıla kadar uzatılmıştır. (Sonsuzoğlu, 2013, s.75)

¹⁵ İ.İ.K.Md.111/2

menfaatine yönelik alanlarda kullanılmasından kaynaklanmaktadır. Bu konuda kamu idaresi lehine ayrıcalıklı ve zorlayıcı düzenlemeler getirilmiştir.

Vergi icra hukukuna göre kamu alacaklarının tahsilinde idareye icrai karar yetkisi verilmiş olmakla beraber kamu borçlusuna da tecil ve taksitlendirme talebinde bulunma, tehiri icra kararı aldırma, süreli red yönteminden yararlanma gibi bir takım koruyucu haklar tanınmıştır. Borçluyu koruyan bu tür hakların İcra İflas Hukukunda daha geniş ve kapsamlı tutulduğu görülmektedir.

Yukarıda anlatılanlar aşağıda yer verilen tabloda özetlenmeye çalışılmıştır.

Tablo 1.

Hukuk Dallarında Yer Alan Tecil Uygulamalarının Karşılaştırılması

Vergi İcra Hukuku	İcra İflas Hukuku	Borçlar Hukuku	Ceza Hukuku
Kamu borcunun ödenmesi, haczin uygulanması ve haczedilen malların paraya çevrilmesinin borçluyu çok zor duruma düşürecek olması halinde talep edilebilir.	Genel ve özel talik halleri ile icra taahhüdünde bulunması halinde söz konusudur.	İki tarafın kabul etmesi koşuluyla, tecil anlaşması yapılabilir. Mevcut vade uzatılabilir ya da vadeye bağlanabilir.	İddianamenin düzenlenmesinin, muhakemenin, hükmün açıklanmasının ve hapis cezasının infazının ertelenmesi mümkündür. Kabahatler Kanununa göre ise kişinin ekonomik durumunun müsait olmaması durumunda taksitlendirme yapılması düzenlenmiştir.
Kabul edip etmeme idarenin takdirindedir.	Talik hallerinde ve menkul ve gayrimenkul malları haczedilmiş borçlu, alacaklının hacizli malları satış talebinden önce borcunu muntazam taksitlerle ödemeyi taahhüt eder ve birinci taksiti peşin öderse kanun hükmüne istinaden uygulanır.	İki tarafın anlaşmayı kabul etmesi gerekir.	Şartları taşıyanlar için takdir hakkı yargı merciine aittir. Kabahatler Kanununa göre ise taksitlendirme idarenin takdirindedir.
48.maddeye göre tahsil daireleri itibariyle 50000-TL'yi aşan borcun yarısı, 48/A maddesine göre de 500.000-TL'yi aşan borcun %25'i kadar teminat aranır.	Talik hallerinde teminat aranmaz. Haciz safhası ile haczedilen malların satışının alacaklı tarafından talep edilmesi arasında geçen süre zarfında yapılabilmekte olan taksitlendirme talebi noktasında yeterli miktarda mal haczedilmiş olması başta olmak üzere, maddede belirtilen şartlar mevcutsa alacaklıya herhangi bir tercih hakkı tanınmayarak hacizli mal satışı durdurulup taksitlendirmeye gidilmektedir	İki taraf arasında yapılan anlaşmaya bağlıdır.	Ceza hukukunda mağdurun ya da kamunun zararının giderilmesi şart koşulabilir.
48 ve 48/A maddelerinde belirlenen yasal tecil süresi 36 aya kadardır. Ancak, 48/A maddesi kapsamında tanınan yetkiye istinaden tecil süresi, çok zor durum derecesine göre tecil süresi 60 aya kadar belirlenebilmektedir.	Haciz öncesi taksitlendirme anlaşmalarında taksit miktarı ve ödeme tarihi belirlenmesinde serbestlik tanınmıştır. Haciz sonrasında ise 3 aya kadar taksitlendirme mümkündür.	Süre uzatımı tarafların anlaşmasına bağlıdır.	Ceza hukukunda denetim süresine bağlı erteleme söz konusudur. Kabahatler hukuku çerçevesinde idari para cezasının ilk taksiti peşin olmak üzere, bir yıl içinde dört taksitte ödenmesi mümkündür.

2.4. Tecilin İşlevleri

Gerek özel hukuk ve gerekse kamu hukuku dallarında yer alan tecil kavramı, taraflara yeni haklar ve yükümlülükler yüklemektedir. Tarafların yeni yükümlülükler altına girmesi ise yeni hukuki sonuçlar doğurmaktadır.

Borçlar Kanunu hükümlerine göre tecil anlaşması alacağın vadesinde bir değişiklik meydana getirir. Alacaklı tecil süresince alacağını talep edemez (Oğuzman, 1987, s.205). Eğer tecil, alacak muaccel olduktan sonra yapılmışsa işleyen zaman aşımını durdurur.

Vergi Hukukumuzdaki tecil teminat alınmak suretiyle, amme borçlusunu zor durumdan kurtararak borcun yeni bir vadeye bağlanıp faiz alınarak ödenmesini sağlar. Bu yeni ödeme süresini alacaklı kamu idaresi belirler. Tecil talebinin kabul veya reddedilmesi hususunda alacaklı kamu idaresine tam yetki verilmiştir. Tecil kamu borçlusuna borcunu ödeme konusunda yeni bir fırsat daha tanımış bulunmakta böylece, borçluyu çok zor duruma düşmekten kurtarmış olmaktadır.

Alacaklı kamu idaresi de kamu alacağını belirli bir süreyle ertelemekle gelir kaynağının devamlılığını sağlamaktadır. Ayrıca alacaklı kamu idaresi tecil talebinde bulunan borçludan borcun ertelenmesi süresince belli bir oran üzerinden faiz ödemesini ve teminat gösterme yükümlülüğünü yerine getirmesini istemektedir. Böylece hem alacağını garantiye almakta hem de faiz tahsil etmektedir.

İcra İflas Hukukunda ise genel ve özel talik hallerinin mevcut olduğu ve genellikle borçlu için ölüm, askerlik, iflas gibi zor durum hallerini ifade eden durumlarda, kural olarak tüm takip işlemleri borçlunun nefes almasını sağlayacak şekilde durmaktadır. Sadece, borçlunun mal kaçırma ihtimali bulunan durumlarda haczin yapılması mümkündür.

Buna ek olarak, icra iflas hukukunda hacizden önce ya da hacizden sonra satış işlemi gerçekleşmeden önce, borçlu borcunu taksitlerle ödemeyi taahhüt ederse takip işlemleri durmaktadır. Böylece, hacizden önce taksitlendirme yapılması halinde haciz, satıştan önce taksitlendirme yapılması halinde ise satış işlemi durmaktadır. Bu işlem, borçlu bakımından planlama yapma, zaman kazanma, nefes alma imkanı sağlarken, alacaklı için de alacağın kısa sürede tahsilini sağlamaktadır. Ancak, icra taahhüdü denilen bu taksitlendirme imkanı kapsamında, taksitlerin süresinde ödenmemesi durumunda alacaklı tarafından takip işlemlerinin devamı istenebildiği gibi, taahhüdün makul bir sebep olmaksızın ihlali gerekçesiyle tazyik hapsi uygulanması da istenebilmektedir.

Tecil müessesesinin uygulandığı hukuk dallarında taraflara menfaat sağladığı savunulmuştur. Bu da tecilin yüklendiği işlev olarak her iki tarafı da koruyan faydalı bir yöntem olduğunu göstermektedir.

2.5. Tecilin Benzer Kavramlardan Farkı

Hukuk sistemi içerisinde yer alan ve tecil ile benzer hukuki sonuçlar doğuran bir kısım düzenlemeler de mevcuttur. Bu müesseseler aşağıda ele alınmıştır.

2.5.1. Süreli Red

Hiyerarşik devlet düzeni içerisinde kişilerin devlet ile olan münasebetlerini yürütmeleri ve sonuçlandırmaları, yürürlükteki mevzuatlar çerçevesinde bürokratik işlemler nedeniyle uzun sürede sonuçlanmaktadır. İşlemlerin tamamlanmasının bürokratik nedenlerden dolayı gecikmesi kişilere mali külfet veya kazançlar sağlamaktadır. Katlanılan külfet veya sağlanan kazançlar işlemlerin idarece yürütülmesinden ve sonuçlandırılmasından kaynaklanmaktadır.

Bürokratik ve idari işlemlerin geç sonuçlanmasından dolayı kişilerin mali külfete katlanmak zorunda kalmaları veya bu gecikmeden dolayı kazançlı çıkmaları durumuna 6183 sayılı Yasanın 48. maddesinde belirtilen tecil talebinde bulunulması halinde rastlanılmaktadır. İlgili kanun maddesindeki tecil talebi, iyi niyetli kamu borçluları için mali külfet; kötü niyetli kamu borçluları için ise mali kazanç anlamı taşımaktadır.

Bilindiği gibi kamu borçlusu kişiler “çok zor durum”da olduklarını ileri sürerek tecil talebinde bulunduklarında bu talepleri incelenerek sonuca bağlanır. Tecil talebinde bulunanlardan iyi niyetli veya iyi niyet sahibi olmamalarına göre birbirinden ayrılması gerekir. Kötü niyetli borçluların zaman kazanmak amacıyla tecil talebinde bulunmaları durumlarda bunların kötü niyetlerinin anlaşılması halinde tecil talepleri idarece reddedilir. Tecil talebinin reddedilmesiyle birlikte borçlulardan derhal borçlarını gecikme zammı ile birlikte ödemeleri idare tarafından talep edilir.

Ancak kötü niyetli olmadığı halde tecil talebi kabul edilmeyen (tecil koşullarını taşımayan) borçlulara da aynı uygulamanın yapılarak alacağın gecikme zammı ile birlikte talep edilmesi adalet ilkeleri ile bağdaşmaz. İyi niyetli borçlu ile kötü niyetli borçluya aynı muamelenin yapılmaması gerekmektedir. İyi niyetli borçlunun kötü niyetliden ayırt edilerek kendisine mümkün olabilecek kolaylığın gösterilmesi gerekir. Bu doğrultuda kanun koyucu vergi icra hukukumuzda “süreli red” adı verilen bir

uygulamayı getirerek bir boşluğu doldurmayı amaçlamıştır. Süreli red ile ilgili olarak getirilen yasal düzenlemeye ilişkin bilgi ve açıklamalara aşağıda yer verilmiştir.

2975 Sayılı Kanunun¹⁶ altıncı maddesi ile 6183 Sayılı Kanunun 48. Maddesinin 1. Fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki ikinci fıkra eklenmiştir.

“Borcun tecilini talep eden, ancak talepleri uygun görülmeyle red edilen borçlular, söz konusu borçlarını reddin tebliği tarihinden itibaren idarece 30 güne kadar verilebilecek ödeme süresi içinde ödedikleri takdirde bu amme alacağı ödendiği tarihe kadar faiz alınmak suretiyle tecil olunur.”

Kanun metnine eklenen ikinci fıkra ile ilgili genel gerekçede “...yapılan inceleme sonucunda çok zor durumda olmadıkları tespit edilen mükelleflerin tecil taleplerinin reddedilmesi gerekmektedir. Ancak incelemelerin zaman alması nedeniyle idarenin karar vermekte gecikmesi sonucu tecil talepleri red edilmesi gereken mükellefler gecikme zammına muhatap olmaktadır. Oysa idaredaki gecikme nedeniyle mükelleflere kusur atfedilemeyeceğinden, gecikme zammına muhatap olmalarından kaynaklanan mağduriyetinin giderilmesi icap etmektedir. Bu nedenle tecil talebi red edilmesi gereken mükelleflere idarece 30 güne kadar ödeme süresi tayin edilerek tecili talep edilen borca gecikme zammı yerine tecil faizi uygulanması öngörülmüştür.” denilmektedir.

Kanun metninden ve gerekçesinden anlaşılacağı üzere tecil talepleri red edilen kamu borçluları için “süreli red” adı verilen bu müessese 1984 yılından itibaren yürürlüğe konmuştur. Vergi Hukukumuzda süreli red olarak adlandırılan ve tecil talepleri reddedilen borçlular için “ödeme şartına bağlı tecil” niteliğindeki bu uygulama ile;

Borcun tecilini talep eden ancak bu talepleri uygun görülmeyle 30 güne kadar süre verilebilecektir. Verilen 30 günlük süre içerisinde ödemede bulunanlardan;

- 1- Vadesinde borçlarının tecilini isteyenlerin borcu vade tarihinde
- 2- Vadesinden sonra borçlarının tecilini isteyenlerin borcu ise müracaat tarihinden itibaren, ödedikleri tarihe kadar geçen süreler için tecil edilecektir.

¹⁶

Kanun

metni

için

bkz.

https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc067/kanuntbmmc067/kanuntbmmc06702975.pdf , Erişim tarihi 21.11.2018

Tecil talepleri red edilenlere verilebilecek süre azami süredir. Bu süre 2014/1 Seri Nolu Tahsilat İç Genelgesinde, Vergi Dairesi Başkanlığı Defterdarlık yetkisine giren tecil taleplerinin süreli red edilmesinde 15 gün ile, Vergi Dairesi yetkisine giren tecil taleplerinin süreli red edilmesinde 7 gün ile sınırlandırılmıştır.

Borçlulara verilecek bu azami ödeme süreleri borçlunun ödemede hüsnüniyetli olup olmamasına, borç miktarının az veya çok olmasına, borçlunun ödeme gücünün olup olmamasına göre belirlenir. Bu belirlemeler ışığında verilecek azami ödeme süreleri daha da kısa tutulabilir.

1 Sıra Nolu Tahsilat Genel Tebliğine göre, tecil ve taksitlendirme işlemi gibi süreli ret uygulaması da ihtiyari niteliktedir. Ayrıca, tecile yetkili makamlarca borçlunun talebinin süre verilerek reddi yetkisi devredilebilmektedir.

Bakanlığın yetki alanına giren tecil taleplerinin süreli reddinde ödeme süresini Bakanlık belirler.

Süreli redde uygulama, “ödeme şartına bağlı tecil” şeklinde olduğundan idarece verilecek bu süre içerisinde borcun aslını ve faizini birlikte ödeyen borçluların bu haktan yararlanmaları yönündedir. Borcunu belirlenen süre içerisinde ödemeyenler süreli red uygulamasından yararlanamazlar. O zaman borç, normal vadesinden ödendiği tarihe kadar geçen süre için hesaplanacak gecikme zammı ile birlikte tahsil edilecektir.

Yukarıda değinildiği gibi zor durumda olmayan kötü niyetli kamu borçluları gecikme zammı ödememek ve zaman kazanmak için tecil talebine bulunabilirler. Bilhassa süreli red uygulamasından bu şekilde faydalanmak isteyen kötü niyetli borçluların olması nedeniyle bunların idarece tespit edilmeleri her zaman için mümkündür.

Bu tür kötü niyetlilerin varlığına işaret ettikten sonra bunlara tanınacak 30 günlük sürenin açıklığa kavuşturulmasında fayda vardır.

Tecil talebinde bulunan borçlunun talebinin red edilmesi halinde kendisine mutlaka borcunu ödemesi için belli bir süre verilmesi şartı bulunmamaktadır. Zira fıkra metni verilecek ödeme süresi şeklinde değil verilebilecek ödeme süresi biçimindedir. Bu nedenle süre belirtilmeden tecil talebinin reddi durumunda, borcun red tarihinin bildirilmesinden sonraki 30 gün içinde ödenmesi ve geçen bu süreye tecil faizi uygulanacağı söz konusu değildir. Böyle bir sonuca varmak, süreli red müessesesinin her tecil talebinde bulunan ve bu talebi red edilen borçlulara uygulanacağı anlamına gelir ki, bu kanun metninin konuluşuna aykırıdır.

Henüz vadesi gelmemiş borç için tecil talebinde bulunan borçluya, tecil talebinin red edilmesinden sonra borcunu ödemesi konusunda yapılacak işlem ve verilecek süre ile bu süreye tecil faizi uygulanıp uygulanmaması konusu da özellik arz etmektedir.

Vadesinde tecil talebinde bulunulan bir borç için vadenin dolmasından sonra, daha önce çıkarılmayan ödeme emri, tecilin süre verilmeden reddedilmesi durumunda borçluya tebliğ edilir. Bu durumda borçluya tebliğ edilen ödeme emri, normal olarak borcun vadesinde ödemeyen borçluya 6183 sayılı Kanunun 55. maddesine göre tebliğ edilen ödeme emrinden başka bir şey değildir. Bu nedenle ödeme emrinde borçludan borcunu 7 gün içinde ödemesi 55. Madde gereğince verilen bir süredir. Verilen bu sürenin süreli redde belirtilen borçluya borcunu ödemesi için verilen süre olarak değerlendirilmemesi gerekir.

Vadesi dolduktan sonra tecil isteminde bulunulmuş bir borç için ise genellikle bu işlemten önce borçluya ödeme emri tebliğ edilmiş olduğundan başkaca bir ödeme emri çıkarılmaksızın borcun tecil talebinin red edildiği bildirilir. Ödeme emri süresi için belli bir süre verilebilir veya verilmez. Süre verilmesi halinde bunu süreli red anlamında anlamamak gerekir.

Kısaca, süreli red ile tecil arasındaki fark doğurduğu sonuç, benzerlik ise erteleme imkanı ve tecil faizi bakımından oluşmaktadır.

2.5.2. Tehir

Tehir, kelime olarak başka bir zamana bıraktırma, erteleme, geciktirme anlamlarına gelmekle birlikte, vergi icra hukukunda yer alan tecilden farklı bir anlam ifade eder.

Tehir, kamu borçlusunun idarenin icrai kararına karşılık yargı yoluna başvurmasını sağlayan bir uygulamadır. Tehir, tecil edilen kamu alacağı hakkında vergi yargı organlarınca yürütmenin durdurulması kararı verilmesinde söz konusu olmaktadır. Tehir de kamu borçlusunu koruyan hükümlerden biridir (Aktan, 1990a, s.53)

Tehir süresi tecil süresinden kısa ise kamu alacağı yeniden taksite bağlanarak tehirin bitiminden tecil süresi sonuna kadar olan süre içerisinde tahsil olunur. Tehir süresi tecil süresinden uzunsa evvelce yapılan tecil hükümsüz olur.¹⁷

---

¹⁷ 6183 sayılı Kanun md.49

Madde hükmünden de anlaşılacağı üzere mükellefin tecil talebini kabul edip etmemekte serbest olan idarenin, tecili kabul etmesi halinde borçlunun tecil süresine karşı itirazı halinde yargıya başvurma hakkı doğmaktadır.

1 Sıra Nolu Tahsilat Genel Tebliğine göre, tecil edilmiş amme alacaklarına dair yargı organlarınca yürütmenin durdurulması kararı verilmesi durumunda; yürütmeyi durdurma kararının devam ettiği süre tecil süresinden uzun olması durumunda tecil geçersiz hale gelecek, tecil süresinin yürütmenin durduğu süreden uzun olması durumunda ise tahsil edilmemiş olan taksitlerin kalan süre içerisinde ödenmesi durumunda tecil ihlal edilmemiş sayılacaktır.

Tehir hükümleri çerçevesinde mükellef yargının vereceği karar sonucuna kadar geçecek süre içerisinde borcunu ödememekle borcun ödenmesini tehir etmektedir.

Konu ile ilgili olarak bir örnek vermek gerekirse: 100.000 TL'lik vergi borcu Mayıs 2017 ayından itibaren 5 eşit taksitle ödemek üzere Eylül 2017 sonuna kadar tecil edilip taksite bağlanmıştır. Borçlunun bu borç için kaza merciine başvurmasından sonra kaza merciince; Temmuz 2017 ayında icranın tehirine karar verilmesini müteakiben sonra Aralık 2018 ayında da mükellef lehine işin esası hakkında karar verilip Ocak 2019 ayında kararın taraflara tebliğ edilmesi durumunda icrayı tehir müddeti, tecil müddetinden fazla olduğu için yapılan tecil hükümsüz olur.

Kısaca; tehir, tecil uygulaması ile taksitlendirilen ve ertelenen borçların ödenmesini geciktiren bir müessesedir.

Bunun dışında, tehir başlığı altında yazında VUK'un 12. ve 16.maddesinden hareketle, ölüm halinde mirasçıların ölen mükellefin bildirim ve beyanlarını verme sürelerine eklenen 3 aylık süre boyunca kendiliğinden oluşan tehir durumuna ve 6183 sayılı Kanunun 50. maddesinden hareketle maddede sayılan yakınlarını kaybeden borçlular hakkındaki takip işleminin üç gün durması durumlarına yer verilmektedir. Yine bu konuda önem arz eden bir başka düzenleme ise, Kanunun 75. Maddesine göre aciz halinde sayılan borçlunun borçlarının 76.maddesine göre teminat ve faiz aranmadan 48.madde hükmü dahilinde tecil edilmesidir. (Gerçek, 2017)

2.5.3. Yeniden Yapılandırma, Af ve Tahsilatın Hızlandırılması

Tecil müessesesi; tahsilatın hızlandırılması, af ve yapılandırma kavramlarıyla benzer ve farklı yönler içermektedir.

Af kavramının, kapsamı itibariyle farklı olsa da, **vergi affı** ya da **mali af** olarak nitelendiği görülmektedir. Esasen vergi affını da içine alan mali af kavramı; vergi af

kanunlarının düzenlediği vergi borçları ve gecikme zamlarına ek olarak, birçok kamu kurumuna ait idari ve para cezaları, mülk ve teşebbüs gelirleri, il özel idareleri ve diğer kamu kurumlarına ait borç ve cezalar, ecrimisil, belediyelere ait borç ve cezalar, sosyal güvenlik kurumuna ait pirim borç ve cezalar, devlet bankalarının çiftçilere verdiği krediler ve gecikme faizleri gibi geniş bir alanı kapsamakta, mali af olarak nitelenen kanunlar bu kapsamda çıkarılmaktadır.(Yelman, 2017, s.69) **Tahsilatın hızlandırılması** kavramı daha ziyade tecil kurumunun özel bir hali gibi uygulanan, en son uygulamalarına 6111 ve 6552 sayılı Kanun örnek olarak gösterilebilecek olan, borçluların ödemeye teşvik edilmesi amacıyla bir kişiye değil kamu borçlusu tüm mükelleflere yönelik olarak tecil gibi teminat ve çok zor durumu aramaksızın ve tecil faizine göre daha düşük faizle borçların **yeniden yapılandırılmasını** ifade eder. (Gerçek, 2015, s.117)

Siyasi iradeler vergi afları için “af” kavramını çok az kullansalar ve bunun yerine terkin, tasfiye, uzlaşma yoluyla tahsil ve tahsilatın hızlandırılması, (Dönmez, 1990, s.11) vergi barışı, tahsil edilemeyen alacakların yeniden yapılandırılması, milli ekonomiye kazandırma, torba yasa kavramlarını tercih etseler de (Yurdadoğ ve Coşkun Karadağ, 2017, s.135) Vergi Usul Kanununda¹⁸ (VUK) bir hüküm olmadığı da gözetilerek yazında birçok farklı vergi affı tanımı geliştirilmiştir. (Edizdoğan ve Gümüş, 2013, s.102). Genel olarak vergi affı, çıkarılan bir kanunla vergi ve/veya cezalardan devlet tarafından kısmen ya da tamamen vazgeçilmesi olarak tanımlanabilir. (Şenyüz vd., 2016, s. 198) Kavramlar arasındaki benzerlik ve farklılıklar aşağıda yer alan tabloda ortaya konmaya çalışılmıştır. (Çelik, 2018)

¹⁸ 10.01.1961, 11.01.1961 ve 12.01.1961 tarihli ve 10703, 10704 ve 10705 sayılı Resmi Gazetelerde yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Kanunun tam metni için bkz. <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.4.213.doc>, Erişim tarihi 01.10.2018

Tablo 2.

Tahsilatın Hızlandırılması / Vergide Yeniden Yapılandırma / Tecil / Af Karşılaştırması

TAHSİLATIN HIZLANDIRILMASI	TECİL	AF	VERGİDE YENİDEN YAPILANDIRMA
Genel bir uygulamadır. Tüm mükelleflere uygulanır	Özel bir uygulamadır. Sadece zor durumda olan mükelleflere uygulanır	Genel bir uygulamadır. Tüm mükelleflere uygulanır	Genel bir uygulamadır. Tüm mükelleflere uygulanır
Kaynağı 6183 S.K., md. 48 ve T.G.T.dir	Kaynağı 6183 S.K., md. 48 dir	Kaynağı kendine özel kanundur	Kaynağı kendine özel kanundur
6183 S.K. kapsamına giren kamu alacaklarına uygulanır.	6183 S.K. kapsamına giren kamu alacaklarına uygulanır.	İlgili kanununda kapsamı belirlenir.	İlgili kanununda kapsamı belirlenir.
Faiz kanuni şarttır. Ancak, tecil faizinden düşük belirlenir	Faiz kanuni şarttır	İlgili Kanunda düzenlenmesi halinde söz konusu olur	Kamu borçlusu taksitle ödemeyi tercih ederse vade farkı alınır
Devlet kamu alacağının aslından vazgeçmez	Devlet kamu alacağının aslından vazgeçmez	Devlet kamu alacağının aslından nadiren vazgeçebilir.	Devlet kamu alacağının aslından vazgeçmez
Teminat kanuni şarttır, uygulamada teminatın alınması ve değerlendirilmesi sonradan tamamlanmıştır	Teminat kanuni şarttır	Çıkarılmış olan af kanunlarında teminat şartı aranmamıştır	Günümüze kadarki uygulamada teminat aranmamıştır
Yazılı başvuru şarttır	Yazılı başvuru şarttır	Bugüne kadar çıkartılan af kanunlarında yazılı başvuru şartı yoktur	Yazılı başvuru şarttır
Ödeme süresi tüm başvuranlar için aynıdır	Ödeme süresi her başvuran için koşullarına göre farklı belirlenir	Ödeme süresi tüm başvuranlar için aynıdır	Ödeme süresi tüm başvuranlar için aynıdır
Taksitle ödeme yapılır	Taksitle ödeme yapılır	Taksitle ödemeye yer verilmez	Taksitle ödeme yapılır
Vade tarihi geçmiş kamu alacaklarına uygulanır	Vade tarihi geçmemiş kamu alacaklarına da uygulanabilir	Vade tarihi geçmiş kamu alacaklarına uygulanır	Vade tarihi geçmiş kamu alacaklarına uygulanır
Uygulama süresi bakımından 6183 S.K.'un 48. Maddesindeki değişiklik öncesi 2 ve 5 yıllık süreler içinde T.G.T. ile belirlenmiştir.	Uygulama süresi bakımından 6183 S.K. md. 48 de belirlenmiş olan 36 ayı geçmez.	Uygulama süresi Kanunda belirlenir. Genellikle taksitlerin kanunun yayımlandığı yılı aşmayacak biçimde veya en çok 1 yıl olarak belirlendiği gözlenmektedir.	Uygulama süresi günümüze kadar 6,9,12 ve 18 eşit taksit dönemleri olarak Kanunlarında belirlenmiştir.
Uygulama konusunda idarenin takdir hakkı yoktur.	Uygulama konusunda idarenin takdir hakkı vardır. Her tecil talebinin kabul edilmesi şart değildir.	Uygulama konusunda idarenin takdir hakkı yoktur.	Uygulama konusunda idarenin takdir hakkı yoktur.
Temel amaç kamu geliri sağlamaktır	Temel amaç mükellefe kolaylık sağlamaktır.	Temel amaç kamu geliri sağlamaktır	Temel amaç kamu geliri sağlamaktır
Hazineye toplu gelir sağlar.	Münferit uygulamadır, hazineye toplu gelir sağlamaz	Hazineye toplu gelir sağlar	Hazineye toplu gelir sağlar.
Dosya tasfiyesi sağladığı için idarenin iş yükünü azaltır.	Dosya tasfiyesi sağlamaz. Bu nedenle idarenin iş yükünü azaltıcı etkisi yoktur.	Dosya tasfiyesi sağladığı için idarenin iş yükünü azaltır	Taksitle ödeme yapılacağı için dosya tasfiyesine neden olmaz ve kısa sürede idarenin iş yükünü azaltmaz.
Vergi adaleti açısından adil değildir.	Vergi adaleti açısından adildir.	Vergi adaleti açısından adil değildir	Vergi adaleti açısından adil değildir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRK VERGİ HUKUKUNDA TECİL MÜESSESESİ

Vergi hukukunda tecile değişik gerekçelerle farklı kanunlarda yer verildiği görülmektedir. Mali amaçlarla 6183 sayılı Kanun kapsamında zor durumda olan vergi borçlusunun borcunun ertelenmesi, sosyal amaçlarla Veraset ve İntikal Vergisi uygulaması kapsamında ihtilaflı borç ve alacaklarda verginin tahakkuk ettirilip ertelenmesi, ekonomik amaçlarla Ar-ge ve teşvik belgeli yatırımlarda KDV ertelenmesi ve teknik amaçlarla ihraç kayıtlı teslimlerde KDV ertelenmesi şekillerinde karşımıza çıkan tecil uygulamalarına, sayılan kanun ve tali mevzuatında rastlamak mümkündür.

Bu haliyle tecil, ödeme güçlüğü nedeniyle zor durumda olan mükelleflerin işletmelerinin devamını sağlamak, mükellefleri icra ve iflas gibi sert önlemlere maruz bırakmamak, korumak, ferahlatmak ve bu sayede de kamu alacağının tahsilini sağlamak için getirilen ödeme kolaylığı olarak tanımlanabilir. Hukuk dilinde “müccel alacak” olarak tanımlanan tecil edilmiş alacağın zıttı “muaccel alacak” olarak nitelenebilir. (Tuncer, 2006)

Vergi hukukunda tecil müessesesi özü itibariyle 6183 sayılı Kanun ile yapılan düzenlemeye vurgu yapar. Türk Vergi Sistemi içindeki tecil hükümlerini, ekonomik ve mali gelişmeler sonucunda yapılan özel konulu tecil düzenlemeleri de dikkate alınırsa, 3 bölüme ayırarak incelemekte fayda görülmektedir.

- 1- Ekonomik ve mali konulu tecil hükümleri
- 2- Türk vergi sistemindeki diğer özel tecil hükümleri
- 3- 6183 sayılı kanundaki tecil hükümleri

Birbirinden farklı amaçlara hizmet eden ve bu nedenle de farklı uygulama teknikleri barındıran söz konusu tecil düzenlemeleri belirtilen gruplar içerisinde aşağıda sırayla ele alınacak olmakla birlikte, çalışmamızın konusunu oluşturan ve 6183 sayılı Kanun ile düzenlenen tecil müessesesinin detayı bir şekilde açıklanacaktır.

Vergi icra hukukunda, asli kaynak olarak 6183 sayılı Kanunun 48 ve 48/A maddelerinde sırasıyla “tecil” ve “vergiye uyumlu mükelleflerin borçlarının tecili” başlığı altında düzenlenen tecil kurumu, Kanun gerekçesi incelendiğinde kamu borçlusuna modern bakış açısı ile mükellef lehine bir düzenleme olarak getirilmiştir.

Konuya dair tali mevzuat incelendiğinde ise, temel düzenlemelerin A-1 Seri-Sıra Nolu Tahsilat Genel Tebliği, tahsilat iç genelgesi ve genel yazılarla yapıldığı görülmektedir.¹⁹ Konuya dair güncel temel düzenlemeler ise **2011/2** Seri Nolu Tahsilat İç Genelgesi, **2012/1** Seri Nolu Tahsilat İç Genelgesi, **2014/1** Seri Nolu Tahsilat İç Genelgesi, **2015/2** Seri Nolu Tahsilat İç Genelgesi, **2016/2** Seri Nolu Tahsilat İç Genelgesi, **2017/1** Seri Nolu Tahsilat İç Genelgesi, **2018/2** Seri Nolu Tahsilat İç Genelgesi ve nihayet **2018/3** Seri Nolu Tahsilat İç Genelgesi ile yapılmıştır.

Aşağıda 6183 sayılı Kanunda yer alan tecil hükümlerini detaylı şekilde ele almadan önce bahsi geçen diğer tecil düzenlemeleri kısaca açıklanacaktır.

3.1. Ekonomik ve Mali Konulu Tecil Hükümleri

6183 sayılı Kanunda yer alan tecil düzenlemesi dışında, bir takım ekonomik ve mali gerekçelerle özel tecil düzenlemelerine yer verilmiştir. Özel teciller arasında, mali ve ekonomik gelişmeler bağlamında ortaya çıkan fiyat farkından doğan teciller, kur farkından doğan teciller, grev halinde bulunan firma borçlarının tecili ve bakanlık yetkisindeki diğer tecil uygulamaları sayılabilir. (Çakır, 1981, 10-12)

Fiyat Farkından Doğan Teciller;

10.9.1960 Tarihli ve 79 Sayılı²⁰ Kanunun 5. Maddesi ile 01.04.1994 tarih ve 94/5368 sayılı kararname fiyat değişiklikleri nedeniyle ortaya çıkan fiyat farklarının tecili mümkün kılınmıştır.²¹

Grev Halinde Bulunan Firmaların Kamu Borçlarının Tecili;

Kamu borcu bulunan kişi ya da kurumlarda grev uygulaması var ise bu takdirde üretim, satış v.b. gibi ana faaliyetler durmuş olacağından bu durum uygulamada çok zor durum hali olarak değerlendirilerek bu gibi firmaların borçları çok zor durum incelemesine gerek kalmadan diğer şartların mevcut olması şartıyla tecil olunacağı düzenlenmiştir. (Çakır, 1981, 10-12)

Uygulama kapsamında, kamu borçlusunu kişi ya da kurumda grev olmamakla birlikte yoğun iş ilişkisi bulunan firma veya firmalarda grev uygulaması olması durumunda kamu borçlusunu firma nezdinde çok zor durumun incelenmesi yapılması

¹⁹ Konuya dair mevzuat taraması için bkz. <https://www.gib.gov.tr/gibmevzuat> Erişim tarihi 21.10.2018

²⁰ “Millî Korunma suçlarının affına, Millî Korunma teşkilât, sermaye ve fon hesaplarının tasfiyesine ve bazı hükümler ihdasına dair Kanun” metni için bkz. <http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/10605.pdf> Erişim tarihi 03.08.2019

²¹ Fiyat farkından doğan tecille ilgili düzenlemeler hemen hemen her yıl oluşturulan ikincil mevzuatla sık sık değiştirilmiş, ihtiyaç olan alanlarda uygulamaya konulmuştur.

gerek görülmüş, firmanın veya ilişkide bulunulan firmanın grevde olduğunun belgelendirilmesi suretiyle tespiti şart kılınmıştır. (Çakır, 1981, 10-12)

Kur farkından doğan kamu alacaklarının tecil işlemleri;

7/6577 sayılı Bakanlar Kurulu Kararına ilişkin 16 sayılı Tebliğin 4. ve 5. Maddelerinde belirtilen ithalata ait kuru farklarının ödenmesi konusunda, zor durumda bulunan kamu borçlularına, ödenmeyen taksitler için ödeme dönemlerinin bitiminden itibaren dokuz aya kadar süre verileceği ve bu ertelemeler için borçludan teminat olarak bir beyanname/taahhütname alınacağı düzenlenmiştir. (Çakır, 1981, 10-12)

3.2. Diğer Özel Tecil Hükümleri

Yukarıda sayılanlar dışında, Türk Vergi Sisteminde daha çok teknik icaplar nedeniyle KDVK, ÖTVK ve VİV’de yapılmış bir kısım özel tecil düzenlemesi bulunmaktadır.

Bunlardan ilki, Katma Değer Vergisi Kanunu’nun²² 11. maddesinin 1.fıkrasının c bendinde yer alan “ihraç kayıtlı teslim” uygulamasıdır. Söz konusu uygulamaya göre, ihraç edilmesi şartıyla imalatçılarca ihracatçılara teslim edilen mallara isabet eden KDV, ihracatçılar tarafından ödenmediği gibi, imalatçılar tahsil etmedikleri bu vergiyi ilgili dönemde beyan ederek verginin tarh ve tahakkukunu sağlamaktadır. Bu vergi, tecil olunmakla birlikte, ihracatçıya teslim edilen malların teslim tarihini takip eden ay başından itibaren üç ay içinde ihracı durumunda da terkin olunmaktadır.

İhracatçılar KDV ödeyerek aldığı ve ihraç ettiği mallar nedeniyle yüklendiği KDV’yi iade alabilmekle birlikte bu vergiyi iade alana dek bir kısım ek masraflara maruz kalmaktadır.

Bu uygulamanın getiriliş amaçlarına bakıldığında temelde, ihracatı teşvik ve uygulamada pratiklik sağlama olduğu görülmektedir. İhracatçılar bu uygulama sayesinde imalatçılardan KDV ödemeksizin mal alarak önemli bir finansal yükten kurtulmaktadır. (Uysal ve İlbeyi, 2007, 106)

Bu uygulamanın aynı şekilde 4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanununda²³ da düzenlendiği görülmektedir. ÖTV toplu muamele vergisi niteliğinde olup imalatatta bir defa alınmaktadır. İmalatta kullanılmak üzere alınan ve kanuna ekli I sayılı listenin (B) cetvelinde sayılan mallara ait ÖTV bu kapsamda tecil olunmaktadır. Yine bir kısım

²² 2.11.1984 tarih ve 18563 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanmıştır. Kanun metni için bkz. <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.3065.pdf> Erişim tarihi 11.11.2018

²³ 12.6.2002 tarih ve 24783 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanmıştır. Kanun metni için bkz. <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4760.pdf> Erişim tarihi 11.11.2018

amaçlarla, farklı konulara ilişkin hükümler içeren tecil uygulamasının çerçevesi Kanunun 8.maddesinde çizilmiştir.

7338 sayılı Veraset ve İntikal Vergisinin 13. maddesi ile yapılan düzenlemeye bakıldığında ise, ihtilaflı borç ve alacaklarda verginin tahakkuk ettirilip ertelenmesi yoluyla sosyal amaç içeren tecil uygulamasına yer verildiği görülmektedir.

Maddede yapılan düzenlemeye göre, ölmüş kimsenin sağ iken mahkeme ya da icra dairesine intikal edip takip edilen borçlarını beyannamede göstermek şart olup, bu alacak ve borçlara isabet eden vergilerin tahsili, yapılan tahakkuk üzerine, her ne şekilde olursa olsun 10 seneden fazla devam etmeyecek sürede, icra dairesi ya da mahkeme kesin karar verene dek tecil edilmektedir. Her altı ayda bir mükellefler icra/dava aşamalarından bilgi vermek zorunda olup, aksi durumda tecil olunan vergi derhal tahsil olunur. Dava tecil süresi bitiminden sonra sonuçlanırsa, müracaat üzerine sonuç doğrultusunda düzeltme yapıp, fazla alınan vergi iade olunmaktadır. (Şafak ve Yurtsever,2015 ,s.31)

3.3. 6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanuna Göre Tecil

Ekonomik faaliyet ve işlemler dolayısıyla gerçek ve tüzel kişiler, gerek birbirlerine karşı gerekse devlete karşı olan mali yükümlülüklerini yerine getirmede çeşitli nedenlerle zaman zaman zor duruma düşmektedirler.

Borç altına girenlerin borçlarını ödemede sıkıntıya düşmesi kendi hatalarından kaynaklanabileceği gibi bazen borçlunun iradesi dışında meydana gelen olaylardan da ileri gelebilir. Konu vergi borçları açısından da farklı özellik göstermektedir. Vergi Kanunlarında vergi ödeme zamanları tüm mükellefler için, daha çok devletin mali ihtiyaçları ve vergi idaresinin çalışma yapısı göz önünde tutularak tespit edilmektedir. Bu ödeme zamanlarının aynı anda bütün mükellefler için, ödeme yönünden elverişli zamanlar olduklarını söyleyebilmek mümkün değildir. Bunun sonucunda birtakım mükelleflerin vergi ödeme zamanı geldiğinde zor durumda kalabilecekleri doğaldır. Bu durumda devletin, mükellefe (kamu borçlusuna) borcunu ödemede sıkıntıya düşmesi halinde kendisine kolaylıklar tanınmasını alacaklı kamu idaresinden talep etme hakkının verilmesi gerekir. Bu doğrultuda kanun koyucu, böyle bir hakkı kamu borçlusuna devletin sosyal hukuk devleti olması gerektiğinden hareket ederek tanımıştır.

Sosyal Hukuk Devleti olmanın gereği olarak kişilere bir takım hak ve sosyal imkanlar sunulmaktadır. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi sosyal hukuk devletini; *“İnsan hak ve hürriyetlerine saygı gösteren, ferdin huzur ve refahını gerçekleştiren ve*

teminat altına alan, kişiyle toplum arasında denge kuran, esnek ve sermaye ilişkilerini dengeli olarak düzenleyen özel teşebbüsün güvenlik ve kararlılık içinde çalışmasını sağlayan, çalışanların insanca yaşaması ve çalışma hayatının kararlılık içinde gelişmesi için, sosyal, iktisadi ve mali tedbirler alarak çalışanları koruyan, işsizliği önleyici ve milli gelirin adalete uygun biçimde dağılmasını sağlayıcı tedbirler alan adaletli bir hukuk düzeni kuran ve bunu devam ettirmeye kendini yükümlü sayan hukuka bağlı, kararlılık içinde ve gerçekçi bir özgürlük rejimi uygulayan devlet” olarak tanımlanmıştır. (Eroğlu Durkal, 2019, s.159)

Devletin sosyal hukuk devleti olma fonksiyonlarını yerine getirmesi ise özel kesimde yaratılan kaynakların bir kısmının devlete aktarılması ile mümkün olmaktadır. Özel kesimde yaratılan kaynakların bir kısmının devlete aktarılması, 1982 yılında kabul edilen T.C. Anayasasının²⁴ 73. Maddesinde yapılan düzenlemeyle mümkün kılınmıştır.

Özel kesimde yaratılıp devlete aktarılacak olan vergi ve benzeri bu değerler, T.C. Anayasasının 73. Maddesine istinaden kanunlarla düzenlenmiş ve alınması adalet ilkesi prensibinden hareketle bazı esaslara bağlanmıştır. Topluca “kamu gelirleri” diye adlandırdığımız vergi, resim, harç ve benzeri gelirlerin alınmasında bunları topluca ele alan genel vergi kanunları da ortaya çıkarmıştır.

Türk Vergi Usul Hukukunun temel yasası niteliğini taşıyan 213 sayılı VUK’un 1. maddesi: *“Bu kanun hükümleri genel bütçeye giren vergi, resim ve harçlar ile il Özel idarelerine ve Belediyelere ait vergi, resim ve harçlar hakkında da uygulanır”, 3/A. Maddesi ise: “Bu kanunda kullanılan “**Vergi Kanunu**” tabiri, iş bu kanun ile kanun hükümlerine tabi vergi, resim ve harç kanunlarını ifade eder”* şeklinde düzenlenmiştir.

Vergi İcra Hukukunu düzenleyen 6183 Sayılı Kanunun 1. maddesi 213 sayılı VUK’un yukarıdaki madde hükümlerine paralel olarak düzenlenmiştir. Buna göre 6183 Sayılı Kanunun 1. maddesinde;

“Devlete, vilayet hususi idarelerine ve belediyelere ait vergi, resim, harç, ceza tahkik ve takiplerine ait muhakeme masrafı, vergi cezası, para cezası gibi asli gecikme zammı, faiz gibi fer’i amme alacakları ve aynı idarelerin akitten, haksız fiilden ve haksız iktisaptan doğanlar dışında kalan ve amme hizmetleri tatbikatından mütevellit olan diğer alacakları ile, bunların takip masrafları hakkında bu kanun hükümleri tatbik olunur.” denilmektedir.

²⁴ 9.11.1982 tarih ve 17863 sayılı mükerrer Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Tam metin için bkz. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2709.pdf> Erişim tarihi 01.10.2018

Kamu alacaklısı ile kamu borçlusu arasında çıkan ihtilafların çözümü konusunda yargıya ilişkin hükümleri düzenleyen 2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanunun²⁵ 6/b Maddesi de; Vergi Mahkemelerinin 6183 Sayılı Kanunun uygulamasından doğan uyuşmazlıkları çözümleyeceğini hükme bağlamıştır.

Dolayısıyla kamu gelirleri; vergi ile birlikte genel vergi hukuku kapsamına alınmış olup, bunların tahsil işlemleri de 6183 Sayılı Kanun Hükümleri içerisinde düzenlenmiştir. Ancak 6183 Sayılı Kanunun kapsamı 213 sayılı VUK'tan daha geniş tutulmuştur. 2576 sayılı Bölge İdare Mahkemesi, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanunun 6. Maddesinde “benzeri mali yükümler”e işaret edilmesine paralel olarak 6183 Sayılı Kanunun 1. Maddesi de diğer maddi yükümleri de içine alacak şekilde “amme hizmetleri tatbikatından mütevellit olan diğer alacaklara” demek suretiyle bu kanun hükümlerinin benzeri kamu alacaklarına da uygulanacağına işaret etmiştir.

Vergi alacağını da içeren kamu alacaklarının ödenmemesi durumunda zora dayanan tahsil aşamalarını 6183 sayılı Kanun düzenlemektedir. Maddi ve şekli vergi hukuku ayrımında şekli vergi hukuku içinde kalan kamu icra hukuku da, kaynağını Anayasa'nın 73.maddesi gereğince, zorla tahsil imkanını veren “kanun” ile almaktadır. Kamu icra hukukunun daha dar ele alınarak, sadece vergiyle ilgili kısmının “**vergi icra hukuku**” olarak tanımlanması da mümkündür. (Taşdelen, 2004, s.121-122)

Tecil uygulaması ise, vergi icra hukukunda düzenlenmiş modern bir tahsilat usulüdür. Başka bir deyişle tecil, borçluya ödeme kolaylığı getiren mükellef lehine bir düzenlemedir. Kamu borçlusuna borcunu ödemedi kolaylıklar sağlaması, kamu alacağının güvenceye alınması, devletin gelir kaynaklarının kurutulmaması gibi amaçlarla denge sağlanması esasına dayanan tecil, bu yönüyle birçok vergilendirme ve tahsilat ilkesini bünyesinde barındırmaktadır.

Başka bir deyişle, 6183 sayılı Kanun hükümlerine göre vergi ve benzeri kamu alacakları ile cezalarının ertelenmesi noktasında belirlenen esasların uygulama yolu, yöntemi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bireylerin, kamu borçlarını ödemeleri sırasında veya borçlarından dolayı alacaklı amme idaresince haczedilmiş malların satışı halinde zor duruma düşmeleri söz

²⁵ 20.01.1982 tarihli ve 17580 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Kanunun tam metni için bkz. <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2576.pdf>, Erişim tarihi 03.10.2018

konusu olduğu takdirde kamu borçlusunun borçları, faiz alınmak suretiyle kanuni sınır ve süreler içerisinde ertelenebilmektedir.

Vergi Hukukunda erteleme (tecil) işlemi kamu borçlularının borçlarının belli bir süre ertelenmesi şeklinde olur. Kamu borçlusunun borcunu vadesinde ödemesi veya borçlunun haczedilen mallarının paraya çevrilmesi borçluyu zor duruma düşürecekse, borcun ödenmesinin bir süre ertelenmesi ve borçluya belirli bir kolaylığın sağlanması durumundan her iki taraf da fayda sağlar. Özellikle vergi borçlarında iyi niyetli borçlunun, vergi ödeyebilme yeteneğinin korunması, böylece vergi kaynağının sürekliliğinin sağlanması borcun ödenmesinin ertelenmesini gerektirmektedir (Kaneti, 1989, s.443).

6183 Sayılı Kanunun 48. Maddesi, kamu borçlularının borçlarının ertelenmesi için gerekli bulunan şartları ve tecil talebinin usulüne ilişkin düzenlemeleri hükme bağlamıştır.

Yine aynı kanuna 18.5.2017 tarihinde eklenen 48/A maddesi ile de, “vergiye uyumlu mükelleflerin borçlarının tecili” ayrıca düzenlenmiştir.

3.3.1. 6183 Sayılı Kanuna Hakim Olan İlkeler

Vergilendirmede kamu idaresinden yana olan üstünlük, kamu alacaklarının tahsil aşamasında da devam etmektedir. Bilindiği gibi kişi veya özel kurumların birbirleriyle olan ticari ilişkileri sonucu meydana gelen borç-alacak ilişkilerinde alacaklının alacağını karşı tarafın ödememesi durumunda hangi yollara başvurarak tahsil edeceği konusunu icra iflas hukuku inceler. İcra iflas hukukunda eşit hak ve yetkilerle donatılmış kişiler arasındaki edimlerin yerine getirilmemesi halinde bunun devlet gücüyle nasıl sağlanacağı incelenmektedir (Öncel vd., 1992, s.1).

İcra iflas hükümleri 19.6.1932 tarih ve 2004 sayılı İcra İflas Kanununda yer almaktadır. Bu kanun hükümleri, devletin özel hukuktan yani sözleşmeden haksız fiil ve haksız kazançtan doğan alacaklarının tahsiline ilişkin işlemleri de kapsar.

Oysa devletin vergi ve benzeri gelirlerini tahsil sırasında uygulayacağı kurallar farklılıklar göstermektedir. Devlet, kamu hukukuna dayanarak özel hukuk ilişkilerine tabi olmayan alacaklarının tahsilinde kendisine birtakım ayrıcalıklar tanımıştır. Devlet, kendisine alacağını tahsil etmek için icra ve iflas hukukunda bulunmayan birtakım güvenceler ortaya koymuştur.

6183 sayılı Kanunun gerekçesi incelendiğinde, hükümet tasarısında söz konusu hususlar aşağıdaki şekilde ifade edilmekte, yasaya duyulan ihtiyaç ortaya konarak tasarı aşağıdaki şekilde takdim edilmektedir. (6183 Sayılı Kanun Gerekçesi, s.773)

“İcra hukuku, hakkın zorla yerine getirilmesine dair olan kaideleri ihtiva eder. Her borç kanunda veya mukavelede belli edilen zamanda ödenmek icabeder. Zamanında rıza ile ödenmiyen borç, icra ve iflâs Kanununda tesbit edilen ekil ve usuller dairesinde, Devlet eliyle, borçlunun varlığından alınır ve alacaklıya verilir.

İcra ve İflâs Kanunu, umumi takip sistemine müteallik hükümleri muhtevidir. Âmme hizmetlerinin devamlı olarak ilenmesinin zaruri bulunması, bu hizmetlerin karşılığını tekil eden vergi, resim, harç ve saire gibi âmme idarelerinin her türlü gelirlerinin belli sureleri içinde ve kısa zamanda tahsilini zaruri kılmaktadır.

Bir bütçe yılı içinde tahsili mecburi olan kamu alacaklarının, özel hukuk münasebetlerinden doğan alacaklardan mahiyet itibariyle farklı olması, kamu alacaklarının takip ve tahsilinde, umumi takip sisteminden ayrı ve daha kolay, seri ve müessir usulleri ihtiva eder* özel bir takip sisteminin mevcudiyetine lüzum hissettirmiş ve şimdiye kadar da umumi icra usviii yanında âmme alacakları için hususi bir takip usulü olan(Tahsili Emval Kanunu) tatbik edilmiştir.

Aşağıda, memleketimizde bugün uygulanmakta olan özel takip sistemi yani Tahsili Emval Kanunu ile ek ve tâdilerinin, tarihçe, mahiyet ve bünyesi, sistemin kifayetsizliği, modern vergi takip sisteminin prensiplerile takdim edilmiş bulunan yeni tasarının bünye ve mahiyeti açıklanmıştır.”

Devlet alacağını tahsil ederken keyfi bir tutum gösteremez. Böyle bir keyfiliğin olması hukuk devleti ilkelerini zedeler. Bu nedenle özel hukuktan doğan borçların yerine getirilmesi ile ilgili olarak birtakım kurallar koyan yasa koyucu, bu borçların yerine getirilmemesi durumunda devletin yasada belirtilen esaslar doğrultusunda cebri icraya gitmesine karşılık, devletin kendi alacağını alması sırasında da bir takım yasal düzenlemeler koyması gerekir. İşte bu doğrultuda amme alacaklarının ne şekilde tahsil edileceğini kurala bağlayan 6183 sayılı Kanun, mali mevzuatımızdaki yerini almıştır. 6183 sayılı Kanun hükümlerinin haricinde her vergi yasasında verginin tahsili konusunda ayrıca özel hükümlerde bulunmaktadır. Devletin vergi ve benzeri alacaklarının cebren tahsilinin belli kurallara bağlanması, alacaklarının amme idaresinin bu mekanizmayı gerçekleştirmesiyle mümkün olur.

Yukarıda değinildiği gibi özel borç ilişkilerinin çözümlenmesinde kamu gücü, icra iflas kanununun hükümleri ile düzenlenmiştir. Kamu alacaklarında taraflardan bir

tanesi devlettir. Kamu gücünün egemen olduğu bu ilişkide, vergi icra hukuku ilkeleri geçerlidir. (Öncel vd, 1992, s.159).

Vergi icra hukukundaki esasların düzenlenmesinde diğer hukuk dallarından farklı bir nitelik vardır. Vergi icra hukukunda, objektif hukuk kurallarından ve genel durumlardan sübjektif yani bireysel planda ele alınan hukuki bir durum düzenlemesi söz konusudur.

Kamu alacağının doğmasından ve kesinleşmesinden sonra bunun tahsili diğer özel alacaklarının tahsilinden farklı bir yaklaşımla tahsil edilir. Kamu hizmetlerinin aksatılmadan yürütülmesi, idarede istikrarı gerektirir. Ayrıca kamu alacaklarının tahsili, kamusal çıkarların korunması amacına yönelik olduğundan, kamu alacaklarının zamanında ve düzenli olarak tahsilini zorunlu kılar. Bu zorunluluk nedeniyle kamu alacaklarının tahsili belli, özel ve etkili usullerle yerine getirilir. Bu usullerin başında re'sen icra yetkisinin idareye verilmesi gelir. Re'sen icrada; idare alacağı kararları başka bir aracı güce başvurmadan kendi kendine icra edebilme yeteneğine sahiptir. Özel icra takiplerinde ise devlet gücünün araya girmesi zorunluluğu söz konusudur.

Devlet için vazgeçilmez bir finansman aracı olması nedeniyle, kamu ve idare hukukunun, toplumsal çıkarın özel çıkardan üstün tutulması normu temelinde, vergilerin takip ve tahsili için devletin egemenlik hakkına bağlı olarak özel alacaklardan ayrı hukuki imtiyaz ve kolay, seri ve etkin usuller benimsenmiştir. Her ne kadar finansman ihtiyacının giderimi üstün bir konumda olsa da bireyin korunması ve keyfiyetin önlenmesi için 6183 sayılı Kanun ile tahsilata dair temel ilkeler benimsenmiştir. (Gerçek, 2003, s.11)

Bu ilkeler şu şekilde sıralanabilir. (Çelik, 2002, s.37-38 ; Gerçek, 2003, s.11-17 ; Gerçek, 2015, s.16-19)

- tahsilatın devamlılığı,
- vergi alacağının kesinleşmesi,
- tahsilatta iktisadilik,
- vergi alacağının güvence altına alınması,
- mükelleflere kolaylık sağlanması,
- yazıllık,
- alacaklının para ile tatmin edilmesi,
- hapis cezası uygulanmaması,

- modern tahsil yöntemleri kullanılması, olarak sıralanabilir.

6183 sayılı Kanuna, başka bir deyişle tahsilata hakim olan ilkeler, çalışmanın değerlendirme kısmında daha detaylı ele alınacak olup, bu nedenle aşağıda kısaca tanımlanmıştır.

Tahsilatın devamlılığı ilkesi idarenin kamu hizmetlerinin finansmanı ve devamlılığını sağlamak için re'sen icra yetkisi ile (Gerçek, 2003, s.12) gerekirse cebir kullanarak ve her şeye rağmen tahsilatı yapmak zorunluluğunu ifade etmektedir. (Turhan, 1993, s.22)

Vergi alacağının kesinleşmesi ise, alacağın “ödenmesi gereken aşamaya gelince” veya “kesinleşince” istenmesini ifade etmektedir. Bu ilke doğrultusunda alacağın borçludan ne zaman isteneceği tahsilatın ruhunu oluşturur. (Gerçek, 2003, s.13)

Vergilemede iktisadilik ilkesinin dar anlamda bir yorumlaması olduğu ifade edilen **tahsilatta iktisadilik ilkesi** (Gerçek, 2003, s.14) vergi toplama maliyetinin en aza indirilmesini (Aktan, 1990b, s.42) başka bir deyişle vergi memurlarının maliyeti ile tahsil ettikleri rakam arasında maliyet düşüklüğünü ifade eden “tahsilatta ucuzluk” ve verginin vergi bakiyesine sebebiyet vermeden vadesinde kolay ve seri alınabilmesini ifade eden “tahsilatta sürat” alt başlıklarında ele alınan (Özer, 1979, s.17-18) ve bugün vergi toplama maliyetine mükelleflere yüklenen ödevlerinden kaynaklı uyum maliyetlerinin de eklendiği (Devrim, 1979, s.20) bir çerçevede ele alınmaktadır.

6183 sayılı Kanunda yer alan teminat isteme, ihtiyati haciz-tahakkuk, rüçhan hakkı gibi düzenlemeler, mükelleflerin vergi borcundan kurtulma yollarının kapatılması, ödenmeyen vergilerin hızlı, kolay ve en az formalite ile cebren tahsilini amaçlayan **vergi alacağının güvence altına alınması ilkesi** çerçevesinde düzenlenmiştir. (Gerçek, 2003, s.15) 6183 sayılı Kanunun “Amme Alacaklarının Korunması” başlıklı birinci kısmının ikinci bölümü dokuz ila 36.maddelerde bu kapsamda hükümlere yer vermektedir. Yine Kanunun izleyen bölümlerinde cebri icraya yönelik yapılan düzenlemeler de söz konusu ilkenin vücut bulmuş halidir.

Devletin gelir kaynağını kurutmaması adına, alacağını tahsil ettikten sonraki aşamada borçlunun durumunu gözetmesi gerekir. (Kumrulu, 1981, s.653) Mükellef açısından en uygun zamanda, bankalar gibi en uygun yerde ve en rahat, zahmetsiz şekilde ödenmesi **kolaylık sağlama ilkesinin** içeriğini oluşturmaktadır. (Gerçek, 2003,

s.16) Aslında borçlulara tanınan hakları ifade eden bu ilke kapsamına yasal koşulların varlığı halinde tecil ve terkinden yararlanma, tahsilatı geri bırakma gibi kurumlar da girer. (Gerçek, 2015, s.16)

Yazılılık ilkesi, Hukukun genel prensiplerinden olmayıp, içtihatlarla benimsenen ve idarenin yaptığı işlemlerin niteliğini ve aşamasını ispat için önemli yararı olan bu ilke idari işlemlerin yazılı olması kuralından doğmaktadır. (Gerçek, 2003, s.17)

Alacaklının para ile tatmini ilkesi, cebri icrada borçlunun haczedilen mallarının alacaklıya devri mümkün olmadığı için satış yoluyla alacaklıların para ile tatmin edilmesini ifade eder. (Gerçek, 2015, s.19)

Hapis cezası uygulamama ilkesi, kamu borçları da dahil olmak üzere, borç ödenmediği gerekçesi ile hapis cezası verilmesinin olanaksız olmasını ifade eder. (Gerçek, 2015, s.18)

Nihai olarak, mükelleflere gerektiğinde tecil ve taksitlendirme imkanı sunulması, af ve terkin usulü benimsenmesi, ödeme için belli ve sabit yer temini, çek, banka vb. usullerle ödeme kolaylığı getirilmesi (Özer, 1979, .136) **modern tahsil yöntemleri kullanılması** ilkesini ifade etmektedir.

3.3.2. 6183 Sayılı Kanunda Yer Alan Tecil Müessesesinin Gerekçesi

Özel hukukta alacağını süresi içerisinde tahsil edemeyen alacaklı, borçludan alacağını tahsil etmek için, doğrudan harekete geçemez. Alacağını kamu gücü ile tahsil edebilmek için icra ve iflas müdürlüklerine müracaat eder. Alacağın süresinde tahsil edilememesi kamu alacakları için de söz konusudur. Ancak kamu hukukunda, özel hukuktakinden farklı olarak alacaklı amme idareleri olan vergi daireleri, icra dairesi olarak vergi alacağını ve vergi cezalarını takip ederek gerektiğinde cebri icra yoluyla kamu alacağını tahsil ederler. Vergi icra hukukundaki bu durum, idarenin re'sen icra yetkisinden kaynaklanmaktadır.

İdarenin re'sen icra yetkisini kullanarak alacağını tahsil etmesi çeşitli şekillerde gerçekleşebilir. Genel olarak alacağın cebren tahsili diye adlandırdığımız bu yöntemler kamu borçlusuna fazla bir şans tanımamaktadır. Kamu alacaklarının tahsiline genel kural ve düşünce tarzının kamu menfaatlerinin gerçekleştirilmesi için kamu alacaklarının tahsilinin mutlaka sağlanması yönündedir. Bu düşünce tarzı borçlunun iflası ile sonuçlansa dahi alacağın tahsilini hedef almaktadır. 6183 sayılı Kanunun 54.maddesi ile tahsil yöntemleri de belirlenmiştir. İlgili kanun maddesi hükmüne göre alacağın cebren tahsili ile gerçekleştirilebilir. Bunlar;

- Kamu borçlusu teminat göstermişse, teminat paraya çevrilir, kefil göstermişse kefil takibe alınır.
- Kamu borçlusunun borca yetecek miktarda malları haczedilerek paraya çevrilir.
- Şartları varsa, kamu borçlusunun iflası talep edilebilir.

Bu yollardan birisi ile kamu alacağının tahsili borçluyu çok zor duruma düşürebilir. Oysa kamu alacağının bir süre ertelenmesi veya borçluya belirli bir kolaylığın sağlanması hem borçlu için hem de alacaklı kamu idaresi için daha olumlu sonuçlar doğurabilir. Özellikle borç ödeme konusunda iyi niyetli olduğu halde çeşitli nedenlerle borcunu vadesinde ödeyememiş bir borçluya borcunu ödeme konusunda belirli bir kolaylık ve yeni bir vade tanınması; ileriye yönelik olarak yükümlünün vergi ödeyebilme yeteneğinin korunmasına ve vergi kaynaklarının süreklilik göstermesine sebep teşkil etmektedir.

6183 sayılı Kanun'un hükümet tasarı gerekçesi incelendiğinde; kamu alacağı vâdesinde ödenmediği takdirde dahi, iyi niyet sahibi borçlulara, haklarında derhal ve şiddetli kovuşturma usullerine başvurmadan önce, belli şartlarla, borcu taksitlere bağlayarak ödeme imkânları sağlanması, "Kamu Alacaklarının Ödenmesinde Ve Zorla Tahsilinde Uygulanması Gereken Esaslar" arasında benimsenmiştir. (6183 Sayılı Kanun Gerekçesi, s.774) Söz konusu hüküm ile sadece zorla tahsil aşamasında değil, borcun normal vade tarihinde ödenmesinin borçluyu çok zor duruma düşürecek olması durumunda da tecil uygulama alanı bulmaktadır.

6183 sayılı Kanunun gerekçesinde de belirtildiği üzere, tecil gibi kolaylıklar getiren müesseselerin getiriliş sebebi, kanunun ruhuna uygun olarak, amme alacağı tahsil edildikten sonraki dönemlere ilişkin ekonomik durumların da daima göz önünde bulundurulması gerekliliğidir. (Ünlü, 1995, s.390)

Kamu alacaklarının tahsilinde esas olan; alacağın güvence altına alınarak tahsilinin sağlanmasıdır. Kamu alacağının tahsilinde alacaklı kamu idaresine özel hukuktakinin aksine "re'sen icrai karar alma" yetkisi verilmiş olmasına karşılık bilhassa iyi niyetli kamu borçlusunu korumak amacıyla borcun tahsilinde borçluya yeni vade verilmesi konusunda da idarenin takdiri doğrultusunda düzenlemeler yapılmıştır.

Söz konusu düzenlemelere dair asli mevzuat, 6183 sayılı Kanunun 48 ve 48/A maddelerinde karşımıza çıkmaktadır.

3.3.3. Tecilin Amacı

Kamu alacaklarının tahsilinde amacın iyi belirlenmesi esastır. Zira alacakların tahsili bağlamında tecil ile amaç, alacağın tahsilidir. Bu durum, halk arasında sıkça kullanılan cümlede de ifade edildiği üzere “amaç üzüm yemek, bağcıyı dövmek değil” şeklinde ifade edilebilir.(Yılmaz, 2015, s.488)

Gerçekten de mükellefleri icra ve iflas gibi sert durumlarla karşı karşıya kalmasından koruyarak, kamu alacağını tahsilini sağlamaya çalışan bu uygulama, “taksitlendirme” uygulamasını da ayrılmaz bir parça olarak beraberinde taşımaktadır. “Tecil ve taksitlendirme” kavramlarının birbirini tamamlayacak şekilde yan yana kullanılması aslında işin doğası gereğidir. Zira, mükellefe ödeme kolaylığı sağlamak amacıyla “tecil” edilen yani ertelenen borcun, kolaylığın sürdürülebilir olması bağlamında faiz alınarak taksitlendirilmesi gerekmektedir. (Tuncer, 2006, s.161)

6183 sayılı Kanun Gerekçesinde “mükellef lehine” olduğu ifade edilen bu uygulama, “amme borçlusuna gösterilen modern anlayışın delilleri” arasında gösterilmektedir. (6183 Sayılı Kanun Gerekçesi, s.790)

Genel amacı **kamu yararı** olmakla birlikte tecilin zor durumdaki mükellefi mali yönden rahatlatmak, tahsili kolaylaştırmak, vergi kaynağını korumak ve sürekli kılmak ile borçlu ve alacaklı açısından çıkar denkliliği sağlamak gibi özel amaçları da bulunmaktadır. (Arıkan, 2004, s.18)

Kanun gerekçesinde de ifade edildiği üzere, mükellefe modern bakışın bir delili olarak uygulamaya konan tecil, bazı durumlarda borcun vadesinde ödenmesi ya da cebri icra yoluyla tahsilinin mükellefi çok zor duruma düşüreceği öngörülerek getirilmiştir. Bu çerçevede, kamu alacağının tahsilinin tehlikeye düşürülmeksizin sağlanması amacıyla ödeme ertelenmekte ve hatta taksitlendirilmekte, karşılığında ise ödemenin geciktiği bu süre için tecil faizi alınmaktadır.

Kamu idareleri, salt borcun ödenmesi ile değil bu aşamadan sonra da mükelleflerin ekonomik durumlarıyla ilgilenmek zorundadır. (Ünlü, 1995, 7-9)

Bir amaç ve beklenti olarak tecilin, vergilendirme ilişkisinin taraflarını teşkil eden mükellefler ile devlet arasında güven ilişkisi kurmaya fayda sağladığı ifade edilmektedir. Güven çerçevesinde devletin sağladığı kolaylığa mükellef de layık olmaya çalışmaktadır. (Bayraklı, 2000, s.115-116)

Uygulama sayesinde borçlu, işini tasfiye etmeksizin katma değer üretmeye devam edecek böylece de gerek gayri safi hasıla gerekse de gelecekteki kamu gelirlerinde azalma olmayacaktır. (Özden,1998, s.152)

3.3.4. Tecilin Yasal Dayanağı

Kamu alacaklarının ertelenmesinin kanuni dayanağı, aşağıda madde metinlerine yer verilen 6183 Sayılı Kanunun 48. ve 48/A maddelerinde mevcut bulunmaktadır. Söz konusu maddelerde tecil uygulamasının genel çerçevesi çizilmiş olup, kanun metninde Cumhurbaşkanına ve Hazine ve Maliye Bakanlığına verilen yetkiye istinaden konuya dair detaylar ikincil mevzuat ile düzenlenmiştir.

Kanunun gerekçesi incelendiğinde, hükümet tarafından getirilen metnin “fevkalade zor durum” ibaresi içerdiği ancak komisyon tarafından bugünkü hali verilerek yasalaştığı görülmektedir. Öncelikle sırasıyla, hükümet tarafından sunulan metin ve komisyon tarafından değiştirilerek yasalaşan metne aşağıda yer verilmiştir. (6183 Sayılı Kanun Gerekçesi, s.815-840)

“Hükümetin Tasarısı

Tecil: MADDE 92. — *Kamu borcunun vâdesinde ödenmesi veya haczin uygulanması ve yahut haczolunmuş malların paraya çevrilmesi kamu borçlusunu fevkalâde zor duruma düşürecekse, borçlu tarafından yazı ile istenmiş ve teminat gösterilmiş olmak şartıyla, alacaklı kamu idaresince veya yetkili kılacağı makamlarca kamu alacağı iki yılı geçmemek üzere ve faiz alınarak tecil olunabilir. Tecil yetkisini kullanacak ve bu yetkiyi devredecek olanlar, Devlete ait kamu alacaklarında ilgili bakanlar, İl özel idarelerine ait kamu alacaklarında valiler, belediyelere ait kamu alacaklarında belediye başkanlarıdır.*

Teminat, asli ve fer'i kamu alacaklarını karşılayacak miktarda olur. Haciz yapılmışsa mahcuz mal değeri tutarınca teminat yerine geçer. Tecilde taksit zamanları ve diğer artılar tecile yetkili makamlarca tesbit olunur. Tecil şartlarına riayet edilmemesi, değerini kaybeden teminatın veya mahcuz malların tamamlanmaması veya yerlerine bakanlarının gösterilmemesi hallerinde kamu alacağı muaccel olur.”

Vergi borcunun ödenmesi, haciz ve paraya çevirme durumlarının borçlu bakımından dar ya da geniş manada zorluk yaratabilecektir. Bu nedenle hükümet tasarısında geçen “fevkalade zor durum” ibaresinin çok istisnai durumlarda hayat bulabileceği ve bu sebeple de tecil müessesesinden beklenen faydanın elde edilemeyeceği değerlendirilmiş, bu ibare geçici komisyonca “çok zor durum” ibaresiyle değiştirilerek madde hükmü tadil edilmiştir. (İstanbul VDB, 2006, s. 241)

“Geçici Komisyonun Değiştirilerek Kabul Edilen Madde Metni

Tecil: MADDE 48. — *Âmme borcunun vâdesinde ödenmesi veya haczin uygulanması ve yahut haczolunmuş malların paraya çevrilmesi âmme borçlusunu **çok***

zor duruma düşürecekse, borçlu tarafından yazı ile istenmiş ve teminat gösterilmiş olmak şartıyla, alacaklı âmmeye idaresince veya yetkili kılacağı makamlarca âmmeye alacağı iki yılı geçmemek üzere ve faiz alınarak tecil olunabilir. Tecil salâhiyetini kullanarak ve bu salâhiyeti devredecek olanlar, Devlete ait âmmeye alacaklarında ilgili vekiller, vilâyet hususi idarelerine ait âmmeye alacaklarında valiler, belediyelere ait âmmeye alacaklarında belediye başkanlarıdır.

Teminat, asli ve fer'i âmmeye alacaklarını karşılayacak miktarda olur. Haciz yapılmışsa mahcuz mal değeri tutarınca teminat yerine geçer. Tecilde taksit zamanları ve diğer artlar tecile salâhiyetli makamlarca tesbit olunur. Tecil artlarına riayet edilmemesi, değerini kaybeden teminatın veya mahcuz malların tamamlanmaması veya yerlerine başkalarının gösterilmemesi hallerinde âmmeye alacağı muaccel olur."

Bu aşamada, sadece "zor durum" şeklinde bir öneri de getirilmişse de, her icra takibinin borçluyu az ya da çok zor duruma düşüreceği, bu nedenle de bu hallerde tecile gidilemeyeceği gerekçesiyle reddedilmiştir. Neticede, çok zor durum ibaresinden, borcun vadesinde ödenmesi, haciz tatbiki ya da haczolunan malın paraya çevrilmesi durumlarında borçlunun faaliyetine devam etme imkanı kalmaması veya faaliyetinin ağır biçimde sekteye uğramasının anlaşılması gerektiği ²⁶ sonucuna varılarak uygulamaya yön verilmiştir. ²⁷ (Gülseven, 1999, s.275)

Oluşturulma aşamasına yukarıda yer verilen 6183 sayılı Kanunun 48.maddesi, zaman içerisinde değişikliklere uğramış ve aşağıdaki nihai halini almıştır.

"Tecil:

Madde 48 – (Değişik birinci fıkra: 30/5/1985 - 3209/1 md.) Amme borcunun vadesinde ödenmesi veya haczin tatbiki veyahut haczolunmuş malların paraya çevrilmesi amme borçlusunu çok zor duruma düşürecekse, borçlu tarafından yazı ile

²⁶ 18.12.1953 tarihli 238 Seri Nolu Tahsilat Genel Tebliğinde yer verilen konuya dair açıklamalar şu şekildedir. "...«Çok zor» durumun takdirinde de icraya devam halinde borçlunun gelir kaynağı olan teşebbüs veya teşebbüslerinin tahrip veya büyük zararlara uğratılacağına da bir ölçü olarak gözönünde bulundurulması icap eder. Borç ödemede hüsnüniyet sahibi olmadığı tahsil dairesince görülmüş olan borçlulara da tecil müsaadesi verilmemesi lâzımdır." Tebliğ için bkz. <https://www.gib.gov.tr/gibmevzuat> Erişim tarihi 20.07.2019

²⁷ 25.01.1955 tarihli 249 Seri Nolu Tahsilat Genel Tebliğinde yer verilen konuya dair açıklamalar şu şekildedir. "6183 sayılı Kanunun 48 inci maddesindeki (çok zor durum) ifadesi hükümet tasarısında (fevkalâde zor durum) şeklinde iken Büyük Millet Meclisinde tasarımı tetkik eden geçici komisyonda (çok zor durum) şeklinde değiştirilmiş ve sadece (zor durum) şeklinde yapılan bir teklif de, her icraî takibin borçluyu az çok zor duruma düşüreceği, binaenaleyh bu halde tecile gidilemeyeceği mütelâasiyle reddedilmiştir. Bu itibarla «çok zor durum» ifadesinin (Âmmeye Alacağının vâdesinde ödenmesi veya haczin tatbiki veyahut haczolunmuş malların paraya çevrilmesi takdirinde borçlunun, vergiyi doğuran ticarî, sınai veya zirai faaliyetinin devamına imkân kalmaması veya bu faaliyetlerinin ağır şekilde sekteye uğraması) hali olarak anlaşılması ve tatbikata bu yolda veçhe verilmesi uygun mütlâa edilmiştir." Tebliğ için bkz. <https://www.gib.gov.tr/gibmevzuat> Erişim tarihi 20.07.2019

istenmiş ve teminat gösterilmiş olmak şartıyla, alacaklı amme idaresince veya yetkili kılacağı makamlarca; amme alacağı 36 ayı geçmemek üzere ve faiz alınarak tecil olunabilir.²⁸

(Ek fıkra: 4/6/2008-5766/6 md.) Şu kadar ki, amme borçlusunun alacaklı tahsil daireleri itibarıyla tecil edilen borçlarının toplamı ellibin Yeni Türk Lirasını (bu tutar dahil) aşmadığı takdirde teminat şartı aranılmaz. Bu tutarın üzerindeki amme alacaklarının tecilinde, gösterilmesi zorunlu teminat tutarı ellibin Yeni Türk Lirasını aşan kısmın yarısıdır. Cumhurbaşkanı; bu tutarı on katına kadar artırmaya, yarısına kadar indirmeye, yeniden kanuni tutarına getirmeye ve alacaklı amme idareleri itibarıyla bu hadler arasında farklı tutar belirlemeye yetkilidir.²⁹

(Ek fıkra: 31/1/1984 - 2975/6 md.) Borcunun tecilini talep eden ancak, talepleri uygun görülmeyle reddedilen borçlular söz konusu borçlarını reddin tebliği tarihinden itibaren idarece 30 güne kadar verilebilecek ödeme süresi içinde ödedikleri takdirde bu amme alacağı ödendiği tarihe kadar faiz alınmak suretiyle tecil olunur.

Tecil salahiyetini kullanacak ve bu salahiyeti devredecek olanlar, Devlete ait amme alacaklarında ilgili vekiller, vilayet hususi idarelerine ait amme alacaklarında valiler, belediyelere ait amme alacaklarında belediye reisleridir.

(Değişik fıkra: 4/6/2008-5766/6 md.) Haciz yapılmışsa mahcuz mal, değeri tutarınca teminat yerine geçer. Tecil edilen amme alacakları ile ilgili olarak daha önce tatbik edilen ve borcun tamamını karşılayacak değerde olan hacizler, yapılan ödemeler nispetinde kaldırılır ve buna isabet eden teminat iade edilir. Ancak, mahcuz malların değeri tecil edilen borç tutarından az, zorunlu teminat tutarından fazla olması halinde, tatbik edilen hacizler, tecil şartlarına uygun olarak yapılan ödemeler neticesinde kalan tecilli borç tutarı mahcuz mal değerinin altına inmediği müddetçe kaldırılmaz. Tecilli borca karşılık alınan teminat ise, tecil şartlarına uygun olarak yapılan ödemeler neticesinde kalan tecilli borç tutarının zorunlu teminat tutarının altına inmesi durumunda, yapılan ödemeler nispetinde kaldırılır.

(Değişik fıkra: 4/6/2008-5766/6 md.) Tecil salahiyetini kullanacak ve bu salahiyeti devredecek olan makamlar; tecil edilecek amme alacaklarını tür ve tutar olarak belirlemeye, amme borçlusunun faaliyetine devam edip etmediğini esas alarak

²⁸ 4/6/2008 tarihli ve 5766 sayılı Kanunun 6 ncı maddesiyle; bu fıkra da yer alan "vergi, resim, harç, ceza tahkik ve takiplerine ait muhakeme masrafı, vergi cezası, para cezası ve gecikme zammı alacakları iki yılı, bu alacaklar dışında kalan amme alacakları ise beş yılı" ibaresi "amme alacağı 36 ayı" şeklinde değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

²⁹ 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı KHK'nin 28 inci maddesiyle, bu fıkra da yer alan "Bakanlar Kurulu" ibaresi "Cumhurbaşkanı" şeklinde değiştirilmiştir.

tecil edilecek alacakları tespit etmeye, tecilde taksit zamanlarını ve diğer şartları tayin etmeye ayrıca 213 sayılı Kanuna göre Maliye Bakanlığınca ilan edilen mücbir sebep hali kapsamındaki amme borçlularının, mücbir sebep halinin sona erdiği tarihe kadar ödemeleri gereken amme borçları ile mücbir sebep nedeniyle ödeme süreleri ertelenen amme borçlarını faiz alınmaksızın veya yürürlükteki faiz oranından daha düşük faiz oranıyla tecil etmeye yetkilidir.^{30 31}

Tecil şartlarına riayet edilmemesi, değerini kaybeden teminatın veya mahcuz malların tamamlanmaması veya yerlerine başkalarının gösterilmemesi hallerinde amme alacağı muaccel olur. (Ek: 25/5/1995-4108/13 md.) Tecil edilen amme alacağının gecikme zammı tatbik edilmeyen alacaklardan olması halinde, ödenen tecil faizleri iade veya mahsup edilmez.”

Her ne kadar kamu gücü kullanılarak tahsil edilemeyen kamu alacaklarının tahsilinin yapılmasının önü açık da olsa, söz konusu yetki dahi borçluların borcunu ödemesini tam anlamıyla sağlayamamakta, vergi kayıp kaçağına mani olamamaktadır. Söz konusu kayıpların bir kısmına vergi yasalarını çok iyi bilenlerin vergi kaçırımları sebebiyet verse de, bunun yanında, işlemlerin zaman alması, bilgi eksikliği ve mevzuatın karmaşık olması da söz konusu kayba sebebiyet verebilmektedir. Bu açıdan bakıldığında, vergi idaresine mevzuatta ve organizasyon yapısında, mükelleflerin vergi kanunlarına uygun davranması olarak ifade edilebilecek olan vergiye gönüllü uyum uyumu artırarak bu kaybı önleyecek değişimler yaratma noktasında önemli görevler düşmektedir. (Kahriman, 2016, s.230)

Bu noktada son yıllarda vergi mevzuatımızda vergiye uyumlu mükelleflerin vergiye gönüllü uyumunu artıracak ve teşvik edecek vergi indirimi gibi bazı düzenlemeler yapılmıştır. 6183 Sayılı Kanunun aşağıda metnine yer verilen 48/A maddesi de bu çerçevede yapılmış bir düzenlemedir.

Kanunun genel gerekçesi incelendiğinde, vergisel yükümlülüklerini süresinde yerine getiren ancak öngörülemez sebeplerle son bir yıl içinde borçlarını ödeyememiş borçluların borçlarını 48.maddeye göre daha uygun şartlarda ödemelerinin sağlanması amaçlanmıştır. (<https://www.ozdogrular.com/v1/content/view/35519/180/>, 2017)

³⁰ 31/10/2012 tarihli ve 6358 sayılı Kanunun 21 inci maddesiyle, bu fıkra da yer alan “tayin etmeye” ibaresinden sonra gelmek üzere “ayrıca 213 sayılı Kanuna göre doğal afetler nedeniyle ilan edilen mücbir sebep hali kapsamındaki amme borçlularının, mücbir sebep halinin sona erdiği tarihe kadar ödemeleri gereken amme borçları ile mücbir sebep nedeniyle ödeme süreleri ertelenen amme borçlarını faiz alınmaksızın veya yürürlükteki faiz oranından daha düşük faiz oranıyla tecil etmeye” ibaresi eklenmiştir.

³¹ 18/5/2017 tarihli ve 7020 sayılı Kanunun 6 ncı maddesiyle, bu fıkra da yer alan “doğal afetler nedeniyle” ibaresi “Maliye Bakanlığınca” şeklinde değiştirilmiştir.

“Vergiye uyumlu mükelleflerin borçlarının tecili”³²:

Madde 48/A- (Ek: 18/5/2017-7020/7 md.)

Devlete ait olup Maliye Bakanlığına bağlı tahsil dairelerince takip edilen ve 213 sayılı Kanun kapsamına giren vergi, resim, harç ve cezalar ile bu alacaklara bağlı gecikme faizi ve gecikme zammının vadesinde ödenmesi veya haczin tatbiki veyahut haczolunmuş malların paraya çevrilmesi amme borçlusunu çok zor duruma düşürecekse, borçlu tarafından yazı ile istenmiş olmak ve aşağıdaki şartları taşımak koşuluyla vadesi bir yılı geçmemiş alacaklar, Maliye Bakanınca 36 ayı geçmemek üzere faiz ve teminat alınarak tecil olunabilir.

Madde hükmünden yararlanacak borçlunun;

1. Başvuru tarihi itibarıyla en az 3 yıl süreyle; ticari, zirai veya mesleki faaliyetleri nedeniyle yıllık gelir veya kurumlar vergisi mükellefi olması,

2. Başvuru tarihinden geriye doğru 3 yıla ait vergi beyannamelerini kanuni sürelerinde vermiş olması (Kanuni süresinde verilen bir beyannameye ilişkin olarak kanuni süresinden sonra düzeltme amacıyla veya pişmanlıkla verilen beyannameler bu şartın ihlali sayılmaz.),

3. Bu madde kapsamına giren ve başvuru tarihi itibarıyla vadesi 1 yılı geçmemiş borcunun borç ödemedeki hüsnüniyet sahibi olmasına rağmen ödenememiş olması,

şarttır. Şu kadar ki, bu madde ile 48 inci maddeye göre tecil edilen veya özel kanunlara göre ödeme planına bağlanan borcun bulunması madde hükmünden yararlanılmasına engel teşkil etmez.

Bu madde kapsamında tecil edilen alacaklara, 48 inci maddeye göre belirlenen oranda faiz tatbik edilir.

Amme borçlusunun alacaklı tahsil daireleri itibarıyla tecil edilen borçlarının toplamı beşyüz bin Türk lirasını (bu tutar dâhil) aşmadığı takdirde teminat şartı aranmaz. Bu tutarın üzerindeki amme alacaklarının tecilinde, gösterilmesi zorunlu teminat tutarı beşyüz bin Türk lirasını aşan kısmın %25’idir.

Cumhurbaşkanı;³³

³² 18.5.2017 tarihli ve 7020 sayılı Kanunun yedinci maddesiyle 6183 sayılı Kanuna eklenen söz konusu madde, 1.1.2018 tarihinden itibaren vadesi gelen alacaklara uygulanmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe girmiştir.

³³ 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı KHK’nin 28 inci maddesiyle, bu fıkra da yer alan “Bakanlar Kurulu” ibaresi “Cumhurbaşkanı” şeklinde değiştirilmiştir.

1. Teminatsız tecil tutarını; yarısına kadar indirmeye, yeniden kanuni tutarına getirmeye, zorunlu teminat oranını %50'ye kadar artırmaya, sıfıra kadar indirmeye, yeniden kanuni orana getirmeye,

2. Borçlunun çok zor durum hâlinin tespitinde kullanılmak üzere varlıklar, yükümlülükler ve nakit akımlarını esas alan mali göstergeler ile mali durumu tespiti yarayan diğer ölçütlere dayalı kriterleri belirlemeye, belirlenen kriterler çerçevesinde çok zor durum hâlini derecelendirmeye ve bu dereceleri dikkate alarak;

a) Tecil süresini 60 aya kadar uzatmaya,

b) Farklı faiz oranları belirlemeye,

3. Tecil edilecek gecikme zammını, Türkiye İstatistik Kurumunun her ay için belirlediği Yurt İçi Üretici Fiyat Endeksinin (Yİ-ÜFE) aylık değişim oranları esas alınarak hesaplatmaya,

4. Madde hükmünü, alacaklı diğer amme idarelerini, alacak türlerini ve uyumlu borçlu kapsamına girebilecek borçlu kriterlerini belirleyerek uygulamaya (Devlete ait olup Maliye Bakanlığına bağlı olanlar dışındaki tahsil dairelerince takip edilen alacaklar dâhil),

yetkilidir. Bu fıkranın (4) numaralı bendindeki yetkinin kullanılması hâlinde bu madde ile Maliye Bakanlığına tanınan yetkiler 48 inci maddede tanımlanan alacaklı amme idarelerinin tecile yetkili makamları tarafından kullanılır.

Maliye Bakanı;

1. Tecil edilecek amme alacağını tür ve tutar olarak belirlemeye,

2. Tecilde taksit zamanlarını, ödemelerin başlayacağı ayı, tecil talep tarihini takip eden aydan başlamak üzere 12 ayı geçmeyecek şekilde belirlemeye, ödeme dönemlerini, azami altı ayda bir yapılacak şekilde düzenlemeye,

3. Tecilde diğer şartları belirlemeye,

yetkilidir.

Maliye Bakanı, tecil yetkisini, sınırlarını açıkça belirtmek ve yazılı olmak şartıyla oluşturulacak tecil komisyonlarına devredebilir. Komisyonların teşkili ile çalışma usul ve esasları Maliye Bakanınca belirlenir.

Tecil şartlarına riayet edilmemesi nedeniyle muaccel olan amme alacağının tecili, talep edilmesi hâlinde en fazla iki defa geçerli sayılabilir.

Haciz yapılmışsa mahcuz mal, değeri tutarınca teminat yerine geçer. Tecil edilen amme alacakları ile ilgili olarak daha önce tatbik edilen ve borcun tamamını karşılayacak değerde olan hacizler, yapılan ödemeler nispetinde kaldırılır ve buna

isabet eden teminat iade edilir. Ancak, mahcuz malların değeri tecil edilen borç tutarından az, zorunlu teminat tutarından fazla olması hâlinde, tatbik edilen hacizler, tecil şartlarına uygun olarak yapılan ödemeler neticesinde kalan tecilli borç tutarı mahcuz mal değerinin altına inmediği müddetçe kaldırılmaz. Tecilli borca karşılık alınan teminat ise, tecil şartlarına uygun olarak yapılan ödemeler neticesinde kalan tecilli borç tutarının zorunlu teminat tutarının altına inmesi durumunda, yapılan ödemeler nispetinde kaldırılır.

Tecil edilen amme alacağının ikimilyon Türk lirasını (bu tutar dâhil) aşmaması, mahcuz malın 10 uncu maddenin birinci fıkrasının (5) numaralı bendinde sayılan mal olması ve bu Kanuna göre belirlenmiş değerinin %50'sinden aşağı olmamak üzere satış bedelinin %50'sinin tahsil dairesine ödenmesi şartıyla mahcuz malın satışına izin verilir. Bu takdirde, kalan tecilli borç tutarı için zorunlu teminat tutarını karşılayacak mahcuz mal ve/veya teminat bulunması şartıyla satılan mal üzerindeki haciz kaldırılır. Bu hüküm ikimilyon Türk lirasını aşan tecilli borçlarda, değeri ikimilyon Türk lirasına kadar olan mahcuz mallar için uygulanır.

Tecil şartlarına riayet edilmemesi hâlinde tecil talep tarihinden itibaren 5 yıl geçmedikçe bu madde hükümlerinden, sekizinci fıkra hükümleri saklı kalmak kaydıyla, yararlanılamaz.

Bu madde kapsamında tecil edilen amme alacakları hakkında 48 inci maddenin yedinci fıkrası hükümleri uygulanır ve tecil edilen gecikme zammının (Yİ-ÜFE) aylık değişim oranları esas alınarak hesaplanmış olması hâlinde gecikme zammı hesabı 51 inci maddeye göre düzeltilir.

Muhtelif kanunlarda vergi borcu bulunmadığına ilişkin şartları içeren hükümler çerçevesinde 48 inci maddeye yapılan atıflar bu maddeye de yapılmış sayılır.”

6183 Sayılı Kanunun 1. maddesi gereğince; vergi, resim, harç, mahkeme masrafı ile bunların ceza, gecikme zammı ve faizleri, kamu hizmeti alacakları ve takip masraflarına tecil uygulanabilmektedir.

Konuya ilişkin düzenlemelere bakıldığında, kamu alacağının vadesinde ödenmesi, haciz uygulanması veya haczedilen malın paraya çevrilmesi durumlarının kamu borçlusunu çok zor duruma düşüreceğinin anlaşıldığı durumlarda, Kanunun ve alacaklı kamu idarelerinin öngördüğü şartlarla, amme alacağının 36 ayı geçmemek üzere tecil edilerek taksite bağlanabileceğinin düzenlendiği görülmektedir. Düzenleme kamu idareleri için bir mecburiyet getirmemektedir. Belli koşulların varlığı halinde

yapılan tecil talebinin kabulü veya reddedilmesi, belirli esas ve ölçütlere göre karara bağlanmaktadır.

Kamu idarelerine olan borçların, yasal düzenlemelerde öngörülen sürelerde ödenmesi esas olmakla birlikte, kamu idarelerine bırakılan takdir yetkisi kapsamında idareler, borçlu hakkında yapılacak icra takibine başlanmasının ya da devam ettirilmesinin, borçlunun gelir kaynaklarının ortadan kalkması ya da faaliyetlerinin devamının engellenmesi ihtimallerini bir ölçü olarak gözeterek bu işlemlerin borçluyu çok zor durumda bırakacağını öngörürlerse kanunda belirtilen diğer şartlar dahilinde tecil yetkisini kullanabilmektedir. Tecil, talep edildiğinde tahsil daireleri veya alacaklı kamu idareleri tarafından yapılması zorunlu bir uygulama değildir. (İstanbul VDB, 2006, s.242) Tecil işleminin yapılmasında, işlemin amme alacağının tahsilini tehlikeye sokmaması ve teminat altına alınması gerekmektedir.

Söz konusu amme alacaklarına tecil uygulanabilmesi için;

- Borçlu çok zor durumda bulunmalıdır.
- Tecil talebi yazı ile istenmiş olmalıdır.
- Asli ve fer'i kamu alacağını karşılayacak kadar teminat gösterilmiş olmalıdır.
- Tecil talebi kamu alacaklısı veya yetkili kılacağı makamlarca kabul edilmelidir.
- Tecil müddeti; otuz altı ayı geçmemelidir.
- Faiz alınmalıdır.

Konuya dair güncel tali mevzuat incelendiğinde ise, temel düzenlemelerin A-1 Seri-Sıra Nolu Tahsilat Genel Tebliği ve tahsilat iç genelgeleriyle yapıldığı görülmektedir.³⁴

6183 sayılı Kanunun 48 ve 48/A maddelerinde düzenlenip yukarıda madde metinlerine yer verilen tecil uygulamaları aşağıda yer alan tabloda karşılaştırmaya tabi tutulmuş, benzerlik ve farklılıkları ortaya konmaya çalışılmıştır.

³⁴ Konuya dair mevzuat taraması için bkz. <https://www.gib.gov.tr/gibmevzuat> Erişim tarihi 21.10.2018

Tablo 3.

Tecil Düzenlemelerinin Karşılaştırılması (6183 Sayılı Kanunun 48 ve 48/A Maddeleri)

Tecil (md.48)	Vergiye Uyumlu Mükelleflerin Borçlarının Tecili (md. 48/A)
Kaynağı 6183 sayılı Kanunun 48.maddesidir.	Kaynağı 6183 sayılı Kanunun 48/A maddesidir.
Temel amaç mükellefe kolaylık sağlamaktır.	Temel amaç vergiye uyumlu mükelleflere 48.maddeye göre daha fazla kolaylık sağlamaktır.
Sadece çok zor durumda olan mükellefler için oluşturulmuş özel bir uygulamadır.	Sadece maddede sayılan şartları taşıyan ve çok zor durumda olan mükellefler için oluşturulmuş özel bir uygulamadır.
Borçlunun yazılı başvurusu şarttır.	Borçlunun yazılı başvurusu şarttır.
İdare, tecil talebinini kabul etme noktasında takdir yetkisine sahiptir.	İdare, tecil talebinini kabul etme noktasında takdir yetkisine sahiptir.
6183 sayılı Kanun kapsamına giren tüm kamu alacakları tecil edilebilir.	Devlete ait olup Maliye Bakanlığına bağlı tahsil dairelerince takip edilen ve 213 sayılı Kanun kapsamına giren vergi, resim, harç ve cezalar ile bu alacaklara bağlı gecikme faizi ve gecikme zammı tecil edilebilir.
Geçici vergi, Özel Tüketim Vergisi, BSMV, Özel İletişim Vergisi, Harçlar (ikmalen tarha dayanan tapu harçları tecil edilebilir.), Fonlar, Ecrimisil, Eğitime Katkı Payı ve Katkı Payına ait gecikme zammından olanlar tecil edilemez.	213 sayılı Kanun kapsamına girmeyen alacaklar ile 213 sayılı Kanun kapsamına girmekle beraber, ÖTV, BSMV, özel iletişim vergisi, geçici vergi ve harçlardan (ikmalen tarhiyata dayanan tapu harçları hariç) olan alacaklar ile bu alacaklara ilişkin gecikme zammı tecil edilemez.
Vade tarihi geçmemiş kamu alacaklarına da uygulanabilir	Vade tarihi geçmemiş kamu alacaklarına da uygulanabilir
Tecil yetkisi Devlete ait alacaklarda Hazine ve Maliye Bakanlığına aittir. Bu yetki, belirlenen limitler çerçevesinde Gelir İdaresi Başkanlığı, vergi dairesi başkanı, defterdar, bağlı ve bağımsız vergi dairesi müdürleri ile paylaşılmıştır.	Tecil yetkisi Devlete ait alacaklarda Hazine ve Maliye Bakanlığına aittir. Bu yetki, belirlenen limitler çerçevesinde Gelir İdaresi Başkanlığı, Vergi Dairesi Başkanlıkları ve defterdarlıklarda oluşturulan tecil komisyonları ile paylaşılmıştır.
Tecil faizi ve teminat alınması kanuni şarttır.	Tecil faizi ve teminat alınması kanuni şarttır.
*Amme borçlusunun alacaklı tahsil daireleri itibarıyla tecil edilen borçlarının toplamı ellibin Yeni Türk Lirasını (bu tutar dahil) aşmadığı takdirde teminat şartı aranılmaz. *Bu tutarın üzerindeki amme alacaklarının tecilinde, gösterilmesi zorunlu teminat tutarı ellibin Yeni Türk Lirasını aşan kısmın yarısıdır . *Cumhurbaşkanı; bu tutarı on katına kadar artırmaya, yarısına kadar indirmeye, yeniden kanuni tutarına getirmeye ve alacaklı amme idareleri itibarıyla bu hadler arasında farklı tutar belirlemeye yetkilidir.	*Amme borçlusunun alacaklı tahsil daireleri itibarıyla tecil edilen borçlarının toplamı beşyüz bin Türk lirasını (bu tutar dâhil) aşmadığı takdirde teminat şartı aranmaz. *Bu tutarın üzerindeki amme alacaklarının tecilinde, gösterilmesi zorunlu teminat tutarı beşyüz bin Türk lirasını aşan kısmın %25'idir . *Cumhurbaşkanı teminatsız tecil tutarını; yarısına kadar indirmeye, yeniden kanuni tutarına getirmeye, zorunlu teminat oranını %50'ye kadar artırmaya, sıfıra kadar indirmeye, yeniden kanuni orana getirmeye yetkilendirilmiştir.
Tecil faizi Hazine ve Maliye Bakanlığınca belirlenir.	48.maddeye göre belirlenen tecil faizi geçerlidir. Ancak Cumhurbaşkanına verilen yetkiye istinaden çok zor durum derecesine göre farklı faiz oranları belirlenebilir.
Kamu alacağının aslından vazgeçilmez.	Kamu alacağının aslından vazgeçilmez.
Ödeme süresi tecil talep edenin koşullarına göre belirlenir.	Ödeme süresi tecil talep edenin koşullarına göre belirlenir.
Tecil süresinin ve taksit sayısının belirlenmesinde likidite oranı kullanılır.	Tecil süresinin, taksit sayısının ve faiz oranının belirlenmesi noktasında çok zor durum derecesini belirlemek için likidite, kaldıraç ve nakit oranı kullanılır.
Taksitle ödeme yapılır	Taksitle ödeme yapılır
Tecil süresi 36 ayı geçemez.	Tecil süresi 36 ay olarak belirlenmiş olmakla birlikte, Cumhurbaşkanına verilen yetkiye istinaden çok zor durum derecesine göre 60 aya kadar uzatılabilir.
Tecil şartlarının ihlali durumunda tecilin geçerli sayılması mümkündür.	Tecil şartlarının ihlali durumunda tecilin en fazla iki defa geçerli sayılması mümkündür.

3.3.5. Tecil İşleminin Hukuki Niteliği

Tecil işlemi hukuki niteliği bakımından, bir idari makam tarafından kamu hizmetinin yürütülmesi amacıyla kamu gücü kullanılarak tek yanlı irade ile kesin ve icrai şekilde ortaya konan idari işlemidir. Tecil işlemi asli bir işlem olup, idare bu işlemde re'sen icra yetkisini kullanmaktadır. Ancak talebin değerlendirme ve incelenmesi aşamalarındaki işlemler hazırlayıcı işlem statüsündedir. Her ne kadar borçludan tecil için başvuru alınıyor olsa da, tecil tek taraflı hukuki bir işlemidir. (Arıkan, 2004, s.19-20)

6183 Sayılı Kanunun 48. Madde metninin 1. ve 2. fıkralarından anlaşılacağı üzere tecil talebinin kabul veya red edilmesi idareye bırakılmıştır. İdarenin tecil talebi ile ilgili olarak yapmış olduğu araştırma inceleme ve analizler objektif ölçülere yakın olma yanı sıra idari bir işlem olarak da karşımıza çıkmaktadır.

Bilindiği gibi idare hukukunda işlemler genel düzenleyici (objektif), bireysel (subjektif) işlemler; şart işlemler; yararlandırıcı, yükümlendirici işlemler; asli, hazırlayıcı, uygulama ile ilgili işlemler; sarıh, zimmi işlemler, yapıcı (inşai), belirtici (tespit edici) işlemler gibi bir kısım kategorilere ayrılmaktadır. (Gözler, 2003, s.578-586)

Tecil işlemi, talepte bulunan her bir borçlu hakkında ayrı ayrı uygulanan bir işlem niteliği taşıdığından subjektif bir işlemidir. Tecil işleminin dayanağı olan ilgili yasa hükmü ise objektif olarak kanun maddesinde belirtilen durumda olan her borçluya uygulanması açısından kişisel olmaktan uzak görünmektedir. Tecil işleminde, borçlu ile alacaklı kamu idaresi arasındaki subjektif ilişki ortaya çıkmaktadır. Tecil talebi kabul edilen borçluların tecil talepleri farklı tutarda olduğundan tecil ile özel, kişisel bir durum meydana gelmiş olmaktadır (Öncel, 1992, s.89).

İdare hukukunda şart işlemler, kişileri belli bir statüye sokmaktadır. Şart işlem sonucu kişi amme borçlusu olarak karşımıza çıktığından tecil işlemi gündeme gelmeden önce kişi kamu borcunu ödeme yükümlülüğü altına girmiş olmalıdır. Bu yükümlülük altına giren bir kişinin tecil talebinin kabul edilmesi durumu ise yararlandırıcı işlemler kategorisine girmektedir.

“Yararlandırıcı” işlem niteliği gereği tecil işlemi, borçlunun bu yönde başvurusunu gerektirmektedir. Ayrıca, tecil edilmiş alacak yeni ve kendi özel kanunundakinden farklı vade ve ödeme yapısına kavuşur. (Dönmez, 1998, 228-229)

Tecil bozucu (infisahi) şarta bağlı olarak cebri icrayı durdurucu güce sahiptir. Tecil koşullarına riayet edildiği sürece, borçlu hakkında cebri icraya başvurulamaz. (Arıkan, 2004, 20)

Tecil işlemi sonuç olarak; talepte bulunan kişinin talebinin kabul veya reddi itibariyle asli bir işlem niteliği hükmündedir. Buna karşılık tecil talebinin yazılı olarak yapılması, tecil talebinin incelenmesi ve değerlendirilmesi gibi işlemler ise asli olmayıp nihai işlem olan tecil işlemine göre hazırlayıcı işlemler niteliğindedir.

3.3.6. Tecil İşleminin Unsurları

İdari yargıda işlemin düzgünlüğü ya da aksaklığı bu işlemin unsurlara ayrılarak, bu unsurlar itibariyle saptanması Fransız doktrininin geliştirdiği bir yöntemdir (Öncel, 1984, s.91). Bu yönetime göre sebep, konu, yetki, şekil ve maksat olmak üzere 5 unsura ayrılan idari işlem, unsurlardan herhangi birinde aksaklık olması halinde iptal edilmektedir. Alman doktrininde ise işlemin bünyesinde yasaya aykırılık bulunup bulunmadığının genel olarak araştırılması söz konusu olmaktadır.

Türk idari yargı hukukumuzda ise; “idari işlemler hakkında yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden biri ile hukuka aykırı olduklarından dolayı iptalleri için menfaatleri ihlal edilenler tarafından açılan “iptal davaları” idari dava türü olarak sayılmak suretiyle menfaat ihlali şartını işlem unsurları itibariyle belirlenmiştir (İdari Yargılama Usulü Kanunu md.2/1-a).

İdari işlemin unsurlarını vergi hukuku açısından ele aldığımız takdirde tecil konusunda yapılan işlemlerin unsurlarını aşağıdaki şekilde analiz etmek mümkündür.

i- Yetki Unsuru: Tecile yetkili makamlar, 6183 sayılı Kanunun 48 ve 48/A maddelerinde belirtilmiştir. Kanunda kendisine yetki verilmeyen bir makamın tecil talebini kabul etmesi, yetki yönünden yapılan işlemi kusurlu kılar.

ii- Şekil Unsuru: Türk Vergi Hukukundaki idari usuller içindeki mali usuller önemli bir yer tutmaktadır. VUK ve 6183 Sayılı Kanun, idari usullerin ekseriyetini içine almış bulunmaktadır. Vergilendirme işlemlerinde usul hükümlerine sıkı sıkıya bağlanılmasının nedeni bir yandan, verginin yasallığı ilkesi gereği hazine karşısında bireylere tanınan güvencenin sağlamaştırılması bir yandan da hazinenin vergi alacağını güvenceye bağlamak düşüncesidir (Öncel, 1984, s.96).

Tecil işleminde yasada öngörülen şekillere uyulmaması, işlemi şekil unsuru açısından kusurlu kılar. 6183 sayılı Kanunun tecil ile ilgili 48 ve 48/A maddesindeki

tecil talebinin “yazı ile istenmiş” olması gerektiği hükme bağlandığından yazılı talep olmadan tecil işleminin yapılamayacağını buna örnek olarak gösterilebilir.

iii- Sebep Unsuru: Tecil işleminin sebebi, kamu borçlusunun zor durumda olması nedeniyle kamu alacağının tahsilinin belli bir süre ertelenmesidir. Sebebi yasada açıkça belirtilmiş bir işlemin kamu yararı amacıyla yapılıp yapılmadığı araştırılmaz; sebep varsa işlem yapılır(Öncel, 1984, s.94). İdare hukukunda sebep unsuru, idareyi bir işlem yapmaya yönelten etken olarak tanımlanır. Vergi hukukunda ise, kamu borçlusunun zor durumda olması, kamu borcunu ödemesi veya haczedilmiş mallarının paraya çevrilmesi onu zor duruma düşürecekse bu durum tecil işleminin sebep unsurunu oluşturmaktadır. Tecil işleminin sebep unsurunda bir kusur olmaması için somut olayın soyut norma uygun olması gerekir.

Maddi olayın amme idaresince veya yetkili kılacağı makamlarca yanlış değerlendirilmesi, işlemi sebep unsuru bakımından kusurlu kılar.

iv- Konu Unsuru: İdari işlemde konu unsuru, işlemin doğurduğu hukuki sonuçtur. Açıkça hukuka aykırılık söz konusu olduğu hallerde işlemde konu yönünden kusur var demektir. Tecil talebi kabul edilen amme borçlusundan, amme alacağının tecil edildiği süre göz önünde bulundurularak kanuni oran üzerinden faiz alınır. Tecil olunan amme alacağı için gecikme faizi hesaplanarak tecil müddeti beklemeden hacze gidilmesi işlemi konu unsuru bakımından kusurlu kılar. Tecil işleminin bu işleme konu olan amme alacağının türü, borcun tecil süresi ve amme borçlusu bakımından kanuna uygun olması gerekir.

v- Maksat Unsuru: Tecil işlemin maksadı kamu borçlularına kamu alacağının tahsilinin güvence altına alınmasıyla birlikte devletin gelir kaynaklarını sürekli kılmaktır.

Tecil ile ilgili olarak idarenin, “icrai karar alma yetkisi” mevcuttur. Tecil talebinin kabul ya da reddi konusunda idareye takdir yetkisi tanınmıştır. Bu doğrultuda vergi idaresinin bağlı yetki ile donatılmış bulunması nedeniyle takdir yetkisinden sınırlı olarak bahsetmek mümkündür. Çeşitli çözümler arasında idarenin seçme serbestisi olarak tanımlanan takdir yetkisi, tecil konusunda; idareye takdir yetkisi tanınmıştır. Vergiler alanındaki bu sınırlı takdir yetkisinin de kuşkusuz genel amaç olan kamu yararı doğrultusunda kullanılması gerekir (Öncel, 1984, s.98)..

3.3.7. Tecil Uygulamasının Ana Hatları

Bu bölümde, tecil uygulamasının genel hatları ele alınacak olup, bu çerçevede sırasıyla tecil edilebilecek ve edilemeyecek alacaklar, tecil yetkisi, tecil talebinin yapılması, tecilin koşulları ve sonuçları izah edilecektir.

3.3.7.1. Tecil Talep Edebilecekler

6183 sayılı Kanunun 48 ve 48/A maddeleri incelendiğinde, tecil talebinde bulunma hakkı “amme borçlusu” olarak tanımlanan borçlulara tanınmıştır. Kanunun 3. maddesinde amme borçlusu veya borçlu terimi şu şekilde tanımlanmıştır.

“Amme alacağını ödemek mecburiyetinde olan hakiki ve hükmi şahısları ve bunların kanuni temsilci ve mirasçılarını ve vergi mükelleflerini, vergi sorumlusunu, kefili ve yabancı şahıs ve kurumlar temsilcilerini, ... ifade eder.”

Söz konusu tanımdan hareketle “amme alacağı” teriminin de tanımının yapılması gerekmekte olup yine kanunun içerisindeki terim tanımlarına yer veren üçüncü maddesinde, birinci ve ikinci madde kapsamına giren alacakların amme alacağı olduğu ifade edilmektedir.

Bu durumda esasen 6183 sayılı Kanunun birinci ve ikinci maddelerinde sayılan amme alacaklarını ödemekle yükümlü amme borçlularının tecil hakkından yararlanabilecekleri ifade edilebilir. Hangi amme alacaklarının tecil edilebileceği ise ayrı bir konu olup, izleyen bölümde açıklanmıştır.

Buradan hareketle, 48.madde kapsamında, tecil ve taksitlendirme imkanı esas olarak asli vergi borçlularına tanınmış olmakla birlikte, bunların yasal temsilcileri, limited şirket ortakları, mirasçılar, kefiller gibi sorumlularca da bu imkandan yararlanılması mümkündür. (Yılmaz, 2015, s.489) (Özbalcı, 2010, s.474) Türk vergi hukukunda kanuni ve iradi temsil hakkının geçerliliği göz önüne alındığında, bu hakkın borçlu adına temsilciler eliyle de kullanımını mümkün görmektedir.

Ancak, Kanunun 48/A maddesinde yer alan şartlar incelendiğinde, bu maddeden ticari, zirai ve mesleki faaliyeti nedeniyle gelir veya kurumlar vergisi yönünden mükellefiyet kaydı bulunan mükellefler yararlanabileceğinden, söz konusu faaliyetler kapsamında mükellefiyet kaydı bulunmayan mükelleflerin (kamu kurum ve kuruluşları dahil) anılan maddeden yararlanmaları mümkün bulunmamaktadır.

Yine, aynı madde kapsamında Maliye Bakanlığına verilen yetkiye istinaden getirilen şartlardan bir diğeri ise, maddeden ancak asıl vergi borçlularının yararlanabilmeleridir.

1 Sıra Nolu Tahsilat Genel Tebliğinde ifade edildiği üzere, kefiller, şirket ortakları, kanuni temsilciler gibi amme borçlusu sayılan kişiler, sorumlu oldukları tutarlar için bu madde hükmünden yararlanamaz.

3.3.7.2. Tecil Edilebilecek ve Edilemeyecek Alacaklar

Tecil tüm kamu alacakları için geçerlidir. Bununla birlikte, 6183 sayılı Kanunun 48 ve 48/A maddelerinde Hazine ve Maliye Bakanlığı'na tecil edilebilecek kamu alacaklarının belirlenme yetkisi verilmiştir. Alacakların niteliği gözetilerek Bakanlıkça bu yetkinin kullanılması neticesinde, bir kısım kamu alacaklarının tecil edilmesi söz konusu değildir.

3.3.7.2.1. Tecil Edilebilecek Alacaklar

6183 sayılı Kanunun 48. Maddesinde yapılan düzenlemeyle tecil edilebilecek kamu alacaklarının belirlenme yetkisi Maliye Bakanlığı'na verilmiştir. 6183 sayılı Kanun kapsamında tahsil edilen vergi, resim, harç, ceza tahkik ve takiplerine ait muhakeme masrafı, vergi cezası, para cezası ve gecikme zammı borçları tecil edilebilmektedir.

Buna karşılık 48/A maddesinde vergiye uyumlu mükelleflerin borçlarının tecili uygulamasının kapsamı ise daha sınırlı olup, Devlete ait olan ve Maliye Bakanlığınca takip edilen ve 213 sayılı Kanun kapsamına giren vergi, resim, harç ve cezalar ile bu alacaklara bağlı gecikme faizi ve gecikme zammı bu kapsamda tecil uygulamasına konu edilebilmektedir.

Esasen aşağıdaki başlıkta açıklanacağı üzere tecil edilemeyecek alacaklar dışında kalan tüm alacakların tecil edilebilmesi mümkündür.

Bu kapsamda, kanun çerçevesinde uygulamada esasen aşağıdaki borçlar tecil edilebilmektedir. (Arıkan, 2004, s.16) Her ne kadar tecil edilebilecek alacakların belirlenmesine esas düşünceye uygun olmadığı izleyen bölümde izah edilmişse de, katma değer vergisinin de tecil ve taksitlendirilmesi mümkün kılınmıştır.

- Kurumlar vergisi
- Gelir vergisi
- Kurum (stopaj) vergisi
- Gelir (stopaj) vergisi
- Damga vergisi

- Gecikme zammı
- Gecikme faizi
- Vergi cezaları
- Katma değer vergisi

Başka bir deyişle tecil, aslı ve fer'i tüm kamu alacakları için istenebilir. Vergi aslı, gecikme faizi ve zammı, vergi para ve cezaları bu kapsama girer. Borcun tahakkuk biçiminin önemi yoktur. Borcun tahakkuku itibariyle kesinleşip ödenecek aşamaya gelmesi yeterlidir. (Özbalcı, 2010, s. 47)

Örneğin, 2012/1 Seri Nolu Tahsilat İç Genelgesi ile; tecili talep edilen tutara bakılmaksızın, yüksek öğrenim harç kredisi ve öğrenim borçlarıyla bunlara ait gecikme zammı borçlarıyla ilgili olarak tecil başvuru tarihinden itibaren azami 30 ayı geçmeyecek şekilde süre vermeye vergi daireleri yetkilendirildiği görülmektedir.

Gecikme zammı uygulanmış alacaklar, aslı ve zammı ile birlikte değerlendirilebilmekte, salt borç aslı tecil edilememektedir. Ayrıca, borcun tahakkukunun beyan üzerine, ikmalen, re'sen tarhiyatta olduğu gibi ihbarname üzerine ve sair şekilde olması mühim olmayıp, amme alacağının kesinleşip ödenecek aşamaya gelmesi üzerine talepte bulunulabilir. (Yılmaz, 2015, s.490)

2018/2 Seri Nolu Tahsilat İç Genelgesine göre; 6183 sayılı Kanunun 48/A maddesine göre taksitlendirilebilecek alacaklar ise, vergi daireleri tarafından takip edilen ve 213 sayılı Kanun kapsamına giren vergi, resim, harç ve vergi cezaları ile bu alacaklara bağlı gecikme faizi ve gecikme zammı ile sınırlı tutulmuştur. Dolayısıyla, 213 sayılı Kanun kapsamına girmeyen alacaklar anılan madde kapsamında tecil ve taksitlendirilmeyecektir.

Ancak, 213 sayılı Kanun kapsamına girmekle beraber, özel tüketim vergisi, banka ve sigorta muameleleri vergisi, özel iletişim vergisi, geçici vergi ve harçlardan (ikmalen tarhiyata dayanan tapu harçları hariç) olan alacaklar ile bu alacaklara ilişkin gecikme zammı tecil edilmesi söz konusu değildir. Ancak, bu alacaklara ait gecikme faizi, vergi ziyai cezaları ve vergi ziyai cezasına ilişkin gecikme zammı tecil edilebilecektir.

3.3.7.2.2. Tecil Edilemeyecek Alacaklar

Başkasından tahsil edilen, mükellef tarafından yüklenilmeyen vergilerin taksitlendirilmesi durumunda mükellefin esasen kendi öz kaynakları ile borcu ödemeyeceği haliyle de zor duruma düşmesi mümkün olmadığından hareketle, zaten devlete ödenmek amacıyla tahsiline imkan tanınan kaynaktan oluşan borcun taksitlendirilmesi bu kaynağın kullanılması anlamına geleceğinden Bakanlıkça kredi verilmesi olarak yorumlanmakta ve tecil edilmemektedir.

2014/1 Seri Nolu Tahsilat İç Genelgesine göre tecile konu olmayan vergiler ise şunlardır.

- Katma Değer Vergisi,
- Geçici vergi,
- Özel Tüketim Vergisi,
- BSMV
- Özel İletişim Vergisi
- Harçlar (ikmalen tarha dayanan tapu harçları tecil edilebilir.)
- Fonlar
- Ecrimisil
- Eğitime Katkı Payı ve Katkı Payına ait gecikme zammından olanlar

Her ne kadar temel mantık bu olsa da 2016/2 Seri Nolu Tahsilat İç Genelgesi ile ilgili mevzuat kapsamında belirlenen diğer şartların sağlanması koşuluyla **katma değer vergisinin** müracaat tarihinden itibaren **6 ayı geçmeyecek şekilde azami 6 taksitte** tecil ve taksitlendirilmesi mümkün kılınmıştır.

Tecili uygun görülmeyen bu alacakların, tecil ve taksitlendirme yetkisi kapsamında süre verilerek reddedilmesi de mümkün değildir.

Bunlara ek olarak, yapılandırma kanunları olarak ifade edilen kanunlarda sayılan bir kısım haklardan yararlanan mükelleflerin bazı konularda 48.madde kapsamında tecil uygulamasından yararlanmak istedikleri görülmektedir. Bu kapsamda;

- Çok zor durumda olup olmadıklarına bakılmaksızın 5811 sayılı Kanun kapsamında tahakkuk eden vergilerin hiçbir şekilde tecil edilmeyeceği,

- 2011/2 Seri Nolu Tahsilat İç Genelgesi ile yapılan düzenlemede; 6111 sayılı Kanun kapsamında Seri Nolu Tahsilat İç Genelgesi ile yapılan düzenlemede; çok zor durumda olup olmadıklarına bakılmaksızın anılan Kanun çerçevesinde matrah veyahut vergi artırımını yapan mükelleflerin tahakkuk eden vergilerinin tecil edilmeyeceği, kasa mevcutları ve ortaklardan alacaklar hesabı kayıtlarını düzelten mükelleflerin tahakkuk eden vergilerinin tecil edilebileceği,
- 2015/2 Seri Nolu Tahsilat İç Genelgesi ile yapılan düzenlemede; 6552 sayılı Kanun kapsamında kasa mevcudu ve ortaklardan alacaklar hesabı kayıtlarını düzelten mükelleflerin tahakkuk eden vergilerinin 48.madde kapsamında tecil edilebileceği,
- 2017/1 Seri Nolu Tahsilat İç Genelgesi ile yapılan düzenlemede; 6736 sayılı Kanunun beşinci maddesine göre matrah/vergi artırımında bulunan mükelleflerin çok zor durumda olup olmadıklarına bakılmaksızın anılan Kanun kapsamında tahakkuk eden vergilerinin tecil edilmeyeceği, altıncı madde kapsamında işletme kayıtlarını düzelten mükelleflerin KDV'leri ile kasa mevcutları ve ortaklardan alacaklar hesabı kayıtlarını düzelten mükelleflerin tahakkuk eden vergilerinin tecil edilebileceği,
- 2017/2 Seri Nolu Tahsilat İç Genelgesi ile yapılan düzenlemede; 6736 sayılı Kanunun beşinci maddesine göre KDV artırımında bulunan mükelleflerin sadece eksik tahakkuk eden vergileri için tecil yapılabileceği belirtilmiştir.

2018/2 Seri Nolu Tahsilat İç Genelgesine göre; 6183 sayılı Kanunun 48/A maddesine göre taksitlendirilebilecek alacaklar ise, vergi daireleri tarafından takip edilen ve 213 sayılı Kanun kapsamına giren vergi, resim, harç ve vergi cezaları ile bu alacaklara bağlı gecikme faizi ve gecikme zammı ile sınırlı tutulmuştur. Dolayısıyla, 213 sayılı Kanun kapsamına girmeyen alacaklar anılan madde kapsamında tecil ve taksitlendirilmeyecektir.

213 sayılı Kanun kapsamına girmekle beraber, özel tüketim vergisi, banka ve sigorta muameleleri vergisi, özel iletişim vergisi, geçici vergi ve harçlardan (ikmalen tarhiyata dayanan tapu harçları hariç) olan alacaklar ile bu alacaklara ilişkin gecikme zammı tecil edilmeyecektir. Ancak, bu alacaklara ait gecikme faizi, vergi ziyai cezaları ve vergi ziyai cezasına ilişkin gecikme zammı tecil edilebilecektir.

Nihai olarak, VUK'un 371.maddesine göre pişmanlıkla verilen beyana dayanan vergi aslı ve pişmanlık zammı için tecil mümkün değildir. Benzer şekilde VUK'un 376.maddesi kapsamında yapılacak işlemlerde de tecil uygulanması mümkün değildir. (Özbalcı, 2010, s.48 ; Arıkan, 2004, s.17 ; Gülseven, 1999, s.278 ; Özbalcı, 2010, s.475)

3.3.7.3. Tecil Yetkisi

6183 sayılı Kanunun 48.maddesi incelendiğinde, maddede belirtilen şartların olması koşuluyla, “alacaklı amme idaresi veya yetkili kılacağı makamlarca” tecil işleminin “yapılabileceği” birinci fıkra hükmünden anlaşılmaktadır.

Dördüncü fıkra da yer alan hükme göre de; tecil yetkisini kullanacak ve bu yetkiyi devredecek olanların;

- Devlete ait amme alacaklarında, ilgili Bakanlar,
- İl özel idarelerine ait alacaklarda, Valiler,
- Belediyelere ait alacaklarda ise Belediye Başkanları,

Olduğu görülmektedir.

Yine 1 Sıra Nolu Tahsilat Genel Tebliğine göre de, Devlete ait olup Bakanlıkça 6183 sayılı Kanun uyarınca takip edilen alacaklar için teşkilata devredilen tecil ve taksitlendirme yetkisi, devrolunan makamlar ya da vekilleri tarafından kullanılabilir, yetki devrinde belirlenmiş süre, tutar, alacak türüne uygun işlem yapılabilecektir. Yetkiyi aşan talepler, yetkili makama bildirilecektir.

Bu kapsamda, “*Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre kamu alacaklarının taksitlendirme, tecil ve terkin işlemlerini yürütmek*” görevinin, 4 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 144. Maddesinde yapılan düzenlemeye göre Gelir İdaresi Başkanlığı Tahsilat ve İhtilaflı İşler Daire Başkanlığına, taşrada ise 153.maddeye göre ise Vergi Dairesi Başkanlığına verilmiştir. 152.maddeye göre de, “*Başkanlığın taşra teşkilatı, doğrudan merkeze bağlı vergi dairesi başkanlıkları ile vergi dairesi başkanlığı kurulmayan yerlerde bu Bölümde Vergi Dairesi Başkanlığı ve Vergi Dairesi Başkanına verilen görev ve yetkileri haiz vergi dairesi müdürlüklerinden oluşur.*” denildiğinden, tecil yetkisi zikredilen birimlere verilmiştir. 2018/3 Seri Nolu Tahsilat İç Genelgesi ile tecile yetkililer bu çerçevede sıralanmıştır.

Kanunun 48/A maddesi çerçevesinde düzenlenen tecil müessesinde ise, tecil yetkisinin maddenin ilk fıkrasında Maliye Bakanına tanındığı görülmektedir. Ancak,

Cumhurbaşkanınca madde kapsamında sahip olunan alacaklı amme idaresi, alacak türü ve uyumlu borçlu kapsamına girebilecek borçlu kriterlerini belirleyerek uygulatma yetkisinin kullanılması halinde, bu madde ile Maliye Bakanına tanınan yetkiler 48. Maddeyle tanımlı alacaklı amme idarelerinin tecile yetkililerine geçmektedir.

Yine 48/A maddesi çerçevesinde Maliye Bakanı, tecil yetkisini oluşturulacak tecil komisyonlarına devredebilmektedir. 2018/3 seri nolu Tahsilat İç Genelgesi ile bu komisyonların Gelir İdaresi Başkanlığı, Vergi Dairesi Başkanlıkları ve Defterdarlıklar bünyesinde oluşturulacağı, Bakan tarafından komisyonların yetkili kılındığı ifade edilerek yetki sınırları da belirlenmiştir.

2018/3 seri nolu Tahsilat İç Genelgesi ile ilgili makamlarca ve tecil komisyonlarınca kullanılacak tecil ve taksitlendirme yetkisine dair limitler yeniden belirlenmiştir. Aşağıda yer alan tabloda belirtilen tutarlar dahil olmak üzere, tecil yetkisine konu alacakların yetkililerce, tecil ve taksitlendirilmesi mümkündür.

Tablo 4.

Tecile Yetkililer ve Yetki Sınırları

Tecile Yetkili	md.48
Vergi Dairesi Başkanı	600000
Defterdar	400000
Bağımsız Vergi Dairesi Müdürü	200000
Bağlı Vergi Dairesi Müdürü	50000
Tecil Komisyonu	md.48/A
Vergi Dairesi Başkanlığı	600000
Defterdarlık	400000

Kaynak : 2018/3 seri nolu Tahsilat İç Genelgesi

2014/1 seri nolu Tahsilat İç Genelgesi ile yapılan düzenlemeye göre, vergi dairesi müdürlerinin kendilerine tanınan tecil yetkisini sınırları açıkça belirlenmek ve yazılı olmak şartıyla astlarına devredebilecektir.

Ayrıca, yine aynı iç genelgede yapılan düzenlemeden anlaşıldığı üzere aşağıda belirtilen alacaklar ve bunlara ilişkin fer'ilerin tecil taleplerini tutarına bakılmaksızın sonuçlandırmaya vergi daireleri yetkili kılınmıştır.

- Motorlu taşıtlar vergisi, motorlu taşıtlar vergisine ait gecikme zammı, gecikme faizi ve vergi cezası,
- 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununa göre verilen trafik para cezaları,

- 4925 sayılı Karayolu Taşıma Kanununa göre verilen idari para cezaları,
- mülga 5539 sayılı Karayolları Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun ile 6001 sayılı Karayolları Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun uyarınca tahsili gereken geçiş ücreti ve idari para cezalarından olan alacaklar,
- Yüksek öğrenim kredi borcu ve yüksek öğrenim harç kredisinden olan alacaklar

Yukarıda yer alan borçların (yüksek öğrenim kredi harç borcu dışında) tecil işlemine uygun şekilde ödenmesi halinde, fenni muayene, denize ve uçuşa elverişlilik için alınması gereken “Fenni Muayene İzin Belgesi” verilebilecek ancak 197 sayılı Motorlu Taşıtlar Vergisi Kanununun 13.maddesinin c bendi uyarınca, tecil edilen borçlar defaten ödenmedikçe satış ve devir yapılabilmesi için “Motorlu Taşıtların Satış ve Devrine Ait İlişik Kesme Belgesi” düzenlenemeyecektir.

Yine söz konusu iç genelge kapsamında, 48.madde kapsamında tecil ve taksitlendirme şartlarının borçlu tarafından kabulü ile tecilin hüküm ifade ettiği gözetilerek, tecil edilen borç tutarının %10'u ödenmedikçe borçlunun ilgili tahsil dairesine borcunun bulunmadığını gösteren yazının verilmemesinin kabulü koşuluyla tecil ve taksitlendirme yapılabilmektedir.

Tecil ve taksitlendirilen borcun %10'unun ödenmedikçe ve borçlunun başkaca borcunun bulunmadığı tespit edilmedikçe borçluya vadesi geçmiş borç bulunmadığına dair yazı verilememektedir.

2018/2 Seri Nolu Tahsilat İç Genelgesine göre de, 6183 sayılı Kanunun 48/A maddesi kapsamında borçları tecil ve taksitlendirilen mükelleflerden başkaca borcu olmaması şartıyla talep edenlere, madde kapsamında tecil edilmiş borçları için belli bir ödeme şartı aranılmaksızın vadesi geçmiş borcun bulunmadığına dair yazı verilecektir.

Bu hususa dair 1 Sıra Nolu Tahsilat Genel Tebliğinde yapılan düzenlemeye göre de, 48/A maddesi kapsamında tecil edilen borçlar için, borcun belli bir kısmının ödenmesi şartı aranmaksızın borcu olmadığına dair belge verilebilecektir.

Tecil yetkisinin kullanımı noktasında ortaya çıkan bir diğer sınır ise süre bakımındandır. Zira, 48. madde kapsamında 36 ayı geçmemek üzere alacağın tecil edilebileceği düzenlemesine bağlı olarak, 2014/1 seri nolu Tahsilat İç Genelgesi ile 36 ayı geçmemek üzere tecil yetkisini kullanmaya Vergi Dairesi Başkanlıkları ve Defterdarlıklar yetkili kılınmış, ayrıca bu süreyi aşmamak kaydıyla kendilerine bağlı vergi daireleri için farklı tecil yetkisi belirleyebilecekleri düzenlenmiştir.

Yine bu konuda bir diğer önem arz eden nokta ise, 2014/1 seri nolu Tahsilat İç Genelgesi kapsamında ileride izah edileceği üzere “çok zor durum halinin tespiti” yapılmasıdır. Zira bu kapsamda belirlenen likidite oranları dahilinde 48 ve 48/A maddeleri kapsamında tecil süreleri belirlenmektedir. Ayrıca, tecile yetkili olan makamlar, tecil yetkilerini kullanırken borçlunun ekonomik faaliyet dönemleri ile nakit akışlarını da göz önünde bulundurmak suretiyle farklı taksit tutarları belirleyebileceklerdir.

3.3.7.4. Tecil Talebinin Yapılması Ve Koşulları

3.3.7.4.1. Genel Açıklama

Tecil ve taksitlendirme taleplerinde bulunacaklar için aranılması gereken “çok zor durumda olma” şartını kendisi için mevcut sayan kamu borçluları, çok zor durumda olduklarını bu nedenle de borcun tecil edilmesi taleplerini yazılı olarak yetkili makamlardan talep ederler.

Doğabilecek ihtilaflarda ispat aracı olarak kullanılabilmesi için tecilin mutlaka yazılı olarak yapılması gerekmektedir. (Ünlü, 1995, s.395)

Tahakkuku itibariyle kesinleşmiş borç ödenmeden önceki tüm aşamalarda tecil talep edilebilir. Borç ödenmesi gereken aşamaya geldikten sonra henüz vadesi gelmeden, vadesi dolmuşsa tahsil dairesi ödeme emri göndermeden önce veya ödeme emri tebliğ edildikten sonra, haciz yapılmışsa haczedilen mallar paraya çevrilmeden önce tecil talep edilmesi mümkündür. (Yılmaz, 2015, s.489)

Başka bir deyişle madde metninde üç durum değerlendirilmiştir ki buna göre her aşamada tecil talebi mümkündür. (Akmansu, 1954, s.196)

- “Amme borcunun vadesinde ödenmesi çok zor durum yaratacaksa” ifadesinden hareketle daha vade geçmeden tecilden yararlanabileceği anlaşılmakta olup, kanuni süresi gelmeden ya da süresi içinde tecil istenebilir.
- “Haczin yapılması çok zor duruma düşürecekse” ifadesinden hareketle vadesi geçen alacaklar için tecil istenebileceği anlaşılmakta olup, vadesi geçen ancak haciz uygulanmayan alacaklar için tecil istenebilir.
- “Haczedilmiş malların paraya çevrilmesi çok zor duruma düşürecekse” ifadesinden hareketle de, haczedilen mallar paraya çevrilmeden önce tecil talep edilebilir.

2014/1 seri nolu Tahsilat İç Genelgesi ile yapılan düzenlemeye göre, 6183 sayılı Kanunun 48.maddesi kapsamında tecil ve taksitlendirme talep eden borçluların Gelir İdaresi Başkanlığının internet sitesinden temin ederek çoğaltabilecekleri "**Tecil ve Taksitlendirme Talep Formu**" ile başvuruda bulunmaları gerekmektedir. Kamu kurum ve kuruluşlarınca yapılacak başvurularda bu form aranmamaktadır. Başvuru sahibi tarafından formun ilgili bölümlerinin doldurulması esastır. Bu nedenle formun olması gerektiği şekilde doldurulmaması durumunda öncelikle mükellefe uyarıda bulunulacak, yine de tamamlanmazsa talep reddedilecektir.

İl bazında tecile yetkililere tanınan yetkiyi tutar bazında aşan talepler; borçlu tarafından tam olarak doldurulan "**Tecil ve Taksitlendirme Talep Formu**" ile birlikte 5 gün içinde Gelir İdaresi Başkanlığına gönderilmesi gerekmektedir. Form ile birlikte ayrı ayrı tespiti yapılması gereken, tecili istenen borcun nev'i tutarı ve vade tarihleriyle, tecil talebi borcun vade tarihinden sonra yapıldıysa tecil müracaat tarihi hariç bu tarihe dek hesaplanacak gecikme zammı tutarı hesaplaması ve gerekli görülen diğer tüm belgeler de gönderilecektir.

Geçmişte, erteleme ve taksitlendirme talep ve değerlendirme formunu veren mükelleflerden eksik ya da yanıltıcı bilgi verenler hakkında Vergi Usul Kanununun mülga 361. Maddesine göre işlem yapılmaktaydı.³⁵ Ancak, eksik doldurulan formlarla ilgili güncel uygulama iç genelge çerçevesinde, öncelikle mükellefe uyarıda bulunulması, yine de tamamlanmazsa talebin reddedilmesi şeklinde olup, uygulamada ceza kesilmediği görülmektedir. Bu da uygulamanın idare-mükellef ilişkilerinde daha ılıman çizgide olduğunu gösterir.

Tecil, talep edilmesi halinde zorunlu olarak yapılması gereken bir işlem olmayıp, alacaklı idare borçlunun "çok zor" durumda kalacağını takdir ederse maddedeki şartlar dahilinde tecil yapılabilir.

1 Sıra Nolu Tahsilat Genel Tebliğine göre, tecil ve taksitlendirme yetkisini kullanacak makama gelen taleplerin borçlunun yükümlülük takibini yapan birimin görüşü dikkate alınarak sonuçlandırılması gerekmektedir.

³⁵ Mülga V.U.K.Md.361 "148 (Bilgi verme zorunluluğu), 257 (Mükelleflere yüklenilen diğer ödevler), maddelerle 150. Maddenin 4. Numaralı bendinde yazılı (mecburiyetlerin, özel usulsüzlük cezası kesilmesine rağmen, yine yerine getirilmemesi halinde, yetkili mercilerce yeniden süre belli edilerek bu mecburiyetlerin yerine getirilmesi kendilerine tebliğ olunur. Yeniden belli edilen bu süre içinde bu mecburiyetleri yerine getirmeyenler hakkında 1 aydan 3 yıla kadar hapis cezasına hükmedilir"

Bu doğrultuda, yetkili makamlarca bu müracaat incelenir (veya incelettirilir) eğer daha ayrıntılı inceleme sonucuna göre karar vermeye gerek görülmezse talep reddedilir. Borçlunun durumu ile ilgili olarak gerek görülürse “çok zor durum” incelemesi yaptırılır. “Çok zor durum” incelemesi, inceleme elemanlarına (V.U.K.Md.135) yaptırılabilceği gibi mükellefçe verilecek talep ve değerlendirme formuna dayanılarak da yapılabilir.

Tecil talepleri “çok zor durum” incelemesi yapılmasına gerek görülmeyenler, belirlenecek tip formlara dayanılarak yapılan beyanlar ile mükelleflerin sunacakları ödeme planlarının uygun görülmesi halinde yasada belirtilen azami süreye kadar tecil edilmektedir. Tecil talepleri “çok zor durum” incelemesini gerektirenlerin talepleri ise inceleme sonucuna göre değerlendirilmektedir.

Tecil talebi kabul edilenler teminat göstermek zorundadır. Teminat tutarı, asli ve ferî amme alacaklarını karşılayacak değerde olmalıdır. Eğer amme borçlusuna ait herhangi bir haciz yapılmış ise mahcuz mal, değeri tutarınca teminat yerine geçer.

Tecil talebi ile ilgili olarak teminat gösterilmemesi halinde idarenin kabul etmesi şartıyla, şahsi kefaletinde kabulü mümkün bulunmaktadır (Şener, 1984, s.45)

Tahsil talepleri kabul edilen mükelleflerden tecil ve taksitlendirme yükümlülüklerini yerine getirmeyenlerin ödenmemiş borçları muaccel hale gelir. Bu durumda muaccel hale gelmiş alacakların tamamının tahsili yoluna gidilir.

Tecil yetkisi çerçevesinde yapılan başvurunun kabul ya da reddi alacaklı amme idaresi veya yetkili kılacağı makamların takdirine bırakılmış, takdir yetkisinin sınırları ve ne şekilde kullanılması gerektiği mevzuat ile belirlenmiş olmakla birlikte, idarenin tecil talebine cevap vermemesi durumlarının davalara yansıdığı Danıştay kararlarından görülmektedir. Bu noktada tecil talebine cevap verilmeden cebri takip ve tahsil yollarına başvurulması Danıştay tarafından mümkün görülmemektedir. (Candan, 2018, s.251) (İstanbul VDB, 2006, s.244-245)

Yukarıda anlatılanlardan hareketle, tecil ve taksitlendirme talep eden mükelleflerin özetle yapmaları gerekenler şunlardır. (Yılmaz, 2015, s.489)

- Formun eksiksiz doldurularak ilgili vergi dairesi, mal müdürlüğü, vergi dairesi başkanlığı ya da Gelir İdaresi Başkanlığına başvurmaları,
- Tecil talebinin olumlu kabul edilmesi halinde borca karşılık teminat gösterilmesi,

- Tecil süresince ertelenmiş veya ertelenecek diğer kamu alacaklarının taksitlerinin süresinde ödenmesi,
- Tecil koşullarına uyulacağının kabulüne dair yazı.

Bu noktada, 2014/1 Seri Nolu Tahsilat İç Genelgesinde de ifade edildiği üzere, tecil müracaat tarihinden talebin kabul ya da reddine dair yazının borçluya tebliğ edilmesine kadar geçen süre içerisinde taleplerinde önerdikleri taksit tutarlarını ödemeleri gerektiği vergi dairesince özellikle hatırlatılacaktır. 1 Sıra Nolu Tahsilat Genel Tebliğinde de bu husus dile getirilmekte, tecil talebinin kabulü halinde mükelleflerden taksit süresi geçen ve ödenmemiş kısmın derhal ödenmesi isteneceği, ödenecek tutarlara müracaat tarihinden ödeme tarihine dek tecil faizi uygulanacağı belirtilmektedir.

Gerek 48 gerekse de 48/A maddeleri çerçevesinde, borçlu kendisine sunulan ve yazılı olarak ya da ödeme planını imzalayarak kabul etmesi gereken taksitlendirme şartlarını kabul etmedikçe tecil ve taksitlendirme yapılamamaktadır.

Bu çerçevede 1 Sıra Nolu Tahsilat Genel Tebliğinde belirtildiği üzere, 48.maddeye göre tecil edilen borcun %10'u ödenmedikçe tahsil dairesine borcu olmadığına dair yazı verilememesi de bir şart olarak belirlenmiştir.

Bu çerçevede, tecil yetkisi verilmiş olanlar tebliğe göre talimat yazısı kullanarak tecili sonuçlandırmakta, borçluya tebliğ etmektedir. Söz konusu yazıda tecil talebinin; teminat verilmesi, faiz alınması, belirtilen tarihlerde ödeme yapılması, tecil edilen veya edilecek borçların zamanında ödenmesi, tecilin ihlali durumunda tüm alacağın muaccel hale gelecek olması nedeniyle takibe devam edilmesi, teminatın paraya çevrilmesi ve şahsi kefil takibi yapılacağının bilinmesi, tecil edilen borcun %10'u ödenmedikçe tahsil dairesine borcu olmadığına dair yazı verilmemesi ve bu koşullara uyulacağının yazı ile kabul edilmesi şartlarıyla uygun görüldüğü ifade edilmektedir.

6183 sayılı Kanunun 48/A maddesi çerçevesinde tecilden yararlanmak isteyenlerin 1 Sıra Nolu Tahsilat Genel Tebliğine göre, yazılı başvuru yapmaları şart olup, başvuruyu bizzat, kanuni temsilci veya vekil eliyle yapılabilirler. 2018/2 Seri Nolu Tahsilat İç Genelgesi çerçevesinde vergi dairesine yapılan tecil talep başvurusu vergi dairesince, aşağıdaki hususların varlığı yönünden kontrol edilecektir. Şartlara dair yapılan tespitler “48/A Maddesine Göre Tecil Talep Eden Mükelleflerin Tecil Şartlarını Taşıyıp Taşımadıklarına İlişkin Bilgi Formu” ile tespit edilip tecil dosyasına konacaktır.

Şartları sağlamayan talepler hakkında “Tecil Ret Yazısı” hazırlanıp dosyaya konacaktır. 48/A maddesi kapsamında tecil talebinin geçerli olması için;

- “48/A Maddesine Göre Tecil ve Taksitlendirme Talep Formu”nun tam olarak doldurulmuş olması, (bu şart sağlanmışsa aşağıdakilere bakılacaktır.) formun eksik olması halinde mükellefe **beş iş günü** içinde eksikliği gidermesi gerektiği bildirilecek, eksik giderilmezse talep reddedilecektir. Ret yazısında “gerekli bilgileri vermemeniz nedeniyle” ifadesine yer verilecektir.
- Mükellefin, ticari, zirai veya mesleki faaliyetleri nedeniyle, tecil başvuru tarihi itibarıyla aralıksız en az 3 yıl süreyle yıllık gelir veya kurumlar vergisi yönünden faal mükellef olması.
- Asıl amme borçlusu olunması, (1 Sıra Nolu Tahsilat Genel Tebliğinde ifade edildiği üzere, kefiller, şirket ortakları, kanuni temsilciler gibi amme borçlusu sayılan kişiler, sorumlu oldukları tutarlar için bu madde hükmünden yararlanamaz.)
- Kanuni süresinde verilen beyannameye ilişkin olup, kanuni süresinden sonra verilen düzeltme veya pişmanlık beyanları şartın ihlali sayılmamakla birlikte; tecil başvuru tarihinden geriye doğru 3 yıla ait tüm vergi beyannamelerinin mükellef tarafından kanuni sürelerinde verilmiş olması
- Tecili istenen alacağın tecil edilebilir nitelikte olması,
- Tecili mümkün olan alacakların tamamı için tecil talebinde bulunulması, (mahsup talepli borcu olup tecil talep tarihi itibarıyla bu talebi henüz neticelendirilmemiş olan borçlunun, mahsubunu talep ettiği borçlarını bu kapsamda değerlendirilmemesini isteme hakkı saklıdır.)
- Bu maddeye göre tecil yapılmış ve bozulmuş ise, ihlale konu tecil talebinin tarihinin üzerinden beş yıl geçmiş olması,
- Tecil edilen (48 veya 48/A maddeleri kapsamında) veya özel kanunlara göre taksitlendirilen borçlar şartlara uygun ödendikçe şart ihlali sayılmamakla birlikte, tecil başvuru tarihi itibarıyla vadesinin üzerinden bir yıl geçmiş olan 213 sayılı Kanun kapsamına giren borcu olmaması,
- Mükellef veya tüzel kişilerde kanuni temsilci hakkında talep tarihinden önceki son beş yıl içinde Vergi Usul Kanununun 359.maddesi kapsamındaki suçlardan kaynaklı kesinleşmiş mahkumiyet kararı olmaması,

gereklidir. Aksi taktirde bu madde kapsamında tecil talebi reddedilecektir.

Mükelleflerin yukarıda sayılan şartları taşımaları halinde, tecil kapsamına giren borçlara dair borç döküm tablosu, talep formu ve ekleri, 48/A maddesine göre Tecil Talep Eden Mükelleflerin Tecil Şartlarını Taşıyıp Taşımadıklarına İlişkin Bilgi Formu, vergi dairesi görüşünü de içeren bir yazı ile beş iş günü içinde vergi dairesi başkanlığı/defterdarlığa iletilecektir. Gelir İdaresi Başkanlığı/vergi dairesi başkanlığı/defterdarlıktan gelen talimat yazısı üzerine talebi kabul edilen mükelleflerden teminat alınacak, belirtilen ödeme planının mükellefçe kabul edilmesi üzerine tecil işlemi yapılacaktır.

Gelir İdaresi Başkanlığı, vergi dairesi başkanlıkları ve defterdarlıklar bünyesinde kurulan tecil komisyonları, yukarıda anlatılan şekilde hazırlanan tecil dosyasının vergi dairesince kendisine sunulması üzerine “Tecil Tutanağı” ile karar alacaklardır. Buna göre, talep uygun görülürse “48/A Maddesine İlişkin Tecil ve Taksitlendirme Talepleri Hakkında Talimat Yazısı”, uygun görülmezse bunu belirtir bir yazı vergi dairesi ve mükellefe gönderilecektir.

Tecil kolaylığı, kamu borcunu vadesinde ödemediği takdirde çok zor duruma düşecek olan mükelleflere sağlanacağından, tecil talebi hakkında karar verirken değerlendirilmesi gereken hususlara açıklık getirmek ve bu konuda yapılacak çalışmalarda esas alınması gereken ölçüleri izah etmek gerekmektedir.

Tecil kararında dikkate alınması gereken temel kriterler;

- 1- Objektif bir ölçü olan çok zor durum hali,
  - 2- Subjektif bir ölçü olan borç ödemede hüsnüniyet ilkesi,
- olarak sayılabilir.

3.3.7.4.2. Tecil Koşulları

3.3.7.4.2.1. Yazılı İstemde Bulunma

Vadesi geçmiş bir borcun tecil edilebilmesi için, borçlunun yazılı olarak tecil istemine cevap verecek idari birime dilekçe ile başvurması gerekmektedir. Esasen tecile yetkili birim³⁶ Maliye Bakanlığı olmakla birlikte, Bakanlık bu yetkisini belirli mahalli birimlere devretmiştir. (Bayraklı, 2012, s.115)

³⁶ İl Özel idareleri bütçesinde yer alan vergi ve resimler için Vali, belediye bütçesinde yer alan vergiler için Belediye Başkanları tecile yetkilidir.

3.3.7.4.2.2. Tecil Talebinin Kabul Edilmiş Olması

Tecil uygulanabilmesi için tecil talebi yetkili idare tarafından kabul edilmiş olmalıdır. Tecili kabul edip etmemek keyfi olarak belirlenecek bir durum değildir. Geçmişte vergi incelemesi yaptırılarak inceleme sonucuna göre mükellefin zor durumda olması halinde tecil yetkisi kullanılırken günümüzde ise “Tecil ve Taksitlendirme Formu” verilerine göre likidite oranları dahilinde yapılan analizlere göre tespit edilen çok zor durum hali derecesine uygun olarak tecil süreleri belirlenmektedir. (Bayraklı, 2012, s.118)

İzleyen başlık altında bu konu detaylıca açıklanmıştır.

3.3.7.4.2.3. Çok Zor Durum Hali

Genel olarak borçların ödenmesi doğruluk temeline dayanır. Medeni Kanunumuzun ikinci maddesi “Herkes haklarını kullanmakta ve borçlarını ifade hüsnüniyet kaidelerine riayetle mükelleftir” hükmünü koymakla, borç ödemede doğrulukla, dürüstlükle hareket edilmesi gerektiğine işaret etmiştir.

Borçların yerine getirilmesinde iyi niyet söz konusu olduğu zaman borcunu ödemek isteyen veya kendine göre bazı sebepler ileri sürerek ödemede bulunmaktan kaçınan borçlunun davranışlarının doğruluk ve dürüstlükle bağdaşıp bağdaşmadığına bakmak gerekir (Binatlı, 1975, s.92).

Böyle bir durumda iki şekilde bir görüş ve çözüm yolu ileri sürülebilir.

Bu konu ile ilgili olarak Borçlar Hukukumuzda kesin bir düzenlemeye gidilmeksizin yargıca iki yetki tanınmıştır. BK’nın 365.maddesinin verdiği yetkiye göre hakim, istisna akdi yapıldığı zaman mevcut şartlarda sonradan oluşan önemli değişiklikler karşısında bedeli artırmak veya akdi feshetmeye yetkilidir.

Anlaşılabacağı üzere Medeni Hukukumuz ve Borçlar Hukukumuz, borçlunun iradesi dışında ve onun tahmin edemeyeceği gelişmeler sonucundaki güçlükler nedeniyle borçluya bazı kolaylıklar tanınması gerektiği yolunda hükümleri koymuştur. Böylelikle iyi niyetli ve dürüst borçlu korunmak istenmiştir. Zira bu durum borçlu için bir zor durum hali veya borcun ifasının güçleşmesi hali olarak değerlendirilmiştir. Genel olarak zor durum hali, beklenmeyen veya tahmin edilemeyen mali, sosyal ve ekonomik gelişmeler sonucunda borç ödemede karşılaşılan güçlükler olarak anlaşılmalıdır (Tekinay, vd., 1985, s.1347).

Vergi İcra Hukukunda kamu borçlusunun borç ödemede karşılaştığı güçlükler karşısında iyi niyetli ve dürüst borçluyu korumayı amaçlayan bir takım düzenlemelere

yer verildiği, bu haliyle diğer hukuk dalları ile benzer hükümler içerdiği görülmektedir. Ancak Vergi icra hukukunda alacağın kamu alacağı olması nedeniyle iki taraflı akde dayanan bir borç-alacak ilişkisi söz konusu olmadığından, düzenlemeler kamu otoritesi doğrultusunda yapılmıştır. Bu düzenlemeler yapılırken de kamu borçlusunun içinde bulunduğu halin doğru tespit edilmesi esasına ayrı bir önem verilmiştir. Borçlarını ödemede güçlük çeken kamu borçlusunun borcunu ertelemeyi ve taksitlendirmeyi kabul edecek olan kamu idaresi, bunun ilk şartı olarak borç ödeme konusunda borçlunun “çok zor durum” da olup olmadığını öncelikle araştırır.

Bu nedenle kamu alacaklarının tecil ve taksitlendirilmesinde en önemli koşul olan çok zor durum halinin³⁷ ne olduğunun pratikte açıklığa kavuşturulması gerekir. Çünkü objektif bir değerlendirmeyi gerektiren bu kavramın hangi ölçülere göre gerçekleşmiş olacağının bilinmesi gerekir.

Bahse konu çok zor durumdan maksat, borcun vadesinde ödenmesi durumunda borçlunun işine devam edemeyecek ya da işini tasfiye edecek duruma gelmesidir. Burada önemli bir diğer husus ise, borçlunun ödeme yapması gereken tarihten önce zor duruma düşmüş olması durumunda tecil ve taksitlendirmenin anlamı kalmamaktadır. Maliye idaresi, çok zor durum tespiti noktasında geçmişte inceleme elemanlarına defter ve belge üzerinde inceleme yaptırmak suretiyle takdir yetkisini kullanmışken 1984 yılından itibaren “Erteleme ve Taksitlendirme Talep ve Değerlendirme Formu” kullanarak takdir yetkisini kullanmayı ve zorda kalmadıkça inceleme yoluna başvurmamayı tercih etmiştir. Bakanlık, genellikle mali bünye (öz sermayenin aktif toplamına oranı, kısa ve uzun vadeli borçlar toplamının net aktif toplamına ya da pasif toplamına oranı) ve likidite analizleri (cari oran, likidite oranı, nakit oranı) kullanmıştır. (Ünlü, 1995, s.392) Bu analizler, esasen bilanço usulüne göre defter tutan borçlular içindir. Ancak bilindiği üzere, tecil her nevi borç için yapılabilmektedir. Bu durumda, defter tutmayan mükellefler için de farklı faktörler dikkate alınarak tecil yapılabilecektir. (Özbalcı, 2010, s.484)

48.maddeye göre çok zor durum hali:

Güncel uygulamaya bakıldığında ise, 2014/1 Seri No'lu Tahsilat İç Genelgesinde yapılan açıklamalara göre, 48.madde kapsamında çok zor durum halinin tespitinde (kamu kurum ve kuruluşlarının başvuruları hariç) likidite oranları kullanılacağına,

³⁷ Tecil koşulu olan “çok zor durum” ile süre uzatma sebebi olan “zor durum” halinin birbiriyle karıştırılmaması gerekmektedir. Zira, ikisi farklı şeyleri ifade etmektedir.

tespit edilen çok zor durum derecesine göre de tecil süreleri belirleneceğinin düzenlendiği görülmektedir. Bu çerçevede;

- Likidite oranı > 1 ise; borç tecil edilmeyecektir.
- Likidite oranı $= 1$ veya Likidite oranı < 1 ve 0,50'den büyük olması durumunda **18** aya kadar tecil edilebilecektir.
- Likidite oranı $= 0,50$ veya Likidite oranı $< 0,50$ ise **36** aya kadar tecil edilebilecektir.

Mükelleflerin tecil talepleri değerlendirilirken vergi dairesine olan borçları kısa vadeli borç olarak değerlendirilecek ve bu hususa dikkat edilecektir.

Vergi Dairesi Başkanlıkları ile Defterdarlıkların bağımsız ve bağlı vergi dairelerince yapılacak tecillerde farklı süre belirleme yetkileri olmakla birlikte belirlenen 18 ve 36 aylık süreler azami süreler olduğundan, yapılacak tecil işlemlerinde azami sürelere riayet edilmesi gerekmektedir.

Ayrıca, tecil süresinin tespitinde;

- borçlunun öteden beri borç ödemediği iyi niyetli olup olmadığı,
  - borç tutarının az veya çok oluşu,
  - daha önce tecil edilen borçlarını tecil şartlarına uygun ödeyip ödemediği ve
  - ödeme gücü
- göz önünde bulundurulacaktır.

Genelgede bilanço usulüne göre defter tutan borçlular ile işletme hesabına göre defter tutan borçluların durum tespitinde aşağıda yer verilen farklı formüller benimsenmiştir.

Buna göre;

- *Bilanço esasına göre defter tutan borçluların çok zor durum halinin tespitinde kullanılacak,*

Likidite Oranı =	Dönen Varlıklar - Stoklar	formülü,
	Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar	

- *İşletme hesabı esasına göre defter tutan borçluların çok zor durum halinin tespitinde kullanılacak,*

Likidite Oranı =	Kasa + Banka+Kısa Vadeli Alacaklar	formülü,
	Kısa Vadeli Borçlar	

ile bulunacaktır.

Faaliyetini terk etmiş veya faal olmayan borçlularla, gayrimenkul sermaye iradı, menkul sermaye iradı, ücret, diğer kazanç ve iradları nedeniyle mükellefiyeti bulunan ya da bu sayılanlar dışında kalan diğer borçluların talepleri, formdaki hususlar ve borçlunun durumu gözetilerek **36** aya kadar tecil edilebilecektir.

Yine, oran analizi sonucunda borcun tecili mümkün olmamakla birlikte, başvuru tarihinden geriye doğru dört ay içinde 6183 sayılı Kanunun 105. Maddesinde yer alan tabii afetlere maruz kaldıklarını belgelendiren borçlular için 36 ay süre ile tecil yapılması mümkün kılınmıştır.

1 Sıra Nolu Tahsilat Genel Tebliğine göre, tecile yetkililer tecil yetkilerini kullanırken şu hususlara riayet etmelidir:

- Borçlu daha kısa süre önermemişse, aylık taksitler halinde alacağı taksitlendirmesi,
- Borçlunun talep dilekçesinde belirtilenden daha uzun taksit süresi verilmemesi,
- Taksit tutarı belirlenirken ödemesiz aya yer verilmemesi,
- Taksit tutarının mutlaka eşit olma şartı aranılmaması

Taksitlerin ödeme süresi aylık belirlenmişse, ayın son gününe dek ödeme yapılması gerekmekte olup, son gün resmi tatil ise, izleyen ilk iş günü mesai saati bitimine dek ödeme yapılabilmektedir.

48/A maddesine göre çok zor durum hali:

2018/2 Seri Nolu Tahsilat İç Genelgesine göre, mükelleflerin çok zor durum hali, 1 Sıra Nolu Tahsilat Genel Tebliğinde yer verilen açıklamalar çerçevesinde tecil komisyonlarınca tespit edilecektir.

Mezkur tebliğ hükümlerinde yapılan belirlemeler ise şu şekildedir.

Çok zor durum hali tespitinde, bilanço esasına göre defter tutan yıllık gelir veya kurumlar vergisi mükellefleri için aşağıdaki mali göstergeler kullanılacaktır.

Nakit Oranı =	Hazır Değerler + Menkul Kıymetler
	Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar
Likidite Oranı =	Dönen Varlıklar – Stoklar
	Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar
Kaldıraç Oranı =	Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar + Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar
	Toplam Varlıklar

Ticari kazancı basit usulde tespit edilen, serbest meslek kazanç defteri tutan, işletme veya zirai işletme hesabında defter tutan mükellefler için çok zor durum hali tespitinde kullanılacak mali göstergeler şöyledir.

Nakit Oranı =	Kasa + Banka
	Kısa Vadeli Borçlar
Likidite Oranı =	Kasa + Banka + Kısa Vadeli Alacaklar
	Kısa Vadeli Borçlar
Kaldıraç Oranı =	Kısa Vadeli Borçlar + Uzun Vadeli Borçlar
	Toplam Varlıklar

Yapılan değerlendirme sonucu aşağıda yer alan **şartların bir arada sağlanması halinde** çok zor durumun varlığı kabul edilecektir.

Nakit oranı = veya $< 0,1$

Likidite oranı = veya $< 0,7$

Kaldıraç oranı = veya $> 0,7$

48/A maddesi kapsamında mükelleflerin çok zor durum derecesinin belirlenmesinde, aşağıdaki likidite ve kaldıraç oranlarının kullanılması Bakanlar Kurulu

Kararı ile uygun görülmüştür. 22.1.2018 tarih ve 2018/11284 sayılı söz konusu karar ile yapılan düzenlemeler aşağıdaki gibidir.

Tablo 5.

Likidite ve Kaldıraç Analizi Tabloları

Likidite Analizi Tablosu		Kaldıraç Analizi Tablosu	
Derece (L)	Oran (X)	Derece (K)	Oran (Y)
1	$0,7 \geq X \geq 0,6$	1	$0,7 \leq Y \leq 0,8$
2	$0,6 > X \geq 0,5$	2	$0,8 < Y \leq 0,9$
3	$0,5 > X \geq 0,4$	3	$0,9 < Y \leq 1$
4	$0,4 > X \geq 0,3$	4	$1 < Y \leq 1,1$
5	$0,3 > X$	5	$1,1 < Y$

Kaynak : 1 Sıra Nolu Tahsilat Genel Tebliği

Ayrıca, çok zor durum derecesi de tebliğde yapılan belirlemeler çerçevesinde tespit edilmektedir. Buna göre; yukarıda yer alan tablolara göre, ayrı ayrı tespit edilen dereceler toplanarak “Çok Zor Durum Derecesi” bulunacaktır. Bu dereceye göre azami tecil süresi ile 6183 sayılı Kanunun 48 inci maddesine göre belirlenen tecil faizinin belirli bir yüzdesi esas alınarak bulunan faiz oranı “Tecil Süresi ve Faiz Oranı Belirleme Tablosu”ndan tespit edilecektir.

Doğruluğu tecile yetkili mercilerce araştırılabilen mükelleflerce verilen bilgi ve belgeler dahilinde ve hatta mükelleften ve üçüncü kişilerden alınan ek bilgiler dahilinde nakit, likidite ve kaldıraç oranları tespit edilerek, diğer şartları da taşıyan mükelleflerin çok zor durumuna göre tecil ve taksitlendirme yapılmaktadır.

Tablo 6.

Tecil Süresi ve Faiz Oranı Belirleme Tablosu

Tecil Süresi ve Faiz Oranı Belirleme Tablosu		
Çok Zor Durum Derecesi (L+K)	Azami Tecil Süresi (...aya kadar)	Tecil Faizi Oranı
2 - 3	18	Yürürlükteki Tecil Faiz Oranı x 0,75
	12	Yürürlükteki Tecil Faiz Oranı x 0,7
	6	Yürürlükteki Tecil Faiz Oranı x 0,65
4 - 5	24	Yürürlükteki Tecil Faiz Oranı x 0,7
	18	Yürürlükteki Tecil Faiz Oranı x 0,6
	12	Yürürlükteki Tecil Faiz Oranı x 0,5
	6	Yürürlükteki Tecil Faiz Oranı x 0,4
6 - 7	36	Yürürlükteki Tecil Faiz Oranı x 0,7
	24	Yürürlükteki Tecil Faiz Oranı x 0,6
	18	Yürürlükteki Tecil Faiz Oranı x 0,5
	12	Yürürlükteki Tecil Faiz Oranı x 0,4
	6	Yürürlükteki Tecil Faiz Oranı x 0,3
8 - 9	48	Yürürlükteki Tecil Faiz Oranı x 0,6
	36	Yürürlükteki Tecil Faiz Oranı x 0,5
	24	Yürürlükteki Tecil Faiz Oranı x 0,4
	18	Yürürlükteki Tecil Faiz Oranı x 0,3
	12	Yürürlükteki Tecil Faiz Oranı x 0,2
	6	Yürürlükteki Tecil Faiz Oranı x 0,1
10	60	Yürürlükteki Tecil Faiz Oranı x 0,5
	48	Yürürlükteki Tecil Faiz Oranı x 0,4
	36	Yürürlükteki Tecil Faiz Oranı x 0,3
	24	Yürürlükteki Tecil Faiz Oranı x 0,2
	18	Yürürlükteki Tecil Faiz Oranı x 0,15
	12	Yürürlükteki Tecil Faiz Oranı x 0,1
	6	Yürürlükteki Tecil Faiz Oranı x 0,05

Kaynak : 1 Sıra Nolu Tahsilat Genel Tebliği

Burada dikkat çeken bir diğer husus ise, 48/A maddesinde Bakanlar Kurulu'na³⁸ verilen yetkiye istinaden tecil için azami sürenin 60 aya kadar belirlenmiş olmasıdır.

Bu konuda yapılan bir diğer düzenleme ise, 2018/2 Seri Nolu Tahsilat İç Genelgesinde karşımıza çıkmakta olup bu kapsamda, tecil komisyonlarının çok zor durum derecesine göre belirlenen azami süre ve faiz oranlarını esas alarak, tecil süre ve taksit sayısını belirleyecekleri, tecil süresi tespitinde mükelleflerin talepleri de dikkate alınarak;

³⁸ 2.7.2018 tarih ve 700 sayılı KHK ile "Cumhurbaşkanı" olarak değişmiştir.

- Borçlu tarafından daha kısa süre önerilmemişse aylık,
- Borçlu tarafından aylık taksit ödemesinden daha uzun süreli taksit ödeme süreleri öngörülmüş olması durumunda ise aşağıdaki çok zor durum derecesine göre belirlenen taksitlendirmelerin yapılması,
  - ✓ 2 ila 5 olan borçlulara aylık,
  - ✓ 6 ila 9 olan borçlulara 2’şer aylık,
  - ✓ 10 olanlara azami 3’er aylık
- Vergi dairesi başkanlığı, defterdarlık bünyesinde oluşturulan komisyonlarca karara bağlanacak tecillerde, ilk taksit ödeme süresinin tecil başvuru tarihini izleyen aydan başlamak üzere azami 2 ayı geçmemek şekilde belirleme yapılması gerekmektedir.

3.3.7.4.2.4.Teminat Alınması

Kelime anlamı itibariyle “güvence” anlamına gelen teminat, vergi hukukunda da birçok farklı noktada uygulaması bulunan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Kelime anlamından da hareketle, kamu alacağının güvence altına alınması amacıyla düzenlenen teminat, 6183 Sayılı Kanunun “amme alacağının korunması” hükümleri arasında yer almaktadır.

Mükellefin belli imkanlardan yararlanmak adına idareyi inandırıp güven vermesi amacına hizmet eden şekilde vergi hukukunda ifadesini bulan teminat, 6183 sayılı Kanun kapsamında verginin güvence altına alınması amacına hizmet etmek üzere düzenlenmiştir. Burada teminat, muhtemel zararı ödemek için önden verilen para mahiyetindedir. (Coşkun Karadağ, 2012, s.240)

Teminat kurumu, 6183 sayılı Kanunun 10. Maddesinde düzenlenmiştir. 6183 sayılı Kanunun 48. Maddesine göre borçludan teminat alınması tecil şartlarındadır. 1 Sıra Nolu Tahsilat Genel Tebliğine göre, 10. maddeden hareketle öncelikle maddi teminatın aranması, gösterilemezse 11.madde kapsamında şahsi kefaletin kabul edilmesi gerekmektedir.

10.maddeye göre teminat olarak şunlar gösterilebilir.

- *Para,*
- *Bankalar ve özel finans kurumları tarafından verilen süresiz teminat mektupları,*

- *Hazine Müsteşarlığınca ihraç edilen Devlet iç borçlanma senetleri veya bu senetler yerine düzenlenen belgeler (Nominal bedele faiz dahil edilerek ihraç edilmiş ise bu işlemlerde anaparaya tekabül eden satış değerleri esas alınır.),*
- *Hükümetçe belli edilecek Milli esham ve tahvilat "Bu esham ve tahvilat, teminatın kabul edilmesine en yakın borsa cetvelleri üzerinden % 15 noksaniyle değerlendirilir.",*
- *İlgililer veya ilgililer lehine üçüncü şahıslar tarafından gösterilen ve alacaklı amme idaresince haciz varakasına müsteniden haczedilen menkul ve gayrimenkul mallar*

4.6.2008'den önce herhangi bir limit olmaksızın, bu tarihten sonra ise toplamı 50000-TL'yi aşmayan kamu borcu için teminat aranmamaktadır. (Sonsuzoğlu, 2013, s.75)

Bu bağlamda mevcut durumda, kamu borçlusunun, alacaklı tahsil daireleri itibariyle tecil edilecek borç toplamı 50000-TL (dahil) aşmazsa teminat aranmamaktadır.

Her bir tahsil dairesine olan tecile konu borç toplamı dikkate alınarak aranan bu sınırın aşılması halinde, bu tutarı aşan kısmın yarısı kadar teminat istenmektedir. Haciz tatbik edilmemiş amme alacağının tecilinde zorunlu teminat aranılmasına esas hesaplamada tecil faizi dikkate alınmaz.

Her bir tahsil dairesince, tecilli borç toplamı 50000-TL'ye ulaşmadıkça borçludan teminat istenmemektedir.

Teminat aranmadan yapılacak tecil için belirlenen sınır, tecilli borçların toplamı esas alınarak uygulanacağından, borçlunun tecil ettirilmiş ve usulüne uygun ödenen borçları için dikkate alınmışsa, bu borçlar ödenmedikçe yeni tecil taleplerinde dikkate alınamaz. Tecil edilmiş borç ödendikten sonra veya tecil ihlal edilmesi halinde, aynı tahsil dairesine teminatsız tecil uygulamasından yararlanmadığı, başka tecilli borcu olmadığı sürece, 50000-TL'lik teminatsız tecil uygulamasından yararlanılamamaktadır.

1 Sıra Nolu Tahsilat Genel Tebliğine göre, tecil edilen borç için alınan teminatlar, tecil şartlarına uygun ödemeler sonucu kalan borcun zorunlu teminat tutarının altına inmesiyle, yapılan ödemeler nispetinde ve bölünebilir olması kaydıyla iade edilebilmektedir.

Konuya ilişkin 1 Sıra Nolu Tahsilat Genel Tebliğinde yer alan örneklerden bazıları aşağıda verilmiştir:

Örnek 1 - Mükellef (A)'nın Yıldırım Beyazıt Vergi Dairesine 30.000,- lira ve Maltepe Vergi Dairesine de 45.000,- lira borcu bulunmaktadır. Mükellef (A), 01.07.2008 tarihinde anılan vergi dairelerinden söz konusu borçlarının tecil ve taksitlendirilmesini talep etmiş, vergi daireleri borcun taksitler halinde ödenmesini uygun bulmuştur.

Bu durumda, mükellefin her iki vergi dairesine olan ve tecili uygun görülen borçları, ayrı ayrı 50.000,- liranın altında kaldığı için vergi dairelerince herhangi bir teminat aranılmaksızın taksitlendirme yapılacaktır.

Örnek 2 - Mükellef (D), 26.09.2008 tarihinde 60.000,- lira borcu için tecil ve taksitlendirme talep etmiştir. Mükellefin söz konusu borcu Ekim 2008 ayından başlamak ve 6 ayda 6 eşit taksitte ödenmek üzere tecil edilmiştir. Mükellef, mevcut tecilli borcunu tecil şartlarına uygun ödemeye devam ederken, 26.12.2008 tarihinde 70.000,- lira borcu için tecil ve taksitlendirme talebinde bulunmuştur. Vergi dairesince mükellefin 70.000,- liralık borcu da Ocak 2009 ayından başlamak ve 5 ayda 5 eşit taksitte ödenmek üzere tecil edilmiştir.

Teminat şartı aranılmaksızın tecil edilebilecek borç tutarı 50.000,- lira olduğundan, vergi dairesi mükellefin 26.09.2008 vadeli 60.000,- lira borcunu taksitlendirirken, tecil edilen borcun 50.000,- liralık kısmı için herhangi bir teminat istememiş, 50.000,- liranın üzerinde kalan tutarın yarısı olan $[(60.000 - 50.000) = 10.000 / 2 =] 5.000,-$ lira için teminat almıştır. Borçlu, ilk tecil talebine istinaden tecil edilen borcu için 50.000,- liralık teminat aranmaksızın tecil uygulamasından yararlandığından, 26.12.2008 vadeli borç tecil edilirken borçludan tecili talep edilen borcun yarısı tutarında $(70.000 / 2 = 35.000)$ lira teminat göstermesi istenilecektir.

Örnek 3 - Mükellef (G), 1.500.000,- lira tutarındaki borcu için tecil ve taksitlendirme talep etmiş, söz konusu borç 12 ayda ve 12 eşit taksitte ödenmek üzere 30.07.2008 tarihinde tecil edilmiştir. Mükellef taksitlendirilen borçları için $[(1.500.000 - 50.000) = 1.450.000 / 2 =] 725.000,-$ lira tutarındaki zorunlu teminatı göstermiştir. Mükellef vergi dairesine ilk 7 taksit toplamı olan $(125.000 \times 7 =) 875.000,-$ lira tutarında ödeme yapmıştır. Bu durumda, mükellefin kalan tecilli borcu $(1.500.000 - 875.000 =) 625.000,-$ lira olup, zorunlu teminat tutarı olan 725.000,- liranın altına inmiş olacağından, zorunlu teminat tutarı ile kalan tecilli borç tutarı arasındaki $(725.000 - 625.000 =) 100.000,-$ lira değerindeki teminat bölünebilir nitelikte ise mükellefe iade edilebilecektir. Örnek, tahsili gereken tecil faizi ihmal edilerek düzenlenmiştir.

48.maddenin beşinci fıkrasından hareketle 1 Sıra Nolu Tahsilat Genel Tebliğinde teminat ile ilgili yapılan düzenleme 48/A maddesi kapsamında yapılan tecil işlemlerinde de geçerli olacaktır. Yapılan düzenlemede şu hususlar önem arz etmektedir;

- Borçlunun haczedilmiş malları, tecil talep edilmesi durumunda değeri tutarında teminat yerine geçmektedir.
- 6183 sayılı Kanun çerçevesinde yapılan takip sonucunda malları haczedilen borçlulardan olan alacak tecil edilmişse, tecilden önce yapılan ve borcun tamamını karşılayacak haciz yapılan ödemeler nispetinde kaldırılacak, buna isabet eden teminat bölünebilir ise iade edilecektir. Dolayısıyla bu alacakların tecilinde teminat istenmesi söz konusu olmayacaktır.
- Tecil öncesi haczedilen mal değeri, tecil edilecek alacaktan az, zorunlu teminat tutarından fazlaysa haciz, tecile uygun ödemeler sonucu kalan borç, hacizli mal değerinin altına düşmedikçe kaldırılmaz. Kalan borç, hacizli mal değerinin altına düştüğünde ise, yapılan ödemeler nispetinde ve bölünebilir olması kaydıyla kaldırılabilir.
- Borç tutarı 50000-TL'nin altında dahi olsa, tecil öncesi yapılan haciz, yukarıda açıklanan şekilde kaldırılacaktır.
- Tecil öncesi haczedilmiş malların değeri, tecil edilen borç tutarından ve zorunlu teminat tutarından az ise, haczedilen mal değeriyle gösterilmesi gereken zorunlu teminat arasındaki fark kadar teminat gösterilmesi istenir.

48/A maddesi uygulaması kapsamında yapılan haciz işlemi sonrasında yapılacak tecil işlemlerinde, Kanunun 10.maddesinin birinci fıkrasının dört ve beşinci bentlerinde sayılan türde (gayrimenkul ve menkul) haczedilen malın amme borçlusu tarafından satışına izin verilebilmektedir. Bu durumda, mükellefe “söz konusu malın satışına hacizler baki kalmak suretiyle muvafakat” verildiğine dair yazı verilecek, varsa resmi sicil kaydına şerh düşülmesi temin edilecektir. Tüm vergi dairelerine olan borçlar tecil ediliyorsa, haciz uygulayan dairelerin her birinin ayrı ayrı satış izni vermesi gerekmektedir. Tüm borçlar tecil edilmemişse, borcu karşılayacak değerde mal olmadıkça tecil edilmeyen alacak sebebiyle yapılan haciz kaldırılmayacak, satış izni verilemeyecektir.

Mükellef tarafından, maddede sayılan şartlara uygun olarak malın satılması, satış bedelinden vergi dairesine gerekli ödemelerin yapılması ve tecil talebi üzerine hesaplanan zorunlu teminat tutarını karşılayacak mahcuz mal ve/veya teminat bulunması halinde satışa konu mal üzerindeki hacizler kaldırılacaktır.

48/A maddesinin onuncu fıkrasında yer alan hüküm dahilinde 1 Sıra Nolu Tahsilat Genel Tebliğinde yapılan açıklamalara göre alacaklı tahsil dairesince hacizli malın amme borçlusu tarafından satılmasına izin verilerek haczin kaldırılabilmesi için;

- Tecil edilen borç tutarının 2 milyon lirayı (bu tutar dâhil) aşmaması, 2 milyon liradan fazla ise satışına izin verilecek hacizli malın 6183 sayılı Kanuna göre belirlenen değerinin 2 milyon lirayı aşmaması,
- 6183 sayılı Kanuna göre menkul mallarda haczi yapan memurun (borçlunun müracaatı veya tahsil dairesince lüzum görüldüğü takdirde yeniden bilirkişiye değer biçtirilebilir), gayrimenkul mallarda satış komisyonunun belirlediği değer %50'sinden aşağı olmamak üzere satış bedelinin %50'sinin tahsil dairesine ödenmesi,
- Satış sonrasında tecil talebi üzerine hesaplanan zorunlu teminat tutarını karşılayacak mahcuz mal ve/veya teminat bulunması (Söz konusu mahcuz mal veya teminatlar, yapılan ödemeler sonrasında kalan tecilli borç tutarının zorunlu teminat tutarının altına inmesi durumunda ödemeler nispetinde ve bölünebilir nitelikte olması şartıyla iade edilir.) gerekmektedir

6183 sayılı Kanunun 48/A maddesine göre de, borçludan teminat alınması tecil şartlarındadır. Anılan maddenin dördüncü fıkrasına göre, alacaklı tahsil daireleri itibariyle tecil edilen borçların 500000-TL'yi (bu tutar dahil) aşmaması durumunda teminat aranmayacak, bu tutarı aşan taleplerde ise aşan kısmın %25'i tutarında teminat alınacaktır.

Örnek 1- Mükellef (E), 6183 sayılı Kanunun 48/A maddesi kapsamında yapmış olduğu tecil müracaatı üzerine, bu madde kapsamında tecili mümkün olan Bursa Vergi Dairesi Başkanlığı Gemlik Vergi Dairesine 400.000,- lira ve Çekirge Vergi Dairesine 800.000,- lira borcu olduğu tespit edilmiştir. Buna göre, mükellefin tecil talebinin uygun bulunması halinde, teminatsız tecil uygulaması her bir vergi dairesi için ayrı ayrı değerlendirilmesi gerektiğinden, mükellef (E)'nin Gemlik Vergi Dairesine olan borçlarına karşılık teminat aranılmayacak, Çekirge Vergi Dairesine olan borçlarına

karşılık, $[(800.000-500.000)=300.000 \times 0,25=]75.000,-$ lira değerinde teminat göstermesi gerekecektir

1 Sıra Nolu Tahsilat Genel Tebliğine göre, 48/A maddesinin 12. fıkrası kapsamında yapılan tecilin ihlali, değerini kaybeden teminat veya hacizli malın tamamlanmaması, yerine başka teminat gösterilmemesi durumunda alacak muaccel hale gelmekte, alacağın gecikme zammı uygulanmayan alacak olması durumunda da tahsil edilmiş tecil faizleri iade veya mahsup edilememektedir. Bu durumda, madde kapsamında gecikme zammı yerine hesaplanan Yİ-ÜFE tutarlarından ödenenler de, yeniden hesaplanacak gecikme zammından mahsup edilecektir.

3.3.7.4.2.5.Tecil Faizi Alınması

6183 sayılı Kanunun 48.maddesine göre, tecil işleminin yapılabilmesinin şartlarından biri de faiz alınmasıdır. Başka bir deyişle, tecil işlemi diğer koşulların varlığı halinde faiz alınarak yapılabilmektedir. Aynı durum 48/A maddesi kapsamında da söz konusudur.

Belirtilen maddelerde tecil faizinden bahsedilmekle birlikte, oran belirtilmemiştir. Tecilde, taksit süreleri ve diğer şartlar gibi faiz oranının da ilgili kamu idaresince tespiti gerekmektedir. Nitekim Maliye Bakanlığı, aşağıda yer verildiği üzere, Tahsilat Genel Tebliği ile tecil faiz oranlarını belirlemiştir. (Ünlü, 1995, s.397)

Tecil işleminin maliyetinin temelde, borcun ertelendiği süre için hesaplanan tecil faizi olduğu düşünülmektedir. Tecil edilen vergi borçları için ödenen tecil faizinin mükelleflerce gider olarak kayıtlara aktarılamadığı da gözetildiğinde, tecil faizinin salt faiz maliyetinden daha fazlasını ifade ettiği değerlendirilmektedir. (Bıyık, 2016)

1 Sıra Nolu Tahsilat Genel Tebliğinde de ifade edildiği üzere, 48.maddeye göre tecil edilen alacakların, belirlenen faiz oranları dahilinde hesaplanan tecil faizi ile birlikte ödenmesi gerekmektedir.

Tecil faizi, müracaat tarihinden ödeme tarihine (bu tarihler dahil) kadar geçen günler için, ödenecek taksit tutarları üzerinden yıllık olarak basit faiz uygulamasına göre hesaplanmaktadır. Borçlunun vade tarihinden önce ya da vade tarihinde başvurması sonucu tecil edilen alacaklara uygulanacak tecil faizinin hesabında, vade gününe faiz alınamayacağından vade gününü takip eden tarih esas alınarak işlem yapılır. Her taksit için gün sayısının hesabında, müracaat tarihi esas alınarak ödeme günü dahil geçen gün sayısı belirlenecektir.

Tecil Faizi =	Taksit Tutarı X Yıllık Tecil Faizi Oranı X Gün Sayısı
	36000

1 Sıra Nolu Tahsilat Genel Tebliğinde tecil faizi hesaplaması aşağıdaki şekilde örneklendirilmektedir.

Örnek 1- Mükellef (A) tarafından 30.4.2007 vadeli Kurumlar Vergisinden olan 10.000,- lira borcunun 26.4.2007 tarihinde 12 ay süreyle ödenmek üzere tecili talep edilmiştir. Mükellefin bu talebi incelenmiş ve Mayıs-Haziran-Temmuz-Ağustos ve Eylül 2007 aylarında 5 ayda ve 5 eşit taksitte ödenmek üzere 10.5.2007 tarihinde tecil edilmiştir. Tecil edilen bu borcun mükellef tarafından 30.5.2007, 28.6.2007, 31.7.2007, 27.8.2007 ve 28.9.2007 tarihlerinde ödenmesi uygun görülmüştür. 30.4.2007 vadeli Kurumlar Vergisinden olan 10.000,- lira borç için vadesinden önce 26.4.2007 tarihinde tecil talebinde bulunduğundan tecil faizi vade tarihinden (vade tarihi hariç) itibaren uygulanacaktır.

Tecil faizi uygulanacak süre		
	Faiz Hesaplamasına Esas Olan Tarih	Ödeme Günü
1.Taksit için	1.05.2007	30.5.2007 - 30 gün
2.Taksit için	1.05.2007	28.6.2007 - 59 gün
3.Taksit için	1.05.2007	31.7.2007 -92 gün
4.Taksit için	1.05.2007	27.8.2007 - 119 gün
5.Taksit için	1.05.2007	28.9.2007 - 151 gün

Taksit tutarı $10.000/5 = 2.000,-$ liradır. Faiz hesabında;

Tecil Faizi =	Taksit Tutarı X Yıllık Tecil Faizi Oranı X Gün Sayısı
	36000

formülü kullanılacaktır. Buna göre tecil faizleri aşağıdaki gibi hesaplanacaktır.

- 1.Taksit için tecil faizi = $(2.000 \times 24 \times 30) / 36.000 = 40,00$ lira
2. Taksit için tecil faizi = $(2.000 \times 24 \times 59) / 36.000 = 78,67$ lira
3. Taksit için tecil faizi = $(2.000 \times 24 \times 92) / 36.000 = 122,67$ lira
4. Taksit için tecil faizi = $(2.000 \times 24 \times 119) / 36.000 = 158,67$ lira
5. Taksit için tecil faizi = $(2.000 \times 24 \times 151) / 36.000 = 201,33$ lira

Mükelleften her taksitte taksit tutarına yukarıda hesaplanan tecil faizi eklenmek suretiyle tahsil işlemi gerçekleştirilecektir.

Yapılan tecil ve taksitlendirme işlemi sonucunda belirlenen taksitlerin, tecil faiziyle birlikte tam olarak ödenmemesi, tecilin ihlal edilmesi anlamına gelmektedir.

Yine borçlu tarafından taksitlerin belirlenen tarihten önce ödenmesi durumunda, erken ödeme tarihine dek tecil faizi hesaplanacaktır.

Geçmişten bugüne uygulanan tecil faizi oranları aşağıdaki gibidir.

Tablo 7.

Tecil Faizi Oranları

YÜRÜRLÜK TARİHLERİNE GÖRE TECİL FAİZİ ORANLARI ³⁹		
Dönemler	Faiz Oranı (Yıllık)	Yasal Düzenleme
25.01.2000 - 20.12.2000 tarihleri arasında	48%	409 Seri No.lu Tahsilat Genel Tebliği
21.12.2000 - 30.03.2001 tarihleri arasında	36%	412 Seri No.lu Tahsilat Genel Tebliği
31.03.2001 - 01.02.2002 tarihleri arasında	72%	416 Seri No.lu Tahsilat Genel Tebliği
02.02.2002 - 11.11.2003 tarihleri arasında	60%	421 Seri No.lu Tahsilat Genel Tebliği
12.11.2003 - 03.03.2005 tarihleri arasında	36%	429 Seri No.lu Tahsilat Genel Tebliği
04.03.2005 - 27.04.2006 tarihleri arasında	30%	434 Seri No.lu Tahsilat Genel Tebliği
28.04.2006 – 20.11.2009 tarihleri arasında	24%	438 Seri No.lu Tahsilat Genel Tebliği
21.11.2009 tarihinden itibaren	19%	Seri : C Sıra No : 1 Tahsilat Genel Tebliği
21.10.2010 tarihinden itibaren	12%	Seri : C Sıra No : 2 Tahsilat Genel Tebliği
06.09.2018 tarihinden itibaren	22%	Seri : C Sıra No : 3 Tahsilat Genel Tebliği

Kaynak: https://www.gib.gov.tr/sites/default/files/fileadmin/user_upload/Yararli_Bilgiler/teciloranlari.html Erişim tarihi 28.02.2019

Tecil faiziyle ilgili önem arz eden hususlardan bir diğeri ise, 48.maddenin son fıkrasından hareketle, tecil edilen alacağın gecikme zammı uygulanmayan bir alacak olması halinde ödenen tecil faizlerinin red, iade ve borçlarına mahsup edilemiyor olmasıdır. Bu durumda söz konusu faiz, tecil işleminin bir bedeli olarak görülmektedir. Ancak, tecil edilen bir kısım alacak gecikme zammı hesaplanan türden ise, buna isabet eden tecil faizi için aynı durum geçerli değildir.

Kanunun amir hükmü gereği, 48/A maddesine göre tecil edilecek alacaklara da 48.maddeye göre belirlenen faiz uygulanmaktadır. Ancak, geride kalan bölümlerde izah

³⁹ Gelir İdaresi Başkanlığı, Yürürlük Tarihlerine Göre Tecil Faizi Oranları, https://www.gib.gov.tr/fileadmin/user_upload/Yararli_Bilgiler/teciloranlari.html (Erişim tarihi 10.04.2019)

edildiği üzere, söz konusu madde kapsamında uygulanacak tecil faizi oranı, mükellefin çok zor durum derecesine göre, Bakanlar Kurulunca belirlenen oranların güncel tecil faiz oranı ile çarpılması sonucu ortaya çıkmaktadır. Örneğin; çok zor durum derecesi 5 olan mükellefin azami tecil süresi 24 aydır. 24 aylık taksitlendirme için uygulanacak oran ise (Güncel tecil faiz oranı*0,7) formülü ile hesaplanacaktır.

Yapılan tecil ve taksitlendirme işlemi sonucunda belirlenen taksitlerin, tecil faiziyle birlikte tam olarak ödenmemesi, 48/A maddesi kapsamında yapılan tecilin de ihlal edilmesi anlamına gelmektedir.

Bir başka açıdan konu ele alındığında ise, tecil edilmiş borcun taksit ödeme süresinden önce ödenmesi durumu karşımıza çıkmaktadır. Bu durumda, erken ödenen tutara tecil başvuru tarihinden ödeme tarihine dek tecil faizi hesaplanmaktadır. (Özbalcı, 2010, s.489)

3.3.7.4.2.6. Hüsniyet İlkesi

Tecil için kanunun aradığı şartlar arasında olmasa da, tecili yapma noktasında takdir yetkisine sahip idare bir anlamda şart niteliğinde olan bu ilkeyi benimsemiştir. (Özbalcı, 2010, s.478)

Sözlük anlamında hüsniyet; bir şeyi iyi bir şekilde yapmayı dilemek, temiz yürekle bir işin yapılmasını düşünme, o işi kötü veya kusurlu tarafı olduğunu bilmeden ve iyi olduğunu zannederek yapmak demektir (Binatlı, 1975, s.82).

Hüsniyet, sübjektif ve objektif hüsniyet olarak iki şekilde değerlendirilmektedir. Ancak, hüsniyetin daha çok sübjektif bir kavram olduğu ifade edilmelidir. Bu bakımdan sübjektif hüsniyetin hukuki bakımdan da tarifini yapmak gerekir.

Sübjektif hüsniyet bir şeyden bilgi sahibi olmamak, kasıtlı bir niyet sahibi olmamak gibi olumsuzluk ifade eder. Sübjektif hüsniyet, insanların hukuki ilişkilerinde, kanun tarafından korunan bilgi ve niyetleridir (Binatlı, 1975, s.82).

Bir hukuki işlemde veya eylemde sübjektif iyi niyet prensibinin uygulanabilmesi için aranacak şartlardan bir tanesi de hukuki işlemdeki kusurun bilgi sahibi olmama halinin, hak kazanacak olanın kusurundan ileri gelmemesi gerekir. Medeni Kanunumuzun 3/2 maddesi de “icabı hale göre kendisinden beklenen ihtimamı sarf etmeyen kimse hüsniyet iddiasında bulunamaz.” denmektedir.

Bir hakkın kazanılmasında sübjektif iyi niyet yanında kişiler objektif hüsniyet kurallarından da istifade ederler. Ancak objektif hüsniyette bir hak kazanmaktan

ziyade bir hakkın kullanılması söz konusudur. Objektif hüsnüniyet, “doğruluk, dürüstlük” gibi objektif karakterde bir ilkeye dayanır. Doğruluk ve dürüstlük kavramlarını ise toplum belirler.

Medeni Kanunun 2. maddesi “Herkes, haklarını kullanmakta ve borçlarını ifade hüsnüniyet kaidelerine riayetle mükelleftir” demek suretiyle borçların yerine getirilmesinde herkesi doğruluk ve dürüstlikle hareket etme yükümlülüğü altına sokmuştur.

Borçların yerine getirilmesinde iyi niyet söz konusu olduğu zaman borcunu ödemek isteyen ile kendine göre bir takım mazeretler ileri sürerek ödemede bulunmaktan kaçınan borçlunun davranışlarının doğruluk ve dürüstlük ile bağdaşp bağdaşmadığına bakmak gerekir.

Uzun vadede meydana gelen ve kişilerin tahmin sınırlarını aşan bir ekonomik istikrarsızlık hali ile kısa dönemde meydana gelen ve tahmin edilmesi hiç de güç olmayan bir takım istikrarsızlıkların aynı ölçüde değerlendirilmesi söz konusu olamaz. Bu nedenle kişilerin hareket tarzları ile tahminlerini kullanmadaki gayret ve dikkatleri, hiç şüphesiz hüsnüniyetli olup olmadıklarını ortaya koyar. (İstanbul VDB, 2006, s.243 ; Ünlü, 1995, s.397)

1 Sıra Nolu Tahsilat Genel Tebliğine göre, Kanunun 48.madde kapsamında tecil için öngördüğü şartlardan biri olan ödemede iyi niyet sahibi olma şartının tecil taleplerinin değerlendirilmesi aşamasında dikkate alınması gerekmektedir. Geçmişten bu yana borç ödeme alışkanlığı olmayan mükelleflerce önerilen ödeme planlarının gerçeğe uygun olmadığı değerlendirilen hallerde borçlu çok zor durumda olsa dahi tecil talebi reddedilecektir.

Yine aynı tebliğe göre, 48/A maddesinden hareketle yapılan tecil başvurularında da hüsnüniyete dikkat edilmesi gerektiği, vergi kanunlarına uyum, borç ödeme alışkanlığı, vadesi 1 yılı geçmemiş borcun ödenmeme gerekçeleri iyi niyetin göstergeleri olarak değerlendirilecektir.

2018/2 Seri Nolu Tahsilat İç Genelgesinde ifade edildiği üzere, Tecil komisyonları, 1 Sıra Nolu Tahsilat Genel Tebliğinin “B. Kanunun 48/A Maddesine Göre Tecil” başlıklı bölümünde yer alan aşağıdaki ifadeler çerçevesinde mükelleflerin vergi kanunlarına uyum derecesinin belirlenmesinde Gelir İdaresi Başkanlığının Mükellef Bilgi Sisteminde yer alan verileri kullanabilecektir.

“Maddenin tecil için öngördüğü şartlardan birisi olan borç ödemede hüsnüniyet sahibi olma şartına da tecil taleplerinin değerlendirilmesi sırasında dikkat edilecektir.

Vergi kanunlarına uyum, borç ödeme alışkanlığı, vadesi 1 yılı geçmemiş borcun ödenmeme gerekçeleri, mükellefin borç ödemede hüsnüniyet sahibi olup olmadığının göstergeleri olacaktır.”

3.3.7.5. Gecikme Zammı Yerine Yİ-ÜFE Aylık Değişim Oranı Hesabı

48/A maddesi kapsamında yapılacak tecil işlemlerinde, BKK ile tecil edilecek gecikme zammının, Türkiye İstatistik Kurumunun her ay için belirlediği Yİ-ÜFE (Yurtiçi Üretici Fiyat Endeksi) aylık değişim oranları esas alınarak, Yİ-ÜFE tutarı olarak hesaplanması uygun görülmüştür.

Madde kapsamında yapılacak başvurularda, vergi aslına vade tarihinden, bu tarih hariç olmak üzere tecil başvuru tarihine dek hesaplanacak gecikme zammı yerine Yİ-ÜFE hesaplanacak, bu tutarın diğer alacaklara eklenmesi ile de tecil edilecek tutara ulaşılacaktır. Uygulama kapsamında, alacağın vadesinin rastladığı ay için açıklanan Yİ-ÜFE oranı ilk aya ilişkin oran olarak dikkate alınacak, tecil başvuru tarihi itibarıyla bir önceki ay oranı açıklanmamışsa, ondan önceki ayda geçerli oran esas alınacaktır.

Bu hesaplamada 6183 sayılı Kanunun 51 ve 53.maddelerine göre gecikme zammı hesaplama yöntemi ve süreleri sabit kalmak koşuluyla sadece oran değişikliği yapılacaktır. Yİ-ÜFE oranlarının eksi çıkması halinde, hesaplamada eksi değerler dikkate alınacaktır. Hesaplama döneminde, aylık değişim oranlarının toplamı eksi olursa gecikme zammı yerine alınan Yİ-ÜFE tutarı sıfır kabul edilecektir.

3.3.7.6. Tecil Süresinin Uzatılması

48/A maddesine göre taksitlendirilmiş alacağın tecil şartlarına uygun şekilde ödemesi sürmekte iken, mükellef tecil süresinin uzatılmasını talep ederse, tecile yetkili merci, mükellefin çok zor durumunu gözeterek bu duruma uygun azami tecil süresini aşmaksızın mevcut tecil süresini uzatabilmektedir.

Yeni tecil süresi sebebiyle faiz oranı değişmesi halinde, kalan tutarlara yeni faiz oranı uygulanır.

Tecil edilen borcun, erken ödeme yapılmak suretiyle, faiz oranı daha düşük bir sürede ödenmesi durumunda, erken ödenen taksitlere ödemenin yapıldığı süreye öngörülen faiz oranı baz alınarak tecil faizi hesaplanacaktır.

3.3.7.7. Mücbir Sebep Halinde Tecil

213 sayılı VUK'un 13.maddesinde hüküm altına alınan mücbir sebepler, ağır kaza, ağır hastalık ve tutukluluğun vergi ödevlerinden her hangi birinin yerine getirilmesine engel olacak derecede olması; yangın, yer sarsıntısı ve su basması gibi afetlerin vergi ödevlerinin yerine getirilmesine engel olacak derecede olması; kişinin iradesi dışında meydana gelen mecburi gaybubetler ile defter ve vesikalarının sahibinin iradesi dışındaki sebeplerle elinden çıkmış bulunması gibi haller olarak sıralanmaktadır.

6183 sayılı Kanunun 48.maddesinin altıncı fıkrasından hareketle, tecil yetkisini kullanacak ve bu yetkiyi devredecek makamlara aşağıdaki yetkiler verilmiştir.

- tecil edilecek amme alacaklarını tür ve tutar olarak belirlemeye,
- amme borçlusunun faaliyetine devam edip etmediğini esas alarak tecil edilecek alacakları tespit etmeye,
- tecilde taksit zamanlarını ve diğer şartları tayin etmeye
- ayrıca 213 sayılı Kanuna göre Maliye Bakanlığınca ilan edilen mücbir sebep hali kapsamındaki amme borçlularının, mücbir sebep halinin sona erdiği tarihe kadar ödemeleri gereken amme borçları ile mücbir sebep nedeniyle ödeme süreleri ertelenen amme borçlarını faiz alınmaksızın veya yürürlükteki faiz oranından daha düşük faiz oranıyla tecil etmeye.

Görüleceği üzere, madde ile verilen yetkiye istinaden Maliye Bakanlığınca mücbir sebep hali ilan edilen durumlarda, amme alacaklarının faiz alınmaksızın veya yürürlükteki faiz oranından daha düşük bir oranla tecil edilebilmesi mümkündür.

3.3.8. Tecilin Sonuçları

Tecil talebinin kabul edilmesi durumunda mükellefler için tecil edilen borçların taksitle ödenmesi imkanı elde edildiği kadar geleceğe dair finansal planlama yapılması imkanı da kazanılmaktadır. Tecilin kabulü ile birlikte, kamu alacağının ödeme tarihi ve tutarları tecil faizi de hesaplanarak yeniden belirlenmekte, hangi aşamada olursa olsun takip işlemlerinin durmasıyla cebri icra riski ortadan kalkmaktadır. Tecil talep eden mükellefler, kendisine kesin tebligat yapılmaya dek kesinleşmeyi beklemeksizin talep formunda önerdikleri taksitleri düzenli olarak ödemek zorundadır. (Çelik, 2002, s.165-166)

Tecil talebinin reddedilmesi durumunda ise, red kararının borçluya tebliği ile tecil faizi hesaplanan borçlarını 30 güne kadar süre verilerek ödemesi istenmektedir. Borçlu bu sürede borcunu öderse, mevcut borcuna gecikme zammına göre daha düşük tecil faizi uygulanmaktadır. (Çelik, 2002, s.167)

Aşağıda tecil uygulamasının sonuçlarına alt başlıklar halinde değinilecektir.

3.3.8.1. Kamu Alacağına Faiz Uygulama Gereksinimi

Bugünkü ekonomik düzende insanlar ellerindeki paradan vazgeçmenin karşılığında belli bir bedel talep ederler. Kişiler paralarını veya alacaklarını başkalarında bırakma karşılığında da ilave bedel ister ve alırlar. Genel olarak “faiz” diyebileceğimiz bu ilave bedel, paraya olan talebi belirlemede önemli bir rol oynar. Bu nedenle likidite tercihi (elde para tutma isteği) piyasa faiz haddini belirleyen bir ölçü olarak da karşımıza çıkar.

Likidite tercihi doğrultusunda kişiler borç para verdiklerinde veya alacaklarının tahsilini belirli bir süre ertelediklerinde karşı taraftan istedikleri ilave bedelin nisbetini zamana göre arttırır veya azaltırlar.

Genelde ekonomik bir zorunluluktan kaynaklanan faiz, hukuki ilişkilerde önemli bir olgudur. Ekonomik açıdan bu durum servetin (ya da kısaca paranın) ister tüketim ister üretim amacıyla olsun, başkasının kullanımına bırakılması karşılığında alınan bir bedeldir; Zaman unsuruna göre hesaplanan bir tür “kiradır” (Kumrulu, 2008, s.237).

Teorik açıdan devletin zamanında tahsil edemediği alacaklarına faiz almasının haklılığı pratikten kaynaklanır. Zira kamu borçluları, gerek borçlarını fiilen ödememek veya ödemesi gereken borçları için yargı mercilerine itirazda bulunarak özellikle yüksek enflasyon süreçlerinin ekonomiye hakim olduğu dönemlerde devleti büyük ekonomik kayba uğratmaktadırlar. Ekonomideki yüksek enflasyon süreci ile de borçlular kamu borçlarını ödememekle büyük ekonomik çıkarlar elde etmektedirler. Bu şekilde hareket eden borçluları borçlarını ödemeye zorlamak için zaman içerisinde enflasyon nisbetleri paralelinde bir faizin gecikme zammı, tecil faizi, pişmanlık zammı gibi) borçlulardan istenmesi gerekir.

Borçlarını zamanında ödemeyen kamu borçlularından faiz talep eden devlet, bütün bunların yanında iyi niyetli borçlulara mali yönden daha az yük getirecek bir takım kolaylıklar da sağlamıştır.

Devlete ödemesi gereken borcunu zamanında ödemeyen borçlular, kendilerine tanınan kolaylıklar ve külfetleri bir arada değerlendirerek kendisine mali yönden en uygun ödeme yöntemini seçerler.

Tecil faizi asıl borcun ertelenmesi sebebiyle, devlete ait parayı kullanan pozisyonundaki borçlunun buna karşılık devlete ödemek zorunda kalacağı borçtur. Bu borç, aslı borca eklenen fer'i nitelikte bir borçtur. (Sonsuzoğlu, 2013, s.75)

Tecil faiz oranı başlangıçta %5 olarak⁴⁰ uygulanmaya başlanmış ise de zamanla ekonomideki faiz hadleri ile diğer etkiler de göz önünde bulundurularak bu oran zaman içerisinde yükseltilmiştir. Tecil faizi oranlarının değiştirilmesi tecil talebinde bulunacak olanlara tecil faiz oranlarının hangisinin uygulanacağını gündeme getirmektedir.

Tecil faizi, kamu alacağının tecil edildiği tarihten itibaren ödenecek taksit miktarına günlük olarak uygulanır ve taksitlerin ödeneceği günler itibariyle hesaplanan tecil faizlerinin ilgili oldukları taksitlerle birlikte ilgili kamu müessesesine ödenir.

Ödeme vadesine kadar tecil talep edilmediği ancak vade tarihinden sonra tecil talebinde bulunduğu takdirde de vade tarihi ile borcun tecilli sayıldığı tarih arasında geçecek süre için gecikme zammı uygulanması gerekir. Tecil isteminin reddi halinde tecili istenen borcu için gecikme zammı uygulanması söz konusu olmaktadır.

Tecil faizinin hesaplanması konusunda kanun hükmü bulunmamakla birlikte, basit faiz hesaplama yöntemine göre faiz hesaplaması yapıldığı görülmektedir. Tecil faizinin nasıl hesaplanacağı daha önce açıklanmış bulunmaktadır.

Tecil faizi kamu alacağının tecilli sayıldığı (Başvuru dilekçesi veya değerlendirme formunun düzenlendiği) tarihten itibaren ödenecek taksit miktarına günlük olarak uygulanacaktır.

Tecil faizi formüllerinde bir yıl 360 gün olarak ele alınmaktadır. Her ne kadar uygulamada tecil faizi hesaplamasında bir yıl 360 gün olarak ele alınmakta ise de Danıştay 3.D.2.12. 1986 tarih ve 2035/2409 Sayılı kararında, bir yılın 360 gün olarak ele alınacağı konusunda bir hüküm bulunmadığından ve faizin gün sayısına göre hesaplanmasından bahisle bir yılın gerçek gün sayısı olan 365 esas alınarak, tecil faizi hesaplanacağı kararını vermiştir (Danıştay Dergisi, sayı 66/67, s.152/160). Günlük Tecil faiz formülü aşağıdaki gibidir.

⁴⁰ Bkz. 25.01.1955 tarihli 249 Seri Nolu Tahsilat Genel Tebliği

Tecil Faizi =	Taksit Tutarı X Yıllık Tecil Faizi Oranı X Gün Sayısı
	36000

Tecil faizi; taksit tutarı esas alınabileceği gibi, kalan borç miktarı esas alınarak da hesaplanabilir. Birinci yöntemde faiz tutarları taksitler itibariyle artmakta, ikincisinde ise azalmaktadır. Diğer bir üçüncü yöntemde taksit ve tecil faizlerinin toplamının taksit sayısına bölünmesi şeklindedir.

Tecil talebi kabul edilen amme borçlusu belirlenen tecil faizlerine aylık taksitlerle birlikte vadesinde ödendiği takdirde tecil hükümlerinden yararlanabilecektir. Taksitlerden herhangi birini ödemediği takdirde ise tecil hükümlerine riayet etmemiş olacağından kamu alacağı muaccel hale gelmiş olacaktır.

Ancak tecil şartlarına uymama mücbir sebepten kaynaklanmış ise kamu alacağı müeccel hale gelmez.

Tecil edilen kamu alacağı için 6183 sayılı kanunun 51. maddesi gereğince normal vade tarihinden tecil tarihine kadar geçen süre için gecikme zammı uygulanacaktır. Gecikme zammı peşin alınabileceği gibi borç aslına eklenerek tecil de olunabilir.

3.3.8.2. Tecil Şartlarına Uyulmaması

Tecil şartlarının yerine getirilmemesi tecili hükümsüz kılar. Tecil şartlarının ihlali; tecil taksitlerinin hiç ödenmemesi veya birkaç taksit ödendikten sonra kalan taksitlerin ödenmemesi şeklinde olabileceği gibi tecil ile ilgili olarak gösterilmiş bulunan teminat veya haciz edilmiş malların değer kaybına uğramaları halinde tamamlanmaması veya yerlerine başkalarının gösterilmemesi şeklinde olabilir.

Aşağıda, tecil şartlarının ihlali durumlarında ortaya çıkabilecek farklı durumlar ele alınmaktadır.

3.3.8.2.1. Tecilin Geçerli Sayılması

1 Sıra Nolu Tahsilat Genel Tebliğine göre, tecil şartlarına uygun ödeme yapılmaması yani tecilin ihlali durumunda, borçlunun tecile yetkili makama başvurarak daha önce tecil edilen borca karşılık yapılan ödemelerin tecilli sayılması ve kalan tutarın da belirlenen plan dahilinde ödenmesinin istenmesi üzerine buna izin verilmesi “tecilin geçerli sayılması” anlamına gelmektedir.

Bu uygulamada, tecil faizinin hesabında geçerli sayılan tecil için yapılan ilk başvuru tarihi baz alınarak hesaplama ortaya konmaktadır.

Tecile yetkili makamlarca, tecil geçerli sayılsa da, ilk başvuru tarihinden itibaren verilebilecek azami süreyi geçemeyecek şekilde ödeme süresi verilmelidir.

2018/2 Seri Nolu Tahsilat İç Genelgesine göre, 6183 sayılı Kanunun 48/A maddesinin sekizinci fıkrası kapsamında, tecil şartlarını ihlal eden mükellefler, muaccel olan amme alacağının tecilinin geçerli olmasını, ihlalin gerçekleştiği tarihi izleyen ikinci ay sonuna dek talep ederlerse, tecil en fazla iki kez geçerli sayılabilmektedir.

1 Sıra Nolu Tahsilat Genel Tebliğine göre, mükellefin talebi üzerine süresi değiştirilmeksizin tecil geçerli sayılırsa, uygulanacak tecil faizi oranında da değişiklik yapılmayacak, farklı bir süre belirlenmesi nedeniyle faiz değişmesi olursa, bu durumda bakiyeye yeni süre dahilinde faiz uygulanacaktır.

3.3.8.2.2 Yeniden Tecil ve Tecil Yasağı

1 Sıra Nolu Tahsilat Genel Tebliğine göre, tecil şartlarının ihlal edilmesi durumunda, gerekli şartlar oluşmuş olması koşuluyla, daha önce tecil edilen alacağın yeniden tecil edilmesi mümkündür.

Yine aynı şekilde, 48/A maddesi kapsamında yapılan tecil işlemlerinde ise, tecil şartlarına uyulmazsa, tecil talep tarihinden itibaren beş yıl süreyle madde kapsamında tecil yapılması yasaklanmıştır. Bu hükmün her bir alacaklı vergi dairesi için ayrı ayrı uygulanacağı belirtilmiştir.

3.3.8.3. Taksitlerin Ödenmemesi

Taksitlerden birinin vadesinde ödenmemesi veya eksik ödenmesi erteleme ve taksitlendirmeyi hükümsüz kılar. Eğer borçlunun herhangi bir ödemede bulunması söz konusu değilse ve kamu alacağı için teminat alınmış ise teminat paraya çevrilerek alacak tahsil olunur.

Tecil talebinin kabulünden ve borçlunun bir veya birkaç taksit ödedikten sonra taksitleri ödememesi veya eksik ödemesi durumlarında, daha önce ödenmiş olan anapara ve faiz tutarları önce alacağın aslından indirilir. Kalan bir kısım varsa, bu tutar için, tahsil edildiği tarih itibarıyla gecikme zammı alınır.

Bu şekilde ödenmiş olan ancak tecil şartlarına riayet edilmemiş olması nedeniyle ödenen tutarın hangi borcu sayılacağı konusunda açıklık bulunmamaktadır. Ancak

yukarıda da belirtildiği gibi yapılan ödemelerin önce asıl borçtan sayılması görüşü ağırlık kazandığından uygulamaya bu yönde devam edilmektedir.

Belli bir ödemede bulunduktan sonra tecil şartlarının ihlal edilmesi nedeniyle tahsil edilemeyen kamu alacağına gecikme zammı uygulamasına devam olunur. Gecikme zammının hesabı uygulanan tecil faizi yöntemine göre değişiklik gösterir. Ancak, 1 Sıra Nolu Tahsilat Genel Tebliği ile belirlenen basit faiz formülü ile tecil açıklanması gerektiğinden bu husustaki ihtilaf giderilmiştir.

Tecil şartlarına uymayan borçlu tecil hükümlerinden yararlandırılmaz ve muaccel hale gelen kamu alacağına normal vade tarihinden alacağın tahsil edildiği tarihe kadar geçen süre için gecikme zammı tatbik edilir. Varsa tahsil edilmiş olan tecil faizleri bu gecikme zammından mahsup edilir. Daha önce ödenmiş tutarlar vergi aslından mahsup edilerek gecikme zammı kalan tutar üzerinden hesaplanır. (Şamlıoğlu ve Özbalcı, 1998)

3.3.8.4. Teminat veya Haczedilmiş Malların Değerinin Düşmesi

Tecil talebinde bulunan borçlunun göstermiş olduğu teminat veya haczedilmiş malları değer kaybına uğradığı takdirde borçluya bunların tamamlanması konusunda gerekli uyarı alacaklı amme idaresince yapılır. Bu uyarı sonunda borçlu teminatı tamamlamadığı takdirde tecil koşullarına uymamış olur ve tecil geçerliliğini kaybeder. Alacaklı kamu idaresi 6183 sayılı Kanunun 56. maddesi uyarınca; teminatın değer kaybetmesinden veya diğer nedenlerden dolayı teminatın paraya çevrilmesi yoluyla takibe geçer. Teminatın paraya çevrilmesinden sonra tahsil edilememiş borç kalmış ve bu borç için daha önceden ödeme emri çıkarılmış ise, tekrar ödeme emri çıkarılması gerekmez, doğrudan haciz işlemi yapılabilir. Şayet daha önceden ödeme emri çıkarılmamış ise önce ödeme emrinin çıkarılması bilahare cebri takibata geçilmesi gerekir.

3.3.8.5. Mücbir Sebep Hali

Tecil talebinde bulunan ve bu talebi kabul edilen yükümlü, taksitlerini mücbir sebeplerin mevcudiyetinden dolayı ödeyemediği takdirde tecil şartlarını ihlal etmiş sayılmaz. Mücbir sebep hali vergilendirme aşamasında geçerli olduğu gibi tahsil aşamasında da geçerlidir. Hangi hallerin mücbir sebep olacağı ise, 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 13. maddesi hükümleri doğrultusunda belirlenecektir.

Mücbir sebep halinin devam ettiği süre için ise tecil olunan amme alacağı için tecil faizi uygulanmayacaktır. (Danıştay 4. Daire E.1980/3181 K.191/848 sayılı K, Danıştay 7. Daire E.1967/28895, K.1968/1363 sayılı k.)

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

VERGİ HUKUKUNDA TECİL MÜESSESESİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ

Vergi hukukunda mükellef-idare ilişkilerinde, ekonomik ve mali açıdan büyük önem arz eden tecil müessesesi aşağıda öncelikle, ilkesel bağlamda vergilendirmenin temel ilkeleri ile 6183 sayılı Kanuna hakim olan ilkeler yönünden değerlendirilecektir. Daha sonra ise, yasal düzenlemeler ve mali ve ekonomik etkileri açısından konu ele alınarak değerlendirmeye tabi tutulacaktır.

4.1. Vergilendirme İlkeleri Açısından Tecilin Değerlendirilmesi

Kamusal hizmet finansmanı için gelir sağlama ilkesinden başka, vergilemenin amaçlarının gerçekleşmesi için uygulanan vergilerin ne gibi normlara tabi olduğu vergileme ilkeleri yoluyla açıklanmaktadır. (Turhan, 1993, s.190) Başka bir deyişle, vergiden beklenen fonksiyonların gerçekleşmesi adına uygulanacak verginin seçimi, tekniği, uygulama sürecinde göz önünde tutulması gereken ve vergiciliğin anayasası olarak nitelenen ilkeler, vergileme ilkeleridir. (Nadaroğlu, 2000, s. 299)

Maliye biliminin doğuşuyla ortaya konmaya başlayan vergileme ilkelerinin tartışılması, A.Smith tarafından ileri sürülen kuralların açıklanmasıyla yoğunluk kazanmış, müteakiben A.Wagner, J.S.Mill, J.B.Say gibi birçok kişi bu konuda görüş ileri sürmüştür. (Dikmen, 1973, s.213)

Sosyo-ekonomik, ideolojik ve verginin nitelik ve amaçsal değişimi doğrultusunda bu ilkeler de önemli değişime uğramıştır. (Turhan, 1993, s.190) Klasik vergilendirme ilkeleri olarak bilinen ve bugün hala geçerliliğini koruyan ilkeler adalet, belirlilik, uygunluk ve iktisadilik ilkeleri iken; modern vergilendirme ilkeleri ise, verimlilik, esneklik, genellik, eşitlik, yararlanma ve ödeme gücü olarak sıralanabilir. (Pehlivan, 2009, 145-159)

Vergilendirme ilkelerinden bazıları vergi yapılarının belirlenmesine, bazıları ise vergileme tekniğine yöneliktir. Vergileme tekniği ve vergi tahsilatına dair ilkeler; kanunilik, belirlilik, uygunluk, iktisadilik ve verimlilik şeklinde sayılabilir. (Gerçek, 2003, s.25)

Vergilendirmeden beklenen amacın temini için, yasal düzenlemelerin vergilendirme ilkelerine uygun ve gönüllü uyumu sağlayacak şekilde olması önem arz

etmektedir. Bu sebeple, tecil müessesesi ile ilgili olduğu değerlendirilen vergilendirme ilkeleri bağlamında konu aşağıda ele alınmıştır.

4.1.1. Kanunilik İlkesi

Kanunilik ilkesi, birey özgürlüklerinin devlete karşı korunması noktasında keyfi ve takdiri uygulamaların önüne geçecek ilkelerin kanun ile belirlenmesini temel alan bir ilkedir. Anayasa Mahkemesinin yerleşik içtihadına göre bu ilke, her türlü mali yükümlülüğün kanunla belirlenmesini ifade etmektedir. Yine söz konusu içtihadı göre bu ilkenin getirilme amacı, sınırsız ölçülere dayanan, keyfi ve takdiri uygulamalara yer verilmemesinin temin edilmesidir. (Güneş, 2008, s.12)

Demokratik sistemlerde halkın kendi iradesiyle kendisini vergilendirmesi, vergilendirme yetkisinin yasama organı eliyle kullanılmasıyla olur. Nitekim Anayasanın 73.maddesinde yapılan düzenleme de keyfiligi ve takdiri uygulamaları engelleyecek altyapının kanunlarla kurulmasını öngörmektedir. (Kaneti, 1989, s.36)

Kanunilik ilkesi, anlamını bütünleyen bazı boyutlara ya da alt ilkelere sahiptir. Öncelikle söz konusu ilkeden bahsedebilmek için bir vergi yasasının varlığı gerekmektedir. Bireyin korunması amacıyla “temsilsiz vergi olmaz” ilkesinin bir gereği olarak liberal ve demokratik bir devletin parlamentosunun ürünü olması, “kanunsuz vergi olmaz” ilkesi gereğince verginin yalnızca kanunla düzenlenmesi, “verginin belirgin olması” ilkesi gereğince de bu yasanın verginin ana unsurlarını dikkate alan tam bir vergi kanunu olması gerekmektedir. Bu hususlar, devlet tarafından verginin mutlaka alınması gerektiğini ifade eden “verginin alınması zorunluluğu” ilkesi ve vergi alınması gerektiğinde zor kullanmayı ifade eden “verginin zorla yürütüm yoluyla alınması” ilkesi ile de yakından ilişkilidir. Kanunilik ilkesinin anlam ve canlılık kazanması da “yasal idare” ilkesi kanunla düzenlenen nesnel düzenlemelere göre oluşturulan öznel işlemlerin kanuna uygun olmasıyla mümkündür. (Güneş, 2008, s.12-13)

Verginin belirgin olması ilkesi, kanunilik ilkesinin maddesel yönünü oluşturur. Bu ilke bağlamında Anayasa Mahkemesi içtihadından da görüldüğü üzere, verginin matrah ve oranı, tarh ve tahakkuku, tahsil usulleri, yaptırımları, zamanaşımı belirgin olmalıdır. (Güneş, 2008, s.12-17)

Bu çerçevede 6183 sayılı Kanunun, tahsil aşamasına dair usul kurallarını belirlediği, salt vergi politika tedbirlerinin hızlı alınıp uygulanması için bazı hususlarda

yasada belirlenen sınırlar içerisinde yürütme organına vergilendirme yetkisini devredebildiği görülmektedir. (Gerçek, 2003, s.26)

Gerçekten de günümüzde kanunların yapılışının kolay olmaması, yasama meclisi toplantı sürelerinin yetersizliği, özellikli ve acil durumlar, konuyu bütün ve ayrıntılı düzenlemesinin olanaksız olması, gelecekteki hazırlık ve düzenlemeler, esneklik ihtiyacı, ekonomik, teknik ve bilimsel gelişimi izleyecek ve çözüm üretecek dinamik organlara duyulan ihtiyaç gibi nedenlerle yürütmeye kanunlara bağlı kalmak suretiyle düzenleme yapma yetkisi tanınmaktadır. (Güneş, 2008, s.153-156)

Nitekim, tecil müessesesini düzenleyen 6183 sayılı Kanunun 48 ve 48/A maddeleri incelendiğinde de kanun koyucunun 36 aya kadar tecil ve taksitlendirme hakkını çok zor durum halinde olan borçluya tanıdığı, kanun maddelerinde genel çerçevenin çizildiği görülmektedir.

Anayasal olarak idarenin yetkilerinin kanunla belirlenmesi bir zorunluluktur. Belirlenen şartların gerçekleşmesi hallerinde belirli kararları alabilme ya da farklı çözümler arasından birini seçme idarenin tercihine bırakılmışsa bu durumda takdir yetkisinin varlığından söz edilebilmektedir. (Seçkin ve Üstün, s.572)

Ancak borçlunun çok zor durum halinin tespiti, taksit sayısı, tecil talebinin kabulü ya da reddi, hangi alacakların tecil kapsamına alınabileceği ve uygulanacak tecil faizi oranının belirlenmesi gibi hususlar madde metninde belirlenmemiş, idarenin takdirine bırakılmıştır. Bununla birlikte idare, hangi koşullarda nasıl karar verileceği noktasında keyfiyeti önleyecek şekilde tali mevzuat ile düzenlemeler yapmıştır. Böylece, sayılan hususların tamamı tebliğ ve iç genelgelerle belirlenmiştir.

Yukarıda da görüleceği üzere, tecil uygulaması kapsamında çok zor durum halinin ve buna bağlı olarak yapılacak taksitlendirme işlemlerinin kişisel bazı değerlendirmeleri zorunlu kılması, buna ek olarak da tecil edilebilecek alacakların kapsamı ya da uygulanacak faiz oranlarının ise ekonomik koşullar dikkate alınarak belirlenmesinin zorunlu olması bu noktalarda idareye takdir yetkisi tanınmasını zorunlu kılmaktadır.

Ancak, özellikle tecil faizi oranının belirlenmesi yetkisinin Hazine ve Maliye Bakanlığına bırakılması, kanunilik ilkesi ile bağdaşmadığı ve hukuki güvenlik ilkesine ters düştüğü noktasında eleştiriye konu olmaktadır. (Sonsuzoğlu, 2013, s.85)

4.1.2. Belirlilik İlkesi

A.Smith tarafından ortaya konan ve eşitlik ile adalet ilkelerinden bile önemli görülen bu ilkeye göre, mükellefler ödeyecekleri verginin tutarını, tahsil usullerini açık ve kesin şekilde bilmelidir. (Erginay, 1995, s.129) Neumark'a göre, bu ilkeye göre vergi kuralları mükelleflerce uzmanlık gerektirmeksizin anlaşılabilir. (Gerçek, 2003, s.26)

Belirliliğin sağlanması için tahsilata dair kuralların açık ve kesin olması gerekmektedir.

Başka bir deyişle vergilendirmeye dair esaslı unsurlarının ilgili düzenleyici işlemlerde gösterilmesini gerekli kılmaktadır. (Erkin, 2012, s.241)

Tecil müessesesi bakımından da, Anayasal anlamda temelleri atılan vergilendirme işleminin tahsilat usulleri 6183 sayılı Kanunla belirlenmiştir. Ayrıca, bir önceki bölümde de açıklandığı üzere, takdir yetkisinin sınırlarının belirlenerek keyfiyetin önlenmesi amacıyla da birçok husus tali mevzuat aracılığıyla düzenlenmiş, belirlilik sağlanmıştır.

Bu bağlamda, kanun, tebliğ ve iç genelgelerle, tecil edilecek kamu alacaklarının türleri, alınması gereken teminat çeşitleri ve tutarı, faiz oranı ve taksit sayısı ve tutarının belirlenmesi için uygulanacak analiz koşulları bu düzenlemelere örnek gösterilebilir.

4.1.3. Uygunluk İlkesi

Doğrudan tahsilat usulünü belirleyen ve A.Smith tarafından ortaya konan bu ilkeye göre, mükellefler açısından verginin en uygun zaman, yer ve ödeme şekliyle ve gerekirse taksitler halinde ödenmesi gerekir. (Dikmen, 1973, s.220) Mükelleflerin ödeme aşamasında kendilerine kolaylık sağlanmasını beklediği bilinmekle birlikte, mümkün olduğunca kolaylık, gerektiğinde sertlik bu ilke gereğince. (Aksoy, 1998, 223) Özellikle devletle mükellef arasında kurulan ilişkilerin kötü olduğu, vergiye bakış açısının olumsuz, vergi ahlakının zayıf olduğu ülkelerde bu ilke önemli rol oynamakta, vergi kaçakçılığını minimize edip vergi gelirlerini artırmaktadır. (Muter vd. 2003, s.159)

Tecil uygulaması, kanun ve madde gerekçesi incelendiğinde görüleceği üzere, mükelleflere ödeme kolaylığı getiren, modern bakış açısı ile mükellef lehine yapılmış bir düzenlemedir. Bu haliyle çok zor durumda olan mükelleflerin borç ödeme kabiliyetlerini yitirmeden ve sürekli kamu kaynağının kurumasına mahal vermeden ilerleyebilmeleri için, borç belli süreliğine tecil edilerek taksitlendirilmekte ve

mükelleflerin kendileri için uygun zamanlarda ödeme yapabilmeleri temin edilmeye çalışılmaktadır. Yine vergi dairesine gitmeksizin internet üzerinden ödeme yapılabilmesi de uygunluk ilkesinin işlerliğini göstermektedir.⁴¹

4.1.4. İktisadilik İlkesi

A.Smith tarafından ortaya konan bu ilke, dar anlamda “ucuzluk ilkesi” olarak da ele alınmakta, tarh ve tahsil giderlerinin mümkün olduğunca az olması gerektiğini ifade etmektedir. (Turhan, 1993, s.208) Bu ilke doğrultusunda idari etkinliğin temel kriteri, gelir toplama noktasında yapılan harcamanın azlığı olarak görülmektedir. (Gerçek, 2003, s.28) Bu bakış açısı iktisadilik ilkesinin dar anlamıyla yorumlanması olarak kabul edilmektedir. (Muter vd. 2003, s.159)

İlkeyi geniş anlamıyla ele alan yazarlara göre ise, iktisadilik ilkesi, verginin iktisadi faaliyetlere mümkün olduğunca az zarar vermesi gerekliliğini ifade etmektedir. (Muter vd. 2003, s.159)

Aşağıda tahsilatta iktisadilik ilkesi başlığı altında da açıklandığı üzere söz konusu ilke çerçevesinde tecil uygulamasının; tahakkuk itibariyle kesinleşmiş alacaklar ve takip eden süreçte cebri icra uygulanması gereken alacakları, bu yollara başvurmaksızın daha ucuz maliyetle tahsil imkanı getirmesi, tecil edilen alacak tutarı üzerinden tecil faizi alınması yoluyla alacağın tahsilinin gecikmesi nedeniyle oluşan zaman kaybının telafi edilmesi, teknolojinin getirdiği imkanlar dahilinde borcun tahsili noktasında sürat ve maliyet avantajı kazandırması, vergi bakiyesini engelleme olanağı getirmesi, borçlunun geleceğini ve dolayısıyla tahsilatın devamlılığını koruması ve nihai olarak kamu alacaklarının tahsilini sağlayarak kamu harcamalarının finansmanında başvurulabilecek borçlanma gibi alternatif yolların maliyetine katlanmayı azaltıcı etkisi gözetildiğinde, iktisadilik ilkesine uygun olduğu söylenebilir.

4.1.5. Verimlilik İlkesi

A.Wagner tarafından ortaya konan bu ilkeye göre, belli bir dönem için vergiden beklenen tahmini gelirin, bu dönem içerisinde ve en az kayıpla hazineye girmesi gerekmektedir. (Sayar, 1975, 101-102) Bu ilkeye göre, gecikmeli ancak olması gereken

⁴¹ Tecil edilen borcun niteliğine göre, 6552, 6736, 7020, 7143 sayılı Kanunlar kapsamındaki taksit ödemeleri “Tecilli Borç Ödeme” ve 6183 sayılı Kanunun 48 inci maddesi kapsamındaki tecil taksit ödemeleri ise “Belge Numarası İle Ödeme” ekranlarından yapılabilmektedir. Bkz. https://ivd.gib.gov.tr/tvd_side/main.jsp?token=d1078f5e3dc646b78d5d4e5842f21e97feb48d366bc7617458b6679dec12675154a01fccc42292bb04d926bc259dbc75e39dd8e202535fd70a7098396c74a6f7 Erişim tarihi 20.07.2019

miktara uygun vergiye nazaran zamanında toplanan vergi, olması gerekenden az bile olsa tercih edilmektedir. (Yılmaz, 2009, 321)

Tahakkuk etmiş vergilerin vadesinde ve mali yıl bitmeden tahsili, ödenmeyen ve ertelenen borçlarla uğraşmak istemeyerek tahsilat oranlarını %100 yapmayı amaçlayan vergi dairesi yönünden temel sorunlardandır. (Özer, 1979, s.216)

Bu çerçeveden bakıldığında tecil uygulaması, borcun ait olduğu dönemde ödenmesinin, borçlunun çok zor durumundan kaynaklı olarak mümkün olmamasından ortaya çıkan bir durum olması nedeniyle verimlilik ilkesinin kurallarına uygun görülmemektedir. Zira, bu uygulama ile belli bir dönem için tahmini olarak belirlenen gelir ait olduğu dönemde tahsil edilememekte, tecil edilmekte, tecilin ayrılmaz parçası olarak taksitlendirilerek belli bir vade içinde tahsili amaçlanmaktadır.

Ancak tahakkuk edip kesinleşen alacağın eksiksiz ve gerekirse tüm yaptırımlar uygulanarak hazineye intikalinin sağlanması, verimlilik ilkesinin tahsilata verdiği görev olarak ele alınacak olursa (Gerçek, 2003, s.28) tahsilat aşamasında karşımıza çıkan tecil işleminin verimlilik ilkesine uygun bir uygulama olacağı sonucuna varılacaktır. Zira bu bakımdan tecil, verimlilik ilkesine uygun olarak tahsilatın devamlılığını sağlayacak şekilde mükelleflere ödeme kolaylığı sağlayan ve mükelleflerin gönüllü uyumunu artıran bir uygulama olarak görülmektedir.

4.2. 6183 Sayılı Kanuna Hakim Olan İlkeler Bakımından Tecilin Değerlendirilmesi

Devlet için vazgeçilmez bir finansman aracı olması nedeniyle, kamu ve idare hukukunun, toplumsal çıkarın özel çıkardan üstün tutulması normu temelinde, vergilerin takip ve tahsili için devletin egemenlik hakkına bağlı olarak özel alacaklardan ayrı hukuki imtiyaz ve kolay, seri ve etkin usuller benimsenmiştir. Her ne kadar finansman ihtiyacının giderimi üstün bir konumda olsa da bireyin korunması ve keyfiyetin önlenmesi için 6183 sayılı Kanun ile tahsilata dair temel ilkeler benimsenmiştir. Bu ilkeler tahsilatın devamlılığı, vergi alacağının kesinleşmesi, tahsilatta iktisadilik, vergi alacağının güvence altına alınması, mükelleflere kolaylık sağlanması ve yazılılık olarak sıralanabilir. (Gerçek, 2003, s.11)

Bu bölümde, tecil işlemi tahsilata hakim olan ilkeler bağlamında değerlendirilecektir.

4.2.1. Tahsilatın Devamlılığı İlkesi

Kamu hizmetleri bir kez ortaya çıkınca kesintisiz ve sürekli olarak yapılmasını gerektirir. (Giritli ve Akgüner, 1987, s.136) Bu durum da tüm kamu hizmetlerinin sürekli ve düzenli olarak finansmanı sorununu ortaya çıkarmaktadır.

Kamu hizmetlerinin finansmanı ve devamlılığını sağlamaya yönelik olarak düzenlenen tahsilatın devamlılığı ilkesi kapsamında idare re'sen yürütme yetkisi kapsamında, (Gerçek, 2003, s.12) gerekirse cebir kullanarak tahsilatı her şeye rağmen yapmak zorundadır. (Turhan, 1993, s.22)

Daha önce de yer verildiği üzere, 6183 sayılı Kanun Gerekçesinde bu husus *“Âmme hizmetlerinin devamlı olarak ilenmesinin zaruri bulunması, bu hizmetlerin karşılığını tekil eden vergi, resim, harç ve saire gibi âmme idarelerinin her türlü gelirlerinin belli sureleri içinde ve kısa zamanda tahsilini zaruri kılmaktadır.”* şeklinde ifadesini bulduğu görülmektedir.

Tahsilatın devamlılığı için devletin, tahsilatın yapılmasından sonra borçlunun ekonomik durumunu da gözetmesi gerekmektedir. Bu sebeple, sağlanan avantajlara ek olarak, zamanaşımı, tahsilatın geri bırakılması, verginin tecili ve terkini gibi müesseselerden yararlanmaları mümkün kılınmıştır. (Gerçek, 2003, s.97)

Kanun gerekçesinde de ifade edildiği üzere, mükellefe modern bakışın bir delili olarak uygulamaya konan tecil, kamu alacağının tehlikeye düşürülmeksizin tahsilinin sağlanması amacıyla ödeme ertelenmekte ve hatta taksitlendirilmekte, karşılığında ise ödemenin geciktiği bu süre için tecil faizi alınmaktadır.

Açıklamalardan da görüleceği üzere, kamu hizmetlerinin finansmanının sağlanması ve dolayısıyla kamu hizmetlerinin sunumu noktasında kritik öneme haiz olan tahsilatın devamlılığı ilkesinin etkin şekilde uygulanabilmesi noktasında tecil ve taksitlendirme uygulaması da önemli bir yer tutmaktadır. Zira, kamu alacaklarının tahsil edilememesi durumu, bu sorun giderilene dek kamu hizmetlerinin sunumu noktasında azalışa sebebiyet verebilecek ve/veya finansman noktasında borçlanma gibi alternatif çözüm arayışlarının önünü açacaktır.

4.2.2. Vergi Alacağının Kesinleşmesi İlkesi

Alacağın “ödenmesi gereken aşamaya gelince” veya “kesinleşince” istenmesini ifade eden bu ilke doğrultusunda alacağın borçludan ne zaman isteneceği hususu tahsilatın ruhunu oluşturur. (Gerçek, 2003, s.13)

Vergi alacakları için borcun vadesi, vergi kanunları ve belli şartlar dahilinde Maliye Bakanlığınca belirlenir. VUK'un 111.maddesine göre belirlenen ödeme süresinin son günü borcun vadesidir. Vergiyi düzenleyen kanunlarda yer alan normal ödeme zamanlarına ek olarak VUK'un 112.maddesinde yer alan özel ödeme zamanları da mevcuttur. Böylece, vergi kanunlarında ödeme zamanı, normal ve özel ödeme zamanı başlığı altında iki ayrı grupta düzenlenmiştir. (Gerçek, 2003, s.78)

Tecil bakımından bu ilke değerlendirildiğinde, tecil işleminin yapılabilmesi için borcun tahakkuk etmesinin yeterli olduğu görülmektedir.

Zira, tahakkuku itibariyle kesinleşmiş borç ödenmeden önceki tüm aşamalarda tecil talep edilebilir. Borç ödenmesi gereken aşamaya geldikten sonra henüz vadesi gelmeden, vadesi dolmuşsa tahsil dairesi ödeme emri göndermeden önce veya ödeme emri tebliğ edildikten sonra, haciz yapılmışsa haczedilen mallar paraya çevrilmeden önce tecil talep edilmesi mümkündür. (Yılmaz, 2015, s.489)

Alacak, muaccel olmuş olsa dahi, tecil uygulamasına konu edilmekle müeccel hale gelmekte, kendisinin ayrılmaz bir parçası olan taksitlendirme uygulaması ile de yeniden vade tarihleri belirlenerek düzenlenmektedir.

Yine, tecil edilmiş amme alacakları ile ilgili olarak yargı mercilerince yürütmenin durdurulması kararı verilmesi halinde tecil uygulamasının nasıl yapılacağı 6183 sayılı Kanunun 49.maddesinde düzenlenmiştir.

4.2.3. Tahsilatta İktisadilik İlkesi

Adam Smith tarafından belirlenen “vergilemede iktisadilik ilkesi” nin dar anlamda bir yorumlaması olan bu ilke, (Gerçek, 2003, s.14) vergi toplama maliyetinin en aza indirilmesini (Aktan, 1990b, s.42) başka bir deyişle vergi memurlarının maliyeti ile tahsil ettikleri rakam arasında maliyet düşüklüğünü ifade eden “tahsilatta ucuzluk” ve verginin vergi bakiyesine sebebiyet vermeden vadesinde kolay ve seri alınabilmesini ifade eden “tahsilatta sürat” alt başlıklarında ele alınan (Özer, 1979, s.17-18) ve bugün vergi toplama maliyetine mükelleflere yüklenen ödevlerinden kaynaklı uyum maliyetlerinin de eklendiği (Devrim, 1979, s.20) bir çerçevede ele alınmaktadır.

Başka bir deyişle tahsilatta iktisadilik ilkesi, kamu alacağının en az masrafla ve en kısa sürede hazineye intikalini sağlamayı ifade eder. (Gerçek, 2015, s.19)

Söz konusu ilke çerçevesinde tecil uygulamasının; tahakkuk itibariyle kesinleşmiş alacaklar ve takip eden süreçte cebri icra uygulanması gereken alacakları, bu yollara başvurmaksızın daha ucuz maliyetle tahsil imkanı getirmesi, tecil edilen

alacak tutarı üzerinden tecil faizi alınması yoluyla alacağın tahsilinin gecikmesi nedeniyle oluşan zaman kaybının telafi edilmesi, teknolojinin getirdiği imkanlar dahilinde borcun tahsili noktasında sürat ve maliyet avantajı kazandırması, vergi bakiyesini engelleme olanağı getirmesi, borçlunun geleceğini ve dolayısıyla tahsilatın devamlılığını koruması ve nihai olarak kamu alacaklarının tahsilini sağlayarak kamu harcamalarının finansmanında başvurulabilecek borçlanma gibi alternatif yolların maliyetine katlanmayı azaltıcı etkisi gözetildiğinde, tahsilatta iktisadilik ilkesine uygun olduğu söylenebilir.

4.2.4. Vergi Alacağının Güvence Altına Alınması

Borçlulara çeşitli kolaylıklar getirilirken aynı zamanda da kamu alacaklarının güvence altına alınması gerekir. (Çelik, 2002, s.37) Kamu alacağının imtiyazlı alacak kabul edilmesinin bir sonucu olan vergi alacağının güvence altına alınması ilkesi kapsamında(Gerçek, 2015, s.17) egemenlik hakkına dayanarak devlet, imtiyazlı kıldığı alacaklarıyla ilgili tahsil ve takip aşamaları için özel icra usulüyle birlikte bazı güvenlik tedbirleri öngörmüştür. Mükelleflerin vergi borcundan kurtulma yollarının kapatılması, ödenmeyen vergilerin hızlı, kolay ve en az formalite ile cebren tahsilini amaçlayan “vergi alacağının güvence altına alınması ilkesi” çerçevesinde 6183 sayılı Kanun ve bu kanunda getirilen teminat isteme, ihtiyati haciz-tahakkuk, rüçhan hakkı gibi düzenlemeler yapılmıştır. Alacağın korunmasına dair tedbirlere başvururken, hazinenin gelir kaynaklarının kurutulmaması adına mükelleflerin iktisadi faaliyetlerinin engellenmemesine dikkat edilmelidir. (Gerçek, 2003, s.15)

6183 sayılı Kanunun “Amme Alacaklarının Korunması” başlıklı birinci kısmının ikinci bölümü dokuz ila 36.maddelerde bu kapsamda hükümlere yer vermektedir. Yine Kanunun izleyen bölümlerinde cebri icraya yönelik yapılan düzenlemeler de söz konusu ilkenin vücut bulmuş halidir.

Tecil uygulaması bakımından konu değerlendirildiğinde, 6183 sayılı Kanunun 10. ve 11. maddesi kapsamında tecil edilecek borca karşılık belirtilen tutarda teminat alınmasının şart koşulması yoluyla vergi alacağının güvence altına alınmasının amaçlandığı görülmektedir. Ayrıca, tecil edilen alacak üzerinden tecil faizi hesaplanarak tahsil edilmesi yoluyla da, vergi alacağının zaman kaybı nedeniyle olası değer kaybının engellenmesine çalışıldığı değerlendirilmektedir.

4.2.5. Mükelleflere Kolaylık Sağlanması İlkesi

Özel hukuk ilişkisinde borçlunun ekonomik durumu alacaklıyı çok ilgilendirmeyebilir. Ancak devlete borçlu olanlar devletin sürekli gelir kaynağını teşkil eder. Devamlı ve dengeli şekilde kamu hizmetinin sürdürülebilmesi için süresinde tahsili gereken alacağın uzun süre mükellefin zimmetinde bırakılmasına imkân yoktur. (Özer, 1979, s.136) Devletin gelir kaynağını kurutmaması adına, alacağını tahsil ettikten sonraki aşamada borçlunun durumunu gözetmesi gerekir. (Kumrulu, 1981, s.653) Bu nedenle de Adam Smith tarafından belirlenen bu ilke ile en uygun zamanda ve en elverişli şartlarda verginin alınması gerektiği belirlenmiştir. Mükelleflere bu çerçevede zaman, mekan ve ödeme kolaylığı sağlanmaktadır. Mükellef açısından en uygun zamanda, bankalar gibi en uygun yerde ve en rahat, zahmetsiz şekilde ödenmesi kolaylık sağlama ilkesinin içeriğini oluşturmaktadır. (Gerçek, 2003, s.16) Aslında borçlulara tanınan hakları ifade eden bu ilke kapsamına yasal koşulların varlığı halinde tecil ve terkinden yararlanma, tahsilatı geri bırakma gibi kurumlar da girer. (Gerçek, 2015, s.16)

6183 sayılı Kanun gerekçesinde de ifade edildiği üzere “*kamu alacaklarının takip ve tahsilinde, umumi takip sisteminden ayrı ve daha kolay, seri ve müessir usulleri ihtiva eder** özel bir takip sisteminin mevcudiyetine lüzum hissettirmiş” olması sonucu Tahsili Emval Kanunu ile başlayan vergi icra hukuku düzenlemeleri, modern takip usullerini benimseyen 6183 sayılı Kanun ile devam etmiş, Kanun gerekçesinde de ifade edildiği üzere tecil gibi kamu borçlusuna modern bakış anlayışının bir tezahürü olarak mükellef lehine oluşturulmuş kurumları bünyesinde barındırmıştır.

Bu nedenle, mükelleflere kolaylık sağlama ilkesinin kanunun ruhunda bulunduğu ifade edilmesi gerekmektedir.

Daha önce de ifade edildiği üzere tecil, borçlular için getirilmiş bir ödeme kolaylığıdır. Tecil uygulaması kapsamında getirilen düzenlemelere mükelleflere kolaylık sağlanması ilkesi çerçevesinde bakıldığında ise, mükellefler için “çok zor durum” halinin tespitine bağlı olarak, borçlarının tecil edilmesini isteme hakkı tanınmıştır. Çok zor durum hali esasen borçlu için borcunu ödeme noktasında en uygun zamanda olmadığını gösteren bir ölçüt mahiyetindedir. Bu sebeple de, çok zor durum hali tespit edilen borçlulardan teminat ve faiz alınmak suretiyle borçlarının 36 aya kadar tecil edilmesi olanağı getirilmiştir.⁴² Yine tecil edilen borçların mükellefler tarafından

⁴² 6183 sayılı Kanunun 48/A maddesine göre tecil süresini 60 aya kadar uzatmaya Cumhurbaşkanı yetkilidir.

ayrıca internet ortamında ödenebilmesi, borçluların kendileri için en uygun mekan ve ödeme yolunu kullanabilmelerini sağlamaktadır.

Tüm bunlarla birlikte, tecil ve taksitlendirme kolaylığından faydalanacak olanların vergiyi bir finansman kaynağı olarak görmelerini önlemek veya gerçekte zor durumda olmayanların bu kolaylıktan yararlanmalarını engellemek için tecil faizi alınması yoluna gidildiğinin de unutulmaması gerekir.

4.2.6. Yazıllık İlkesi

Tahsilatta yazıllık ilkesi, idari işlemlerin yazılı olması kuralından doğmaktadır. Hukukun genel prensiplerinden olmayıp, içtihatlarla benimsenen ve idarenin yaptığı işlemlerin niteliğini ve aşamasını ispat için önemli yararı olan bu ilkeye Anayasanın 125.maddesinde, 6183 sayılı Kanunun 40, 46, 55, 59. Ve VUK'un 21. Maddesinde rastlamak mümkündür. (Gerçek, 2003, s.17)

Tecil uygulaması da yazıllık ilkesi kapsamında kanuni alt yapısı kurulan bir müessesedir. Zira tecil için öncelikle borçlunun yazılı başvurusu gerekmektedir. “**Tecil ve Taksitlendirme Talep Formu**” ile başvuruda bulunma şartının yanında, formun eksik olması halinde mükelleften eksiklerini gidermesinin yazıyla istenmesi, teminat gösterilmesi ve tecil şartlarına uygun şekilde ödeme yapacağının yazılı olarak taahhüt edilmesi bir arada değerlendirildiğinde, tecil sistematığının idari işlemlerin yazılı olması ilkesine uygun şekilde oluşturulduğu değerlendirilmiştir.

4.2.7. Alacaklının Para İle Tatmini İlkesi

Cebri icrada borçlunun haczedilen mallarının alacaklıya devri mümkün olmayıp satış yoluyla alacaklılar para ile tatmin edilirler. Başka bir deyişle tahsil, el koyma ile değil, paraya çevrilme ile olur. (Gerçek, 2015, s.19)

Tecil bakımından söz konusu ilke ele alındığında, uygulamanın cebri icra yollarına başvurularak kamu alacağını tahsil etmeyi denemekten veyahut borçlunun ödeme yapamadığı durumlardan daha iktisadi olduğu değerlendirilmektedir.

Ayrıca tecil uygulanan alacak taksitlendirilmesi durumunda yeni bir ödeme planı dahilinde alacaklı için parasal tatmin oluşturacağı gibi, tecil edilen borç için teminat alınması nedeniyle, tecil kurallarına riayet edilmemesi durumunda teminatın paraya çevrilmesi ya da haczedilen malların satışı yoluyla alacaklının para ile tatminini de sağlanacaktır.

4.2.8. Hapis Cezası Uygulamama İlkesi

Günümüzde kamu borçları da dahil olmak üzere, borç ödenmediği gerekçesi ile hapis cezası verilmesi olanaksızdır. (Gerçek, 2015, s.18) 6183 sayılı Kanun öncesinde dahi, borç için hapis esası kaldırılmıştır.(Özer, 1979, s.137)

6183 sayılı Kanun gerekçesi incelendiğinde, borç için hapsin borçluyu iktisadi faaliyetten alıkoyarak kazanç elde edip borç ödemesini engelleyen makul olmayan bir vasıta olduğu ifade edilmektedir. (Özer, 1979, s.137 ; Çelik, 2002, s.37)

Modern icra hukuku şahıs üzerinde değil, malvarlığı üzerinde cebri icrayı benimsemiştir. Malvarlığına el konulup paraya çevrilmesiyle alacaklının tatminini benimseyen bu modelde de insani ve sosyal bazı gerekçelerle haczin sınırları vardır. Kamu alacakları için sadece ödeme emri tebliğ edilmesine rağmen yedi gün içinde mal bildiriminde bulunulmaması halinde hapsen tazyik işlemi uygulanabilir. (Gerçek, 2015, s.18) Bu da esasen ceza niteliğinde değil, zorlayıcı bir unsur niteliğindedir.

Görüleceği üzere bu uygulama da borcunu ödememeden kaynaklı olmayıp, süresinde mal bildiriminde bulunmamanın bir sonucudur.

Tecil uygulaması kapsamında getirilen düzenlemelere bakıldığında ise, tecil koşullarına riayet edilmemesi halinde tecil bozulacaktır. Bu durumda borç muaccel hale gelecek, gecikme zammı hesaplanarak gerekli mahsuplaşmalar yapılacak ve teminat alınmışsa paraya çevrilecektir.

Görüleceği üzere, tecil bakımından da bu ilkeye aykırı bir düzenleme yoktur.

4.2.9. Modern Tahsil Yöntemleri Kullanma İlkesi

Mükelleflere gerektiğinde tecil ve taksitlendirme imkanı sunulması, af ve terkin usulü benimsenmesi, ödeme için belli ve sabit yer temini, çek, banka vb. usullerle ödeme kolaylığı getirilmesi (Özer, 1979, .136) takip ve tahsilde formalitelerin azaltılması, hızlı ve etkin takip ve tahsili olanaklı kılan mevzuat hükümlerinin kabul edilmesi ve kaynağın kurutulmaması (Çelik, 2002, s.37) bu kapsamda sayılmakta olup, 6183 sayılı Kanunun tecile ilişkin madde gerekçesinden de görüleceği üzere, tecil bu çerçevede modern bakış açısıyla mükellef lehine getirilmiş bir uygulamadır.

Esasen tecile ilişkin getirilmiş özel bir ödeme yöntemi olmamakla birlikte, 6183 sayılı Kanuna hakim olan modern anlayış çerçevesinde düzenlenen Kanunun ödemeye dair hükümleri tecil hükümleri açısından da geçerlidir.

4.3. Yasal Düzenlemeler Açısından Tecilin Değerlendirilmesi

4.3.1. Tecil Konusunda Karar Vermede İdareye Takdir Yetkisinin Tanınması

Bilindiği gibi, yönetimin tüm kamu hizmetlerini nasıl yerine getireceği konusunda yasalarla önceden tespitler yapmak güçtür. Bu nedenle yönetime belli konularda takdir yetkisi tanımak görevlerin niteliği yönünden zorunludur. Yönetim kendisine tanınan bu yetkiyi, yasaların gösterdiği sınırlar içinde ve kamu yararı için kullanmak zorundadır (Gözübüyük ve Akıllıoğlu, 1992, s.256)

İdarenin takdir yetkisini kullanırken uyması gereken ilkeler sabittir. Bu ilkelerden bir tanesi de takdir yetkisinin kullanılması sırasında, her şeyden önce yasanın koyduğu sınırlar içinde kalmak ve eşitlik ilkesine önem vermektir.

Oysa tecil talebinde bulunan borçluların “çok zor durumda” olduklarının tespit ve değerlendirilmelerinin, kanunun tanıdığı sınırlar içinde ve eşitlik ilkesine göre yapıldığını tespit etmek oldukça güçtür.

Özellikle de bu yetkinin bir kısmının yurt çapında Vergi Dairesi Başkanlıkları, Defterdarlıklar, Vergi Daireleri, Mal Müdürlükleri ve tecil komisyonlarına devredildiği göz önünde bulundurulacak olursa, kanuni sınırlar içinde ve eşitlik ilkesinin uygulanarak takdir yetkisinin kullanılması oldukça esnek bir kavramdır.

Ekonomik ve coğrafi koşulların farklılık arz ettiği iki ayrı bölgede bulunan borç miktarları ile diğer ekonomik güç ve rasyoları aynı olan iki kamu borçlusundan birini ilgili kamu idaresi tecil hakkından yararlandırırken diğer kamu idaresi borçlunun tecil talebini reddedebilir.

Bu nedenle kamu hizmetlerinde kullanılacak kamu alacaklarının tecil edilmesi gibi son derece önemli bir konuda bu haktan yararlanacakları veya yararlanamayacakları, belirlemede idarenin takdir yetkisini belli esaslara oturtmak oldukça güçtür.

Bu sebeple tecil taleplerinin değerlendirilmesinde kesin somut ölçüler getirecek yeni düzenlemelere gidilmesinde yarar olduğu değerlendirilmektedir.

Her ne kadar mali göstergeler kullanılmak suretiyle çok zor durum halinin tespiti ile bu sorun giderilmeye çalışılmakta ise de, bu noktada da mükelleflerin kayıtlarının gerçeği yansıtmadığı, bilanço üzerinde makyajlama yapıp yapılmadığı gibi hususlar gerçekten bu kriterin sağlıklı belirlenmesi noktasında ortaya çıkan ana sorunlar olarak görülmektedir.

Bilindiği üzere mükellefler, menfaat sağlamak amacıyla bilanço oluşturulurken muhasebe ve bilanço ilke ve esaslarına bilerek uymayabilmektedir. Bu makyajlama,

daha fazla kredi alabilmek, işletmenin kamuoyunda imajını güçlendirmek, borsada hisse senetlerinin fiyatlarını arttırmak ve vergi ödeyebilmek konularında menfaat sağlanması için bilançoda olumlu yönde yapılabileceği gibi, vergi kaçırmak, daha az kar dağıtmak ve borsa spekülasyonu yapmak gibi olumsuz yönde bilanço oynamalarıyla da yapılabilmektedir.(Çorbacı ve Doğan, 2010, s.83)

Bu sebeple, çok zor durum hali tespitinde kriterlerin somut olmasının yanında, belirlenen kriterlerin ortaya koyduğu değerlerin sağlıklı olması da oldukça önem arz etmektedir.

4.3.2. Tecil Faiz Haddinin Tespiti ve Oranındaki Yükseklik

6183 sayılı Kanunun 48. maddesinde tecil faiz haddi, tecil taksit sayısı ve uygulama esasları açıklanmıştır. Kanun maddesinde, tecildeki taksit zamanlarının ve diğer şartların tecile yetkili makamlarca tespit olunacağına yer verilmiştir.

Hazine ve Maliye Bakanlığınca, tecil taleplerine uygulanacak tecil faiz oranları gecikme zammında yapılan değişikliklere paralel olarak yeniden belirlenmek suretiyle Tahsilat Genel Tebliği Resmi Gazetede yayınlanmaktadır.

Son yıllarda ülkemizde talebe ve daha ziyade döviz kurlarında meydana gelen artışa bağlı olarak yaşanan enflasyondaki artış, küresel ve bölgesel risk ile döviz talebindeki artışla birlikte piyasa faiz oranlarının yükselmesine sebebiyet vermiştir.

Bu durumun, kamu alacaklarına uygulanan zam ve faiz oranlarına da yansıdığı görülmektedir. 62 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile 5.9.2018 tarihinden geçerli olmak üzere gecikme zammı %1,40'tan %2'ye,⁴³ daha sonrada %2,50'ye çıkarılmıştır.⁴⁴ Bu çerçevede tecil faizi oranı da Seri-C 3 Sıra Nolu Tahsilat Genel Tebliği ile 6.9.2018 tarihinden itibaren %12'den %22'ye çıkarılmıştır.

Bu durum, piyasa koşulları gereğince devlete olan borçlarını ödemekte zorlanan borçlulara ödeme kolaylığı getirmek amacıyla düzenlenen tecil kurumunun işlevini azaltmaktadır.

Bu çerçevede, 48/A maddesiyle Cumhurbaşkanına tanınan yetki ile tecil süresinin 60 aya kadar uzatılabilmesi, tecil faiz oranının farklılaştırılması uygulamasının 48.madde uygulamasına da emsal teşkil edebileceği değerlendirilmektedir.

⁴³ Gecikme Zammı Oranları, <https://www.gib.gov.tr/yarim-ve-kaynaklar/yararli-bilgiler/gecikme-zammi-orani>, Erişim tarihi 10.03.2019

⁴⁴ 29.06.2019 tarih ve 30816 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Cumhurbaşkanlığı Kararı ile 6183 sayılı Kanunun 51.maddesinde tanımlanan gecikme zammı oranı %2,5 olarak yeniden belirlenmiştir. İlgili Karara ulaşmak için bkz. <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2019/06/20190629-1.pdf>, Erişim tarihi 2.7.2019

4.3.3. Kamu Alacağının Erteleneceği Kanısını Uyandırma

Kamu yararı, her zaman birey yararından önde tutulmalıdır. Bu nedenle kamu yararına kullanılacak kamu alacaklarının takip ve tahsili oldukça mühimdir.

Zira kamu gelirlerinin doğru ve etkin şekilde toplanamaması halinde giderlerin kısılmasına ya da oluşacak bütçe açığının kapatılması amacıyla borçlanmaya veya para basmaya ihtiyaç duyulacaktır.

Kamu alacaklarının tahsilinde gereken titizlik ve hassasiyetin gösterilmemesi, kamu alacağının tahsilini ertelemektedir.

Kamu alacaklarındaki tahsil usullerinin kanuni borçlulara uygulanmaması, kamu borçlarının ödenmemesinin yaptırımsız bırakılması, borçluların borçlarını ödeme sırasında ortaya koyduğu öncelik sıralamasını devlet aleyhine telafi edilemeyecek şekilde bozmaktadır.

Bu nedenle kamu alacaklarının tahsilinde kamu borçlularına, kamu borçlarının öncelikle ödenmesi gerekliliğini sağlayacak kanun otoritesinin her konuda hissettirmesi gerekmektedir. Bu doğrultuda gerçekten çok zor durumda olmayan mükelleflerin tecil talebinde bulunmalarını önleyici yaptırım önlemlerinin alınması zorunluluğu doğmaktadır.

Yapılan araştırmalar sonucunda tecil kapsamında çok zor durumda bulunmadığı tespit edilen mükelleflerin bu yola tenezzül etmelerinin engellenmesi için bu haktan belli süreyle yararlanmaları engellenebileceği gibi, kamu borçlarının borçlular tarafından öncelikle ödenmesini teşvik edecek müesseseler geliştirilmesinde de fayda görülmektedir. Söz konusu teşvik sistemi 48/A maddesinde yapılan düzenleme ile vergiye uyumlu mükelleflerin tecil müessesesinden kendileri için belirlenen özel kriterler dahilinde yararlanmaları olabileceği gibi, kamu kurum ve kuruluşlarınca sunulan diğer tüm imkanlar dahilinde kendilerini ayrıcalıklı hissedebilecekleri şekilde tasarlanabilmelidir.

4.3.4. Tecil Taksit Sayılarının İdarece Değiştirilmesi

Çok zor durumda bulunan borçlular içinde bulundukları ve gelecekte elde edebilecekleri imkanları göz önüne bulundurarak ödeme güçlerine göre tecil taksit sayısını ve vadesini belirleyerek tecil talebinde bulunurlar. Ancak idare borçluların bu taleplerini incelerken, borçluların taksit miktar ve sayısını değiştirir. Bu da borçlunun ödeme gücünü ve mali dengesini bozduğundan taahhüt edilen borcun düzenli ödenmesini sekteye uğratabilir. Ayrıca, bu durum, tecil yoluyla bir yılda tahsil edileceği

öngörülen kamu alacaklarının vadelerinde tahsil edilememesini, dolayısıyla da tahsilat beklentisini bozmak yoluyla bütçenin kontrolünü zorlaştırmaktadır.

Bu noktada, tecil kurumunun gerçekten amacına uygun şekilde kamu alacağının belirli bir vadede tahsilini sağlaması ve mükellefler için kolaylık oluşturması noktalarında başarı sağlayabilmesi adına, mükelleflerin gerçek durumuna en uygun taksitlendirmenin yapılması ve tecil ihlallerinin daha ağır yaptırımlara bağlanması gerekmektedir.

4.3.5. Tecil İhlali Durumunda Gecikme Zammı Uygulanması

Tecil talepleri teminat gösterilmek suretiyle idarece kabul edilmektedir. Amme borçlusu teminat gösterdiği halde tecil şartlarına uymamış ise tecil hükümsüz olur. Tecilin hükümsüz olması sonucunda da amme borcuna ödeme süresi geçen her ay ve kesri için gecikme zammı uygulanır.

6183 sayılı kanunun 56. Maddesinde yapılan düzenleme incelendiğinde, karşılığında teminat gösterilen borçların vadesinde ödenmemesi durumunda borçlusuna yapılacak bildirimle rağmen borcun 15 gün içerisinde ödenmemesi halinde ayrıca ödeme emri gönderilmesine gerek olmaksızın teminat paraya çevrilerek amme alacağı tahsil edilebilecektir.

Bu durumda, söz konusu kanun hükmünün etkin şekilde kullanılması, kullanım etkinliğinin artırılabilmesi adına tecil uygulaması kapsamında teminat alınmasına dair tabanın genişletilmesi, kabul edilen teminatların paraya çevrilme yeteneği yüksek olan teminatlar arasından tercih edilmesinde fayda görülmektedir.

4.4. Tecilin Mali ve Ekonomik Etkileri Açısından Değerlendirilmesi

Ekonomik dalgalanmalar, vergi mükelleflerinin borç erteleme taleplerinin sayısında artış ve azalışlar oluşturmaktadır.

Borç erteleme talebi; piyasa faiz haddinin tecil faizinin çok üstünde olması, ödenecek verginin bir finansman kaynağı olarak görülmesi ve nihayet kişi veya kurumların ekonomideki düzenlemelere uyum sağlayamamasından kaynaklanabilmektedir.

Ülkemizde enflasyon seviyesinin yüksek seyretmesi, piyasa faiz hadlerinin yüksekliği, ödemeler dengesi açığının büyümesi, ihracatın ithalatı karşılama oranının aleyhte artış göstermesi; ekonomideki dengesizliği gidermek amacıyla tahakkuk etmiş

vergilerin alınamamasının yanında yeni vergiler konulması ekonomik ve mali piyasalarda tam bir durgunluğun yaşanmasına yol açmaktadır.

Ekonomide oluşan karmaşık durum karşısında siyasi otoritenin mali tedbirlere başvurması da gündem olma noktasında diğer temel politik-ekonomik kararların önüne geçmektedir.

Bilindiği gibi verginin ekonomi politikasında araç olarak kullanılması, vergilemenin tam anlamıyla yerine getirilmesine, başka bir deyişle verginin fiilen tahsil edilebilmesine bağlıdır.

Verginin zamanında tahsil edilememesi vergi gelirlerine göre daha önceden planlanan tüm sonuçların gerçekleşmemesine veya aksamasına neden olacaktır.

Her ne kadar vergilerin zamanında tahsil edilememesi planlanan sonuçların alınamamasına ya da geç alınmasına sebep olsa da, sosyal devlet olmanın gereği olarak devlete vergi veren kişi ve kuruluşların desteklenmesi gerekmektedir. Bu amaçla devlet; zor durumda olan amme borçlularına borçlarını ödeme konusunda bir takım kolaylıklar sağlamanın yollarını araştırmış, bulunan yollardan biri de tecil ve taksitlendirme yoluyla kamu alacağının tahsil edilmesi olarak belirlenmiştir.

Ancak tecil ve taksitlendirme kolaylığından faydalanacak olanların vergiyi bir finansman kaynağı olarak görmelerini önlemek veya gerçekte zor durumda olmayanların bu kolaylıktan yararlanmalarını engellemek için tecil faizi alınması yoluna gidilmiştir.

Alınan tecil faizinin de amme alacaklarına uygulanan gecikme zammından daha düşük olması tecile olan talebi arttırmaktadır. Bütün bu olumsuzlukları göz önünde bulunduran Maliye Bakanlığı, bu tür suistimalleri başka tedbirlerle önleme yerine tecil faizini yüksek tutmayı tercih etmiştir. Tecil faizinin bu derece yüksek tutulması, öteden beri olduğu gibi çok az sayıda tecil talebi için müracaatta bulunulmasını, tecil müessesesinin sadece kamu iktisadi teşebbüslerinin vadesi gelmiş borçlarını ödememek için bir araç olarak kullanmalarını devam ettirmiştir. Bu durum, tecil müessesesinin gerçek anlamda uygulanamaması dolayısıyla makro ve mali anlamda olumlu sonuçlarının görülmesini engellemiştir.

Amme borçlularına tanınan tecil talebi ile borçlu, borcunu taksitlendirmek suretiyle ödeyerek faaliyetine devam etme şansını yakalamakta, buna karşılık borçludan teminat alınarak kamu alacağı kontrol ve güvence altına alınmış olmaktadır.

Bu şekilde tecil ve taksitlendirme talebi ekonomik ve sosyal bir işlev olarak vergi hukukundaki vergilendirme ve vergilendirmedeki adalet prensiplerini yerine getirmede kullanılan bir araç olmuş olmaktadır.

Ancak şurası da unutulmamalıdır ki, tecil kolaylığı her kamu borçlusunu için aynı ölçüde esneklik arz eden bir ödeme kolaylığı demek değildir. Bilhassa vergi borçlarını tecil ettiren mükellefler için tecil, geçici bir kolaylık olarak görülmelidir. Tecil, vadesinde ödenmesi gereken bir borcun ileriye doğru belli bir süreye bölüştürülmesi işlemidir. Bu nedenle de vergi borçlarını tecil ettiren bir mükellef, işletmenin sahip olduğu mali yapı ile hem normal faaliyetleri gereği ödemesi gereken vergilerini ve diğer yükümlülüklerini yerine getirecek hem de ertelenen vergi borçlarını ödeyecektir. Şayet mükellef, mali yönden yeterli bir işletme sermayesine sahip değilse bu takdire borç ödemedeki sıkıntısı devamlılık gösterecektir. Bu sıkıntının devamı ise daha büyük sıkıntıları getirecektir.

Sonuç olarak, devletin kamu borçlusuna çok zor durum nedeniyle sağladığı tecil kolaylığını, devletin, bir fedakarlığa katlanması olarak değerlendirirken bu kolaylıktan faydalanan kamu borçlularının da en az devlet kadar fedakarlıkta bulunarak vadesi gelmiş veya geçmiş borçlarını ödemeleri tecil müessesesinden beklenen mali ve ekonomik etkilerin gerçekleşmesini sağlayacaktır.

Ayrıca tecil müessesesinin makro ekonomik açıdan meydana getireceği etkileri göz önünde bulundururken, tecil talebinde bulunanlara sağlayacağı faydaların da iyi değerlendirilmesi gerekir. Kamu alacaklarının tecilinde alınan tecil faiz seviyelerinin yüksek olması yükümlülere sağlanan kolaylığı ortadan kaldırmaktadır. Bu nedenle tecil faiz oranının kamu alacaklarının geç ödenmesinde alınan diğer zam oranlarından oldukça farklı tutulması gerekir. Bu farklılığı sağlayabilmek ise tecil faiz oranının Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın yetkisinden alınarak kanunla belli göstergelere bağlanmasıyla mümkün olabilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ

5.1. Genel Değerlendirme ve Sonuç

Mecelle'den bugüne farklı amaçlarla çeşitli kanunlarda yer verilen ve kelime anlamı olarak da sonraya bırakma manasına gelen “tecil” kurumu, ceza, icra iflas, borçlar hukukumuzda yer aldığı gibi, sosyal, mali, ekonomik ve teknik amaçlarla katma değer vergisi kanunu, özel tüketim vergisi kanunu ve veraset ve intikal vergisi kanunu gibi kanunlarda yapılan düzenlemelerle vergi hukukumuzda da yer verilen önemli bir müessesedir.

Ayrıca, çalışmamızın da konusunu oluşturan ve vergi icra hukukumuzu düzenleyen 6183 sayılı Kanunun 48 ve 48/A maddelerinde yer verilen tecil kurumu, hiç şüphesiz kamu alacaklarının tahsil usulüne dair yapılan en önemli düzenlemelerden biridir.

Kamu hizmetlerinin sürekliliği gözetildiğinde, sürekli kamu kaynaklarının korunması gerekmektedir. Tahsilatın devamlılığı için de devletin, tahsilatın yapılmasından sonra da borçlunun ekonomik durumunu gözetmesi gerekmektedir.

Gerek genel gerekse de özel anlamda ekonomik olarak işlerin yolunda gitmediği zaman ve şartlar dikkate alındığında, mükellefler için nefes almak, yeniden toparlanmak ve sağlıklı bir şekilde geleceği planlamak daha da zor bir hal almaktadır.

Vergi icra hukukunda, kamu alacağının tahsilatında mükelleflere kolaylık sağlanması ilkesi çerçevesinde borcun ödeme zamanı, şekli ve yeri konularında avantaj sağlayan yasal düzenlemeler getirilmiş, bunun yanında ise zamanaşımı, tahsilatın geri bırakılması, verginin tecili ve terkini gibi müesseselerden mükelleflerin yararlanmasına olanak sağlanmıştır.

Çok zor durum halinin geçerli olduğu böylesi zamanlarda, borçlulara bir ödeme kolaylığı imkanı tanımak amacıyla düzenlendiği görülen tecil müessesesi, 6183 sayılı Kanun gerekçesinden de görülebileceği üzere, kamu borçlusuna modern bakış anlayışının bir tezahürü olarak mükellef lehine oluşturulmuş bir düzenlemedir.

Uygulama, borcun vadesinde ödenmesi, haciz uygulanması ya da haczedilen malların paraya çevrilmesi durumlarında amme borçlusunun kendisini çok zor duruma düşeceğini öngörmesiyle başlayan bir sürecin sonucudur.

Zira bu süreçte, borçlu söz konusu işlemlerin yapılmaması adına kendisine güvenilmesini, borcunun ertelenmesini talep ederek idareye başvurur.

6183 sayılı Kanunda yer alan maddeler dahilinde, tecil başvurusunu kabul ya da reddetmek noktasında yetkili kılınan idare, böylesi durumlarda tali mevzuat ile de yapılan düzenlemeler dahilinde, kamu alacağını güvence altına almak amacıyla Kanunda öngörülen şartlar dahilinde elzem durumlarda teminat alır ve buna tahsil etmekten vazgeçtiği süreye isabet eden belli oranda faiz eklemek suretiyle alacağını tecil eder.

Yapılan bu erteleme işlemi, kendisinin ayrılmaz bir parçası olarak görülen taksitlendirmeyi de beraberinde getirmektedir. Çünkü yukarıda sayılan amaçlar dahilinde; takip, haciz ve satış işlemlerini durdurmak suretiyle borçlunun elini rahatlatmak, nefes almasını, toparlanmasını ve geleceğe daha emin adımlarla ilerlemesini sağlamak, alacaklı açısından da borcun belli bir ödeme planı dahilinde Hazine'ye intikalini sağlamak oldukça önemlidir.

Tecilin kabul edilmesi durumunda mükelleflere bir takım avantajlar sağlaması söz konusudur.

Buna göre aşağıda belirlenen hususlar tecil başvurusunun kabulü halinde sağlanacak imkanlar olarak sıralanabilir.

- Borcun ertelendiği süre içerisinde borcunu taksitle ödeme,
- Borcun ertelendiği süre içerisinde mali yapılarını düzeltme,
- 48/A kapsamında olan borçları 60 aya varan vadede yürürlükteki tecil faizinden daha düşük faiz oranlarıyla ve tecil edilecek gecikme zammını bunun yerine Yİ-ÜFE baz alınarak hesaplanması yoluyla daha az ödeme,
- Hangi aşamada olursa olsun takip işlemlerini durdurması,
- Tecil koşullarına uyulduğu süre içerisinde cebri icra ile karşılaşmama,
- Haczedilen malların satışının durdurulması (haczin satış öncesi yapılması kaydıyla)
- Vadesi geçmiş borcu olmadığına dair yazı alabilme.

Ayrıca, tecil talebi reddedilse dahi, başvurusu reddedilen mükelleflere süreli ret uygulaması ile sunulan imkan da tecil talebinin sağladığı avantajlar arasında gösterilebilir.

1.1.2018 tarihinden itibaren yürürlüğe giren “Vergiye Uyumlu Mükelleflerin Borçlarının Tecili” başlıklı madde kapsamında da tecil uygulamasına yeni bir pencere açılmıştır.

Söz konusu uygulama maddesinde, belli şartları taşıyan mükelleflere tanınan söz konusu tecil imkanı, teminat istenmesi için tecile konu olması gereken asgari borç tutarı yükseltilerek, Cumhurbaşkanına verilen yetki çerçevesinde, vade ve faiz oranları esnetilerek, gecikme zammı yerine Yİ-ÜFE üzerinden hesaplanan tutarın ödenmesi mümkün kılınarak, tecil imkanından yararlanan mükelleflerin vadesi geçmiş borcu olmadığına dair yazı almaları için asgari ödeme tutarı belirlenmeyerek çok zor durum derecesine göre 48.maddede belirtilen şartlardan daha uygun maliyetle borçların tecili mümkün hale getirilmiştir.

Bu çalışma ile tecil kurumu mümkün olan tüm yönleriyle ele alınarak çalışmanın amaçları doğrultusunda, tertipli ve akademik anlamda güncellik taşıyan bir kaynak ortaya konmaya çalışılmıştır. Ayrıca, çalışma kapsamında uygulamanın vergilendirme ve tahsilata hakim ilkeler bağlamında geçerliliği de ele alınmıştır.

Tecil kurumunun, vergilendirme ilkeleri çerçevesinde analiz edilmesi sonucunda 6183 sayılı Kanun ile getirilen tecil düzenlemelerinin;

- Kanunilik ilkesine uygun olarak Anayasal anlamda temelleri atılan vergilendirme işleminin tahsilat usullerinin de yine bu ilkeye uygun şekilde 6183 sayılı Kanunla belirlendiği, ancak borçlunun çok zor durum halinin tespiti, taksit sayısı, tecil talebinin kabulü ya da reddi, hangi alacakların tecil kapsamına alınabileceği ve uygulanacak tecil faizi oranının belirlenmesi gibi idarenin takdirine bırakılan hususlarda da hangi koşullarda nasıl karar verileceği noktasında keyfiyeti önleyecek şekilde tebliğ ve iç genelgelerle ile düzenlemeler yapıldığı görülmüştür. Ekonomik, bilimsel, teknik gelişmeler ve esneklik ihtiyacı gibi gerekçelerle her ne kadar yasama organının yürütme organına düzenleme yetkisi tanıdığı hallerin arttığı ve bu nedenle de kanuniliğin bu çerçevede sağlandığı görülmekte ise de, özellikle tecil faiz oranının belirlenmesi yetkisinin idareye bırakılmış olması kanunilik ilkesi bakımından eleştirilmektedir. Bu bağlamda tecil faizi oranının kanunilik ilkesine uygun şekilde belirlenmesi için düzenleme yapılması gerektiği görülmektedir.
- Belirlilik ilkesi açısından da Anayasal ve yasal düzenlemelerle yapılan belirlemelerle tecil kurumuna dair kuralların açık ve kesin şekilde belirlendiği,

idareye takdir yetkisi bırakılan hususlarda yetki sınırlarının net şekilde gösterilerek keyfiyetin önlenmesi amacıyla da birçok hususun tali mevzuat aracılığıyla düzenlendiği ve belirlilik sağlandığı sonucuna varılmıştır.

- Uygunluk ilkesi bakımından tecil uygulaması, mükelleflerin kendileri için uygun zamanlarda ödeme yapabilmelerini teminen mükelleflere ödeme kolaylığı getiren, modern bakış açısı ile mükellef lehine yapılmış bir düzenlemedir. Ödemelerin internet ortamında yapılabilmesi de dikkate alındığında, uygunluk ilkelerini taşıdığı görülmektedir.
- İktisadilik ilkesi gereği yapılan değerlendirmede tecilin, tahakkuk itibarıyla kesinleşmiş alacaklar ve takip eden süreçte cebri icra uygulanması gereken alacakları, bu yollara başvurmaksızın daha ucuz maliyetle tahsil imkanı getirmesi, tecil edilen alacak tutarı üzerinden tecil faizi alınması yoluyla alacağın tahsilinin gecikmesi nedeniyle oluşan zaman kaybının telafi etmesi, teknolojinin getirdiği imkanlar dahilinde borcun tahsili noktasında sürat ve maliyet avantajı kazandırması, vergi bakiyesini engelleme olanağı getirmesi, borcunun geleceğini ve dolayısıyla tahsilatın devamlılığını koruması ve nihai olarak kamu alacaklarının tahsilini sağlayarak kamu harcamalarının finansmanında başvurulabilecek borçlanma gibi alternatif yolların maliyetine katlanmayı azaltıcı etkisi gözetildiğinde, iktisadilik ilkesine uygun olduğu değerlendirilmiştir.
- Verimlilik ilkesi bağlamında ise iki farklı değerlendirme ortaya konmuştur. Buna göre, tecilin doğası gereği tahsilatı sonraya bırakması nedeniyle, borcun ait olduğu dönemde tahsil edilememesinin bu ilkenin temel esaslarına uymaması nedeniyle verimsiz; tahsilat aşamasında bu ilkenin her ne olursa olsun alacağın hazineye intikalini sağlama görevi getirdiği gözetildiğinde ise verimli bir uygulama olduğu açıktır.

Yine çalışma kapsamında bir diğer değerlendirme 6183 Sayılı Kanuna hakim olan ilkeler bağlamında yapılmıştır. Buna göre;

- Kamu hizmetlerinin finansmanının sağlanması ve dolayısıyla kamu hizmetlerinin sunumu noktasında kritik öneme haiz olan tahsilatın devamlılığı ilkesinin etkin şekilde uygulanabilmesi noktasında tecil ve taksitlendirme uygulaması da önemli bir yer tutmaktadır. Zira, kamu alacaklarının tahsil edilememesi durumu, bu sorun giderilene dek harcamaların vergi gelirleri ile

finanse edildiği modern devletlerde finansman sıkıntısı ortaya çıkaracak ve alternatif finansman arayışlarının önünü açacaktır.

- Tahsilatın ruhunu oluşturan alacağın borçludan ne zaman isteneceği hususu, vergi alacağının kesinleşmesi ilkesini oluşturmakla birlikte, tecil uygulaması ile muaccel olsa dahi alacaklar tecil ve taksitlendirmeye tabi tutulup yeni vade planı içerisinde tahsil edilmekte, böylece de müeccel alacak niteliğine dönüşmektedir. Yani başka bir deyişle, ilke çerçevesinde alacağın talep edilme zamanı net şekilde yeniden belirlenmektedir.
- İktisadilik ilkesi bakımından yukarıda yapılan açıklamalar dahilinde tecil uygulamasının tahsilatta iktisadilik ilkesine de uygun olduğu görülmektedir.
- Vergi alacağının güvence altına alınması ilkesine uygun olarak tecil düzenlemelerinde, 6183 sayılı Kanunun 10. ve 11. maddesi kapsamında tecil edilecek borcun teminat alınarak güvencelendiği , tecil edilen alacak üzerinden tecil faizi hesaplanarak tahsil edilmesi yoluyla da, vergi alacağının zaman kaybı nedeniyle olası değer kaybının engellenmesine çalışıldığı değerlendirilmektedir.
- Tecil, mükelleflere kolaylık sağlama ilkesi kapsamında ele alınacak şekilde mükellef lehine getirilmiş bir ödeme kolaylığıdır. Kendileri için en uygun zaman olmayan “çok zor durum” halindeki mükelleflerin borçlarının tecil edilerek taksitlendirilmesi, internet ortamında ödenebilmesi, borçluların kendileri için en uygun zaman, mekan ve ödeme yolunu kullanabilmelerini sağlamaktadır.
- Yazılılık ilkesi, tecil talebi kapsamında bu müesseseye hayat veren ilkedir. Zira tecil için öncelikle borçlunun yazılı başvurusu gerekmektedir. Borçlunun yazılı başvuruyu eksik yapması halinde, eksiklerini gidermesinin yazıyla istenmesi, teminat gösterilmesi ve tecil şartlarına uygun şekilde ödeme yapacağının yazılı olarak taahhüt edilmesi bir arada değerlendirildiğinde, tecil sistematığının idari işlemlerin yazılı olması ilkesine uygun şekilde oluşturulduğu görülmektedir.
- Alacaklının parayla tatmini ilkesi bağlamında ise, borçlunun ödeyemez hale gelmesini engelleyerek cebri icra olmaksızın tahsilat yapılmasını temin etmesi, teminat alınması ve tecilin bozulması halinde paraya çevrilerek tahsilat yapılması gözetildiğinde, uygulamanın parasal tatmini de sağladığı açıktır.
- Tecil uygulaması da tahsilata dair diğer düzenlemeler gibi, borcun ödenmemesi durumunda hapis cezası uygulanmaması ilkesine uygun düzenlenmiştir. Tecilin

ihlali durumunda hapis cezası doğmamakla birlikte borç muaccel hale gelir, gecikme zammı hesaplanıp gerekli mahsuplaşma yapılır, teminat alınmışsa paraya çevrilir.

- Tecil uygulaması kapsamında getirilen düzenlemelere bakıldığında ise, tecil koşullarına riayet edilmemesi halinde tecil bozulacaktır. Bu durumda borç muaccel hale gelecek, gecikme zammı hesaplanarak gerekli mahsuplaşmalar yapılacak ve teminat alınmışsa paraya çevrilecektir.
- Nihai olarak 6183 sayılı Kanun modern tahsil yöntemlerini bünyesinde barındırmaktadır. Bunların en önemlilerinden biri de çalışma konusunu oluşturan tecil uygulamasıdır. Yine tecil uygulaması kapsamında modern ödeme yer ve şekilleri kullanılması da modern tahsil yöntemleri kullanmasına uygun düşmektedir.

Tecile dair hukuki düzenlemeler karşılıklı güven üzerine tesis edilmiştir. Kurulan bu ilişkide her ne kadar karşılıklı güven esası geçerli olsa da, objektif uygulama yapılması noktasında ortaya bazı sorunlar çıkmakta ve bu noktada çözüm üretilmesi ihtiyacı hasıl olmaktadır.

Bu nedenle, çalışmamızın bir diğer konusunu da, söz konusu eksiklik ve/veya aksaklıkların tespit edilerek giderilmesi için öneriler sunulması oluşturmaktadır. Bu hususlar şu şekildedir.

- Mükelleflerin “çok zor durum” halinin tespitinde objektif kriter olarak mali göstergeler baz alınmaktaysa da, mükelleflerin kayıtlarının gerçeği yansıtmaması, bilanço üzerinde makyajlama yapıp yapılmaması gibi hususlar, çok zor durum halinin sağlıklı belirlenmesi noktasında ortaya çıkan ana sorunlar olarak görülmektedir. Mükellefler, menfaat sağlamak amacıyla bilanço oluşturulurken muhasebe ve bilanço ilke ve esaslarına bilerek uymayabilmektedir. Bu sebeple, çok zor durum hali tespitinde kriterlerin somut olmasının yanında, belirlenen kriterlerin hesaplanmasında baz alınan bilanço kalemleri gibi değerlerin sağlıklı olması da oldukça önem arz etmektedir. Bu noktada, tevsik zorunluluğu kapsamında yapılması gereken ve uyulmaması halinde özel usulsüzlük cezası tatbik edilen işlemlerin, daha geniş ifadeyle özel usulsüzlük cezalarının tarhiyat öncesi uzlaşma kapsamından çıkarılması gibi mükelleflerin mali göstergelerinin gerçeğe en yakın şekilde oluşmasını tesis edebilecek düzenlemelere ihtiyaç duyulmaktadır.

- Son yıllarda ülkemizde talebe ve daha ziyade döviz kurlarında meydana gelen artışa bağlı olarak yaşanan enflasyondaki artış, küresel ve bölgesel risk ile döviz talebindeki artışla birlikte piyasa faiz oranlarının yükselmesine sebebiyet vermiştir. Bu durumun, kamu alacaklarına uygulanan zam ve faiz oranlarına da yansdığı görülmektedir. Bu çerçevede gecikme zammı, %1,40'tan sırayla %2'ye ve %2,50'ye, tecil faizi oranı da %12'den %22'ye çıkarılmıştır. Bu durum, piyasa koşulları gereğince devlete olan borçlarını ödemekte zorlanan borçlulara ödeme kolaylığı getirmek amacıyla düzenlenen tecil kurumunun işlevini azaltmaktadır. Bu çerçevede, 48/A maddesiyle Cumhurbaşkanına tanınan yetki ile tecil süresinin 60 aya kadar uzatılabilmesi ve tecil faiz oranının farklılaştırılması uygulamaları, 48.madde uygulamasına da emsal teşkil edebilecektir.
- Kamu gelirlerinin etkin şekilde toplanması, bütçe açığına ve müteakiben borçlanmaya sebebiyet verilmemesi açılarından önemlidir. Kamu alacaklarındaki tahsil usullerinin kanuni borçlulara uygulanmaması, kamu borçlarının ödenmemesinin yaptırımsız bırakılması, borçluların borçlarını ödeme sırasında ortaya koyduğu öncelik sıralamasını devlet aleyhine telafi edilemeyecek şekilde bozmaktadır. Bu nedenle bu uygulamanın suiistimal edilmesinin önüne geçilmesi gerektiği gibi, ödüllendirmeler yoluyla vergi uyumu yüksek mükellefler tabanı oluşturulmalıdır. Çok zor durumda bulunmadığı tespit edilen mükelleflerin bu yola tenezzül etmelerinin engellenmesi için bu haktan belli süreyle yararlanmaları engellenebileceği gibi, kamu borçlarının borçlular tarafından öncelikle ödenmesini teşvik edecek müesseseler geliştirilmesinde de fayda görülmektedir. Söz konusu teşvik sistematığı 48/A maddesinde yapılan düzenleme ile vergiye uyumlu mükelleflerin tecil müessesesinden kendileri için belirlenen özel kriterler dahilinde yararlanmaları olabileceği gibi, kamu kurum ve kuruluşlarınca sunulan diğer tüm imkanlar dahilinde kendilerini ayrıcalıklı hissedebilecekleri şekilde tasarlanabilmelidir.
- Tecil edilen alacağın vadesinde tahsil edilememesi bütçe yönetimini de etkilemektedir. Tecilin amacına uygun şekilde kamu alacağının belirli bir vadede tahsilini sağlaması ve mükellefler için kolaylık oluşturması noktalarında başarı sağlayabilmesi adına, mükelleflerin gerçek durumuna en uygun

taksitlendirmenin yapılması ve tecil ihlallerinin daha ağır yaptırımlara bağlanması gerekmektedir.

- 6183 sayılı Kanunun 56.maddesine göre karşılığında teminat alınan borçlar ödenmediğinde ödeme emrine gerek kalmaksızın teminatın paraya çevrilmesi yoluna başvurulabilmesi nedeniyle, söz konusu kanun hükmünün etkin şekilde kullanılması, kullanım etkinliğinin artırılabilmesi adına tecil uygulaması kapsamında teminat alınmasına dair tabanın genişletilmesi, kabul edilen teminatların paraya çevrilme yeteneği yüksek olan teminatlar arasından tercih edilmesinde fayda görülmektedir.
- Tüm bunlara ek olarak tecil müessesinin tüm uygulama alanlarında (başvuru, ödeme, iyi niyet ve çok zor durum halinin tespiti gibi) elektronik veri tabanlarından daha geniş bir çerçevede yararlanılması gerekmektedir. Tecil talebinden ödemelere dek borçluların elektronik alana taşınmaları uygulamanın etkinliğini olduğu kadar mükelleflerin vergiye uyumunu da artıracaktır.

Sonuç olarak, özellikle çok zor zamanlardan geçen mükellefler için tecil kurumu oldukça önemli fırsatlar barındıran, vergilendirme ve tahsilata dair ilkelere uygun şekilde oluşturulmuş modern bir düzenlemedir. Söz konusu düzenlemenin aksaklıklarının giderilmesi ve yeni fırsatlar içerecek şekilde yeniden tasarlanarak etkinliğinin artırılması ilişkinin iki tarafını teşkil eden kamu borçlusu ve devletin her ikisi için de her geçen gün daha önemli hale gelmektedir. Yukarıda yapılan tespit ve öneriler ile bu amaca daha sağlıklı şekilde ulaşılabileceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Ag Hukuk Bürosu, (2013, 18 Mart) Borçlu Temerrüdünün Oluşumunda “Muacceliyet” Koşulu Ve Gerçekleşme Esasları, <http://aghukuk.org/makale-detay.php?id=113>, (Erişim tarihi 10.08.2018)
- Akgüç, Ö. (1970) Mali Tablolar Analizi, Tısa Matbaacılık, Ankara
- Akmansu, M. (1954) Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkındaki Kanunun Şerh ve İzahları, Örnek Matbaası, Ankara
- Aksoy, Ş. (1998). Kamu Maliyesi, Gözden Geçirilmiş ve İlaveli 3. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul
- Aktan, C.C. (1990a), A.A.T.U.H.K. Çerçevesinde Kamu Alacaklarını Güvence Altına Alan Tedbirler Ve Kamu Borçlusuna Sağlanan Kolaylıklar, Vergi Dünyası, Sayı:12, Aralık
- Aktan, C.C. (1990b) Vergilerin Tahsilinde Temel İlkeler, MaliyeYazıları, Mayıs-Haziran, Sayı 24
- Anayasa Mahkemesi, Anayasa Yargısı Dergisi, <https://www.anayasa.gov.tr/tr/yayinlar/anayasa-yargisi-dergisi/?yil=2017&q=>, Erişim tarihi 18.08.2018
- Anayasa Mahkemesi Kararı, 18.02.1985, E: 1984/9, K: 1985/4
- Arıkan, Z. (2004) Vergi Borçlarında Tecil, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Maliye Araştırma Merkezi Konferansları 46.Seri, <https://dergipark.org.tr/iuamamk/issue/744/8024> (Erişim tarihi 10.08.2018)
- Aykaç, K. (1954) Şerh ve İzahlı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun, İlaveli İkinci Bası, İstanbul, Hak Kitabevi
- Aykaç, K. (1976) Açıklamalı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun ve Genel Tebliği, Ankara, Seçkin Kitabevi
- Bayraklı, H. H. (2000). Vergi İcra Hukuku, Ankara: Afyon Kocatepe Üniversitesi Yayınları
- Bayraklı, H. H. (2012). Vergi İcra Hukuku, Afyonkarahisar
- “Bazı Alacakların Yapılandırılmasını İçeren Kanun (7020 Sayılı) Meclis Genel Kurulunda Kabul Edildi” (25 Mayıs 2017) , <https://www.ozdogrular.com/v1/content/view/35519/180/> Erişim tarihi 19.07.2019

- Bıyık, R. (2016, 20 Temmuz) Vergi borçlarının tecili ve taksitlendirilmesi, Dünya, <https://www.dunya.com/kose-yazisi/vergi-borclarinin-tecili-ve-taksitlendirilmesi/28770> (Erişim tarihi 10.03.2019)
- Bildirici, Z, Ergülen, G. (1992) Vergi Hukuku, Genel İlkeler-Türk Vergi Sistemi, Eskişehir
- Binatlı, Y.Z. (1975) İşletme Hukuku, Ankara
- Boran Güneysu, N. (2012) İcra Takip İşlemleri, TBB Dergisi 2012 (101), s.31-60, <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2012-101-1197>, Erişim tarihi 19.07.2019
- Candan, T. (2018) Açıklamalı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun, Yetkin Yayınevi
- Coşkun, M. (2016) Açıklamalı-İçtihatlı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun, Seçkin Yayınevi
- Coşkun Karadağ, N. (2012) Vergi Alacağının Güvence Altına Alınmasında Teminat, İhtiyati Haciz ve İhtiyati Tahakkuka İlişkin Özellikli Durumlar, Maliye Dergisi, s. 238-255
- Çakır, V. (1981) Vergi Tecilleri ve Günümüz Finansman Güçlükleri, Vergi Dünyası, S.1, s.10-16
- Çelik, B. (2018) Kamu Alacaklarının Takip ve Tahsil Hukuku, XII levha yayınları
- Çelik Hukuk & Danışmanlık (2019) İcra Taahhüdü, Taahhüdü İhlal Ve İcra Taksitlendirmesi, <https://www.celik-hukuk.net/icra-taahhudu-taahhudu-ihlal-icra-taksitlendirmesi/> Erişim tarihi 19.07.2019
- Çelikkol, H., Özgeneller, F., (1975) Açıklamalı Amme Alacakları Tahsil Usulü Hakkında Kanun İlgili Danıştay Kararları, Aksaray Matbaası, Ankara
- Çorbacı, Ö. Doğan, E. (2010) Bilanço Makyajlama Yöntemleri Ve Örnek Şirket İncelemesi, 9. Ulusal İşletmecilik Kongresi, 6-8 Mayıs, Zonguldak, https://www.researchgate.net/publication/323573115_BILANCO_MAKYAJLA_MA_YONTEMLERI_ve_ORNEK_SIRKET_INCELEMESI, Erişim tarihi 13.04.2019
- Danıştay Dergileri, sayı 32/2, 44/45, 66/67, Danıştay Matbaası, Ankara, <https://www.danistay.gov.tr/dergiler.html>, Erişim tarihi 13.06.2019
- Dikmen, O. (1973) Maliye Dersleri : Giriş ve Genel Vergi Teorisi, 4.bası, İstanbul
- Devrim, F. (1979) Gelişme Yolunda Olan Ülkelerde Vergilemede Etkinlik ve Ekonomik Yapı Vergisel Yapı İlişkilerinde Uyum Sorunu (Türkiye Örneği) İzmir, Ege Üniversitesi İktisat Fakültesi, Doçentlik Tezi

- Doğan, A. (1986), Açıklamalı Katma Değer Vergisi ve Uygulamaları, Ankara
- Dönmez, R. (1990). Teoride ve Uygulamada Vergi Afları, Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir
- Dönmez, R. (1998) Tecil Kurumunun Hukuki Niteliği, Unsurları ve Kamu Alacaklarının Tecilinde İdarenin Takdir Yetkisi, Maliye Araştırma Merkezi Konferansları, 38.Seri, Yıl 1996/1997, İstanbul, s.223-239
- Dönmezler, S. Erman, S. (1987) Ceza Hukuku, III. Cilt. 7. Baskı, İstanbul
- Edizdoğan, N. Gümüş, E. (2013). Vergi Afları ve Türkiye’de Vergi Aflarının Değerlendirilmesi, Maliye Dergisi, Sayı: 164, 99-119
- Erginay, A. (1984), Vergi Hukuku-Vergi Tekniği-Türk Vergi Sistemi, 11. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara
- Erginay, A. (1995) Vergi Hukuku, 5.basım, Savaş Yayınları, Ankara
- Erkin, G. (2012) Vergilendirme Yetkisinin Tabi Olduğu Anayasal İlkeler, Ankara Barosu Dergisi, 2012/3, <https://dergipark.org.tr/download/article-file/397988>, Erişim tarihi 20.06.2019
- Ermin, İ. (1989) Kamu Alacaklarının Tecili, Vergi Dünyası, Aralık Sayı: 100
- Ermengül, T. (1986) Tecil Şartlarına Uyulması, Amme Alacağının Müeccel Olması ve Sonuçları, Vergi Sorunları Dergisi, 1986/5
- Eroğlu Durkal, M. (2019) İdarenin Sorumluluğunun Ortaya Çıkışı Ve Temeli, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. XXIII, s.159-189, <https://dergipark.org.tr/download/article-file/686481> , (Erişim tarihi 05.05.2019)
- Feyzioğlu, F. N. (1977) Borçlar Hukuku Genel Hükümleri, II. Cilt. II. Baskı, İstanbul
- Gelir İdaresi Başkanlığı (GİB), www.gib.gov.tr, Erişim tarihi 21.08.2018
- Gelir İdaresi Başkanlığı (GİB), Faydalı Bilgiler, https://www.gib.gov.tr/sites/default/files/fileadmin/user_upload/Yararli_Bilgiler/teciloranlari.html, Erişim tarihi 21.08.2018
- Gerçek, A. (2003) Türk Vergi Hukukunda Tahsilat İşlemi ve Etkinliği, Ekin, Bursa
- Gerçek, A. (2015) Kamu Alacaklarının Tahsil Hukuku, Ekin, Bursa
- Gerçek, A. (2017) Kamu Alacaklarının Tahsil Hukuku, Ekin, Bursa
- Giritli, İ. Akgüner, T. (1987) İdare Hukuku Dersleri-II, Filiz Kitabevi, İstanbul
- Gişi, S. (2017) Kabahatleri Suç Olmaktan Çıkarma Eğilimi Ve Kabahatler Kanunu, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi –İnÜHFD- Cilt:8 Sayı:1, <https://dergipark.org.tr/download/article-file/307980>, Erişim tarihi 1.7.2019

- Gözler, K. (2003) İdare Hukuku, Bursa, Ekin Kitabevi Yayınları, Cilt I
- Gözübüyük, Ş., Akıllıoğlu T. (1992) Yönetim Hukuku, Turhan Kitabevi, V. Baskı, Ankara
- Gözübüyük, Ş. Akıllıoğlu, T. (1992) Yönetim Hukuku, 5. Basım Ankara, Turhan Kitabevi
- Gülseven, M. (1999) Açıklamalı İçtihatlı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun, Seçkin Yayınevi, Ankara
- Güneş, G. (2008) Verginin Yasallığı İlkesi, XII Levha Yayınları, İstanbul
- İnce, M. (1980) Maliye Politikası, Orgaç Matbaası, Ankara
- İnteraktif Vergi Dairesi, <https://ivd.gib.gov.tr/>, Erişim tarihi 20.07.2019
- İspir, E. (1991), Danıştay 4. Daire Kararları, Gelir, Kurumlar, Vergi Usul Ve Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Beta Aş. Yayınları, İstanbul
- İstanbul VDB (2006) 6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun, 2. Bası, Arıkan Yayınları, İstanbul
- Kahriman, H. (2016) Vergiye Gönüllü Uyum Çerçevesinde Türkiye’de Gelir İdaresinin Organizasyon Yapısı Üzerine Bir Değerlendirme, Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt 12, Yıl 12, Sayı 1, <http://iibfdergi.ibu.edu.tr/index.php/ijesr/article/view/908/1280>, Erişim tarihi 21.07.2019
- Kaneti, S. (1989) Vergi Hukuku, Filiz Kitabevi, 2.Basım, İstanbul
- Kırbaş, S. (1992), Vergi Hukuku Temel Kavramlar - İlkeler ve Kurumlar, Adım Yayıncılık, Ankara
- Kızılok, Ş. (1985), Danıştay Kararları ve Muktezalar, Savaş Yayınları, Ankara
- Kumrulu, A. (1981) Vergi İcra Hukukuna Kavramsal Bir Yaklaşım, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayını, No:460
- Kumrulu, A. (1986), Vergilerin Tahsili Alanında Hukuki Gelişmeler, Mali Hukuk Dergisi, Sayı 4,
- Kumrulu, A. (2008) Vergi Davalarında Uygulanan Gecikme Faizi Hakkında Düşünceler, Ankara Üniversite Hukuk Fak. Dergisi, sayı:1-4
- Kuru, B. (1973), İcra ve İflas Hukuku, Ankara
- Kuru, B. (2016) İstinaf Sistemine Göre Yazılmış İcra ve İflas Hukuku, Legal Yayıncılık, Ankara
- Maliye Hesap Uzmanları Derneği (1992) Katma Değer Vergisi Kılavuzu, Maliye Hesap Uzmanları Derneği Yayını, Ankara

- Mutluer, K. (1975) Türkiye’de Vergi Yargı Sistemi, Eskişehir
- Nadaroğlu, H. (2000) Kamu Maliyesi Teorisi, 11. Baskı, İstanbul: Beta Basın Yayın Dağıtım.
- Oğuzman, K. (1987), Borçlar Hukuku Dersleri, 4. Baskı, İstanbul
- Öncel, M., Kumrulu, A., Cağan, N., (1985) Vergi Hukuku, cilt 1, Ankara Üniv. SBF Yayınları, Ankara, <http://kitaplar.ankara.edu.tr/dosyalar/pdf/131.pdf>, Erişim tarihi 07.07.2018
- Öncel, M., Kumrulu, A., Cağan, N., (1992) Vergi Hukuku, Ankara Üniv. Basımevi, Ankara
- Önder, A. (1963) Ceza Hukukunda Tecil ve Benzeri Müesseseler, Fakülteler Matbaası, İstanbul
- Özbalcı, Y. (2010) Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun Yorum ve Açıklamaları, Oluş Yayınları
- Özdemir, M. (2009, 13 Mart) Tecil Faizi, <http://www.alomaliye.com/2009/03/13/tecil-faizi/> Erişim tarihi 01.08.2018
- Özer, İ. (1979) Kamu Alacaklarının Tahsili Teorisi ve Türkiye’de Uygulaması, Ankara, TODAİE Yayınları, No:187
- Özden, T.M. (1998) Amaçları Açısından Türk Vergi Hukukunda Vergi Ertelemesi Uygulamalarının Değerlendirilmesi, <https://dergipark.org.tr/download/article-file/296646> (Erişim tarihi 01.07.2018)
- Özer, İ (1979), Kamu Alacaklarının Tahsil Teorisi ve Türkiye’deki Uygulamaları, Ankara
- Pehlivan, O. (2009). Kamu Maliyesi, Celepler Matbaacılık, Trabzon
- Sayar, N. S. (1975) Kamu Maliyesi – Kamu Gider ve Gelirleri Prensipleri, C.I, 5.basım, İstanbul
- Seçkin, S. Üstün, G. (t.y) İdari İşlemlerde Takdir Yetkisi Ve Gerekçe İlkesi, <https://dergipark.org.tr/download/article-file/273387> Erişim tarihi 19.7.2019
- Serim, N. (2007) 6183 Sayılı Kanunda Amme Alacaklarının Korunması, Türkmen Kitabevi, İstanbul
- Sonsuzoğlu, E. (2013) Türk Vergi Hukukunda Fer’i Borç ve Alacak Olarak Faiz ve Zam, Türkmen kitabevi, İstanbul
- Şafak, H. Yurtsever H. (2015) Servet Vergilerinden Veraset ve İntikal Vergisi Üzerine Değerlendirmeler, Ege Akademik Bakış, Ocak, s.27-37, <https://dergipark.org.tr/download/article-file/560385>, Erişim tarihi 2.7.2019

- Şeker, S. (1986), Çok Zor Durum Nedeniyle Yapılacak Erteleme ve Taksitlendirme İşlemleri
- Şeker, S. (1987) Kamu Alacaklarının Erteleme ve Taksitlendirilmesi, Vergi Sorunları, Yıl 6, 1987/4
- Şener, H. (1984), Tecil Taleplerinin Değerlendirilmesinde Yeni Uygulama ve Süreli Red., Vergi Dünyası, Temmuz
- Şenyüz D.,(2007) Türk Vergi Sistemi, Yaklaşım Yayınları, Ankara
- Şamlıoğlu, S. Özbacı, Y. (1998)- Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun ve Açıklamalar, Ankara, 2. Baskı
- Şare, E. (2014) Türk Hukuk Sisteminde Kabul Edilen Erteleme Kurumları Üzerine İnceleme, TBB Dergisi, Sayı 111, s.163-236
- Şenyüz, D., Yüce, M., Gerçek, A. (2016). Vergi Hukuku (Genel Hükümler), 7. b, Bursa
- Taşdelen, A. (2004) Genel İcra Hukuku ile karşılaştırmalı Kamu İcra Hukukunda hacizde istihkak iddiaları ve davaları, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Sayı 2, Cilt 53, s.121-140, <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/278/2517.pdf>, (Erişim tarihi 18.08.2018)
- Taşdemir, T. (1986), Gecikme Zammı Gecikme Faizi Pişmanlık Zammı, Vergi Dünyası, Şubat
- Tekinay, S., Akman, S., Burcuoğlu, H., Altop, A., (1985) Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Filiz Kitabevi, İstanbul
- Tuncer, S., (1969) Kamu Maliyesi, Eskişehir
- Tuncer, S. (2006) Vergi Hukukunda Tecil ve Taksitlendirme, Yaklaşım Dergisi, Haziran, www.yaklasim.com (Erişim tarihi 10.08.2018)
- Turhan, S. (1993) Vergi Teorisi ve Politikası, Filiz Kitabevi, İstanbul
- Türk Dil Kurumu (2019) Güncel Türkçe Sözlük, <http://sozluk.gov.tr/?q=&aranan=> (Erişim tarihi 10.08.2018)
- Uysal T & İlbeyi, S.Ö, (2007) İhraç Kayıtlı Teslimlerde Kdv Uygulamasında Son Durum Ve Muhasebesi, Sosyal Bilimler Dergisi, 4(2), Aralık
- Uluatam, Ö. (1990), Türk Vergi Hukuku, Adım Yayıncılık, Ankara
- Üçbilek, F. (1983), Amme Alacaklarında Tecil ve Tehir İşlemleri, Vergi Sorunları Dergisi
- Ünlü, M.C. (1995) Açıklamalı İçtihatlı 6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun, Seçkin Yayınları, Ankara

- Yelman, E. (2017) Türkiye’de Çıkarılan Vergi Aflarının Nedenleri Ve 6736 Sayılı Kanun’un Mali Yönden İncelenmesi, Yalova Sosyal Bilimler Dergisi, Yıl: 7, Sayı: 15, s.67-84
- Yılmaz, E. (2009). Uzlaşma Müessesesinin Hukuki Niteliği ve Temel Vergilendirme İlkeleri Açısından Değerlendirilmesi, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: XIII, Sayı: 1-2, 321-351
- Yılmaz, K. (2015) Açıklama ve Örnek Yargı Kararları İle 6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun Uygulaması, Maliye Hesap Uzmanları Derneği, Mart, İstanbul
- Yinanç, T. (1986), Tecil Taleplerinin Kanuni Dayanağı ve İncelemede Dikkate Alınması Gereken Hususlar, Vergi Dünyası
- Yurdadoğ, V., Karadağ Coşkun, N. (2017), “Türkiye’de Yapılan Ampirik Çalışmalar Işığında Vergi Aflarının Değerlendirilmesi”, Eurasian Academy of Sciences Eurasian Business & Economics Journal, Volume: 8, 134-164
- Zafer, H. (2007) İdari Yaptırım Usulü, İstanbul
- 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu
- 213 Sayılı Vergi Usul Kanunu
- 818 Sayılı Borçlar Kanunu (mülga)
- 2576 Sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanun
- 2577 Sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu
- 3065 Sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu
- 4760 Sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu
- 5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu
- 5811 Sayılı Bazı Varlıkların Milli Ekonomiye Kazandırılması Hakkında Kanun
- 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu
- 6111 Sayılı Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması İle Sosyal Sigortalar Ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu Ve Diğer Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun
- 6552 Sayılı İş Kanunu İle Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması İle Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılmasına Dair Kanun
- 6736 Sayılı Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılmasına İlişkin Kanun
- 6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usul Hakkında Kanun
- 6183 Sayılı Kanun Gerekçesi,

https://www.gib.gov.tr/fileadmin/mevzuatek/gerekceler/6183/cilt_3_6183_sayili_kanun.pdf , s.790-797 (Erişim tarihi 10.01.2019)

Seri:A Sıra:1 Tahsilat Genel Tebliği

2011/2 Seri Nolu Tahsilat İç Genelgesi

2012/1 Seri Nolu Tahsilat İç Genelgesi

2014/1 Seri Nolu Tahsilat İç Genelgesi

2015/2 Seri Nolu Tahsilat İç Genelgesi

2016/2 Seri Nolu Tahsilat İç Genelgesi

2017/1 Seri Nolu Tahsilat İç Genelgesi

2018/2 Seri Nolu Tahsilat İç Genelgesi

2018/3 Seri Nolu Tahsilat İç Genelgesi

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı ve Soyadı : Fatih KARABUĞA
Doğum Yeri ve Tarihi : Kocaeli – 02.05.1987
e-mail : fatihkaraboğa06@gmail.com
Yabancı Dil : İngilizce

ÖĞRENİM DURUMU

2000 – 2004 : Mersin Atatürk Lisesi
2004 – 2009 : Dokuz Eylül Üniversitesi Kamu Yönetimi Bölümü
(Lisans)
2011 – 2019 : Çukurova Üniversitesi Maliye Ana Bilim Dalı (Yüksek
Lisans)

İŞ DENEYİMİ

2013 – 2017 : Ikea Gayrimenkul Yatırım & Danışmanlık – Yönetici
2017 - : Toprak Savunma San. İç ve Dış Tic. A. Ş. - Yönetici